

İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ PROGRAMLAR ENSTİTÜSÜ
BİLİŞİM VE TEKNOLOJİ HUKUKU YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ŞİMDİ AL SONRA ÖDE (BUY NOW PAY LATER/BNPL) ÖDEME
MODELİNİN HUKUKİ İNCELEMESİ

İlgi ŞAHİN
119692014

Doç. Dr. Ece BAŞ SÜZEL

İSTANBUL
2023

Şimdi Al Sonra Öde (Buy Now Pay Later/ BNPL) Ödeme Modelinin Hukuki
İncelemesi

Legal Review of Buy Now Pay Later Payment Model

İlgt ŞAHİN

119692014

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Ece BAŞ SÜZEL
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Jüri Üyeleri : Doç. Dr. Mehmet Bedii KAYA
İstanbul Bilgi Üniversitesi

Doç. Dr. Mesut Serdar ÇEKİN
Türk- Alman Üniversitesi

Tezin Onaylandığı Tarih : 26 Nisan 2023

Toplam Sayfa Sayısı : 118

Anahtar Kelimeler (Türkçe)

- 1) Şimdi Al Sonra Öde
- 2) Fintek
- 3) Tüketici Kredisi
- 4) Elektronik Ticaret
- 5) Fintek Sektöründe Rekabet

Anahtar Kelimeler (İngilizce)

- 1) Buy Now Pay Later
- 2) Fintech
- 3) Consumer Credit
- 4) Electronic Commerce
- 5) Competition in Fintech Industry

ÖNSÖZ

Günümüz ekonomik koşulları gözetildiğinde finansal teknolojinin gelişmesinin pazardaki rekabeti artırarak tüketici faydasına sonuçlar doğuracağı açıktır. Bu alandaki yaratıcılığın sonucu olarak devamlı yeni ürünlerin tasarlanmasının ve bu ürünlerin mevzuata uygun şekilde tüketici faydasına sunuluyor olmasının incelenmesinde hukukçular önemli görevler almaktadır. Ülkemizde de bu alanının hızla gelişmesi, beraberinde mevzuatın yeni ihtiyaçları karşılamasına yönelik yorumlanması ve eksikliklerinin belirlenmesi ihtiyacını beraberinde getirmektedir. İşbu tez, finansal teknoloji ürünlerinden birisi olan buy now pay later'ın karşılaştırılmalı incelenerek Türk mevzuatında yer alan eksikleri saptamak üzerine kaleme alınmıştır.

Bu tezin yazılması neticesinde Bilişim Hukuku alanında yüksek lisans yapmama vesile olan ve finansal teknolojiler ile tanışmamı sağlayan Sayın Hocam Prof. Dr. Leyla Keser'e, sabrı ve desteği için Sayın Danışman Hocam Doç. Dr. Ece Baş Süznel'e, jüriye katılımları ve kıymetli destekleri için Sayın Doç. Dr. Mehmet Bedii Kaya ve Sayın Doç. Dr. Mesut Serdar Çekin'e, bütün son dakika taleplerimi hoşgörü ile karşılayan bölüm idari asistanımız Sayın Melda Otara'ya, bana inançları ile güç veren, her zaman yanımda olduklarını bildiğim için çok şanslı hissettiğim sevgili annem Nurcan Şahin, babam Enver Şahin ve ağabeyim Utkucan Şahin'e, her daim bana destek olan sevgili dostlarıma ve birlikte BNPL'ı anlamlandırdığım ve hayata geçirdiğim tüm çalışma arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Av. Ilgıt Şahin

ilgitsahin@gmail.com

Kadıköy, İstanbul, 1 Mayıs 2023

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	vii
TABLO LİSTESİ.....	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	6
AB VE BİRLEŞİK KRALLIK HUKUKUNDA BNPL	6
1.1. BNPL MODELİNİN SUNULMASI YÖNTEMLERİ VE HUKUKİ NİTELENDİRİLMESİ	6
1.2. BNPL'E KARŞI ALINMAKTA OLAN YASAL ÖNLEMLER	16
1.2.1. AB Hukukunda BNPL	16
1.2.1.1. Genel Değerlendirme.....	16
1.2.1.2. Kredi Sözleşmesi Kapsamının Genişletilmesi.....	22
1.2.1.3. Tanımların Genişletilmesi.....	23
1.2.1.4. Tüketicilere Yeterli ve Etkin Bilgilendirmenin Yapılması.....	23
1.2.1.5. Bağlama Uygulamalarının Yasaklanması.....	25
1.2.1.6. Kredibilitenin Değerlendirilmesine İlişkin Temel Esaslar	27
1.2.1.7. Danışmanlık Hizmetlerinin Sunulması.....	28
1.2.1.8. Avrupa Bankacılık Otoritesinin Görüşü	29
1.2.1.8.1. PSD2 Kapsamında Kredi Verilmesi	29
1.2.1.8.2. Kredi Kayıt Bürolarında Kayıt Oluşturulmaması	31
1.2.2. Birleşik Krallık Hukukunda BNPL	32
1.2.2.1. Genel Değerlendirme.....	32
1.2.2.2. FCA'nın Haziran 2019 tarihli Politikası.....	34
1.2.2.3. Woolard Raporu.....	38
1.2.2.3.1. Mevzuat Kapsamındaki Kredi İstisnasından Faydalanılması ..	38
1.2.2.3.2. BNPL Ürünlerinin Tüketicilere Sunulma ve Tüketici Tarafından Anlaşılma Şekli.....	39
1.2.2.3.3. Tüketicilere İlişkin Risk Değerlendirilmesi Yapılmaması	41

1.2.2.3.4. Tüketici Borçluluk Durumunda Yüksek Oranda Artış Meydana Getirme Potansiyeli.....	42
1.2.2.4. FCA’ın BNPL Sağlayıcılardan Tüketici Sözleşmeleri Çerçevesinde Talepleri (Şubat 2022).....	43
1.2.2.5. Birleşik Krallık Hazine Müsteşarlığı’nın Taslak Çalışması- (RAO)	45
İKİNCİ BÖLÜM	48
TÜRK HUKUKUNDA BNPL	48
2.1. TÜRK HUKUKUNDA BNPL’IN NİTELENDİRİLMESİ.....	48
2.1.1. BNPL’ın Kredi Niteliğinde Olması.....	48
2.1.1.1. Bağlı Kredi	55
2.1.1.1.1. Çevrimiçi Platformlar Aracılığı İle BNPL	55
2.1.1.1.2. Bağlı Kredinin Hukuki Niteliği	56
2.1.1.1.2.1. Münhasıran Belirli Mal	58
2.1.1.1.2.2. Kredi Sözleşmesi ile Satış Sözleşmesi Arasındaki Ekonomik Birlik	61
2.1.1.1.2.3. Mal veya Hizmet Karşılığı Kredi	62
2.1.1.2. Belirli Süreli Kredi	64
2.1.1.2.1. POS Aracılığı İle BNPL	64
2.1.1.2.2. Belirli Süreli Kredinin Hukuki Niteliği	67
2.1.2. Taksitle Satış	69
2.2. BNPL SUNABİLECEK OLAN KURULUŞLAR.....	75
2.2.1. Finansal Kuruluşlar (Bankalar ve Finansman Şirketleri)	75
2.2.1.1. Bankalar	75
2.2.1.2. Finansman Şirketleri.....	77
2.2.1.3. Banka ve Finansman Şirketlerinin BNPL Sunumları Arasındaki Farklar	79
2.2.1.3.1. Uzaktan Kimlik Tespiti ve Mesafeli Sözleşme Kurulması.....	79
2.2.1.3.1.1. Halihazırda Müşteri Edinimi Yapılmış Tüketicie BNPL Sunulması	79
2.2.1.3.1.2. Müşteri Edinimi Yapılmamış Tüketicie BNPL Sunulması	80
2.2.1.3.1.3. Bankalar ile Finansman Şirketlerinin Kimlik Tespitine İlişkin Yükümlülükleri Farklılığı	81

2.2.1.3.2.	Banka ve Finansman Şirketlerinin BNPL’i POS aracılığı ile Sunması	84
2.2.2.	Satıcılar – Elektronik Ticaret Platformları	92
2.3.	TÜKETİCİ İLE YAPILMASI GEREKEN SÖZLEŞMELER .	94
2.3.1.	Satış Sözleşmesinin BNPL Kapsamında Değerlendirilmesi	94
2.3.2.	Tüketici Kredisi Sözleşmesinin BNPL Kapsamında Değerlendirilmesi	95
SONUÇ	100
KAYNAKÇA	103

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Bkz	: Bakınız
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BNPL	: Buy Now Pay Later (Şimdi Al Sonra Öde)
CAP	: The Committee of Advertising Practice (Reklam Uygulamaları Komitesi)
CCA	: Consumer Credit Act 1974 (1974 tarihli Tüketici Kredisi Yasası)
FCA	: Financial Conduct Authority (Finansal Yönetim Otoritesi, (Birleşik Krallık))
MASAK	: T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu
POS	: Point of Sale
PSD2	: Payment Services Directive 2- Ödeme Hizmetleri Direktifi (AB)
RAO	: The Financial Services and Markets Act 2000 (Regulated Activities) Order (Finansal Hizmetler ve Piyasalar Yasası (Düzenlenmiş Faaliyetler vs.) (Değişiklik) Emri (Birleşik Krallık))
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TCMB	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TKHK	: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TKSY	: Tüketici Kredileri Sözleşmeleri Yönetmeliği
6361 sayılı Kanun	: 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu

- 6493 sayılı Kanun** : 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun
- 5411 sayılı Kanun** : 5411 sayılı Bankacılık Kanunu
- 5464 sayılı Kanun** : 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu

TABLO LİSTESİ

Tablo1.1.: Üç taraflı BNPL

Tablo 1.2.: BNPL ile Kredi Kartı Kıyaslaması

Tablo 1.3.: Klarna Mobil Uygulaması Ödeme Seçenekleri Ekran Alıntısı

ÖZET

Kredi, son zamanlarda süper marketten birkaç portakal alırken yahut çevrimiçi ortamda tek bir kazağın alınmasında başvuru alan bir kaynağa dönüşmüştür. BNPL ödemeleri yoluyla kredi kullanımı tüketicilerin satın alma gücünü artırarak piyasaları hareketlendirirken, tüketicilerin sonradan borçlarını ödeyememe olasılığı da ekonomik krizleri derinleştirebilecek ciddi bir risk oluşturmaktadır. Bu gelişmeler tüketici hakları, kredi piyasası şartları ve BNPL (*buy now pay late/şimdi al sonra öde*) olarak isimlendirilen bu kredi kullanımına ilişkin hangi yasal düzenlemelere ihtiyaç olduğuna yönelik soru işaretlerini beraberinde getirmektedir. Bu doğrultuda bu tezin konusu kıyaslamalı hukuk çerçevesinde Türk mevzuatı kapsamında BNPL'in ne şekilde sunulabileceği; hukuki altyapısının modele uygun olup olmadığı, mevzuattaki eksikliklerin neler olduğu ve düzenleme ihtiyaçlarının saptanmasına ilişkindir.

İşbu tez kapsamında öncelikle dünya genelinde BNPL hizmeti sunan kuruluşların iş modelleri; BNPL'a ilişkin yasal düzenleme yapılmasına yönelik ihtiyacın nedenleri ve AB ve Birleşik Krallık'ta netleştirilmeye çalışılan yasal düzenleme taslakları değerlendirilecektir. Bu değerlendirmenin ardından Türkiye'de BNPL'in sunulmasına yönelik yöntemler; sunulma modeli (çevrimiçi platform aracılığı ile POS); BNPL sunabilecek olan kuruluşlar (bankalar ve finansman kuruluşları) bazında değerlendirilecek olup ardından Türk mevzuatı kapsamında BNPL'a ilişkin hangi yasal eksikliklerin veya engellerin olduğu saptanacaktır. Tez kapsamında BNPL modeli, tüketiciye sunulması ile sınırlı olarak Türk Mevzuatı içinde bankacılık ve finansman şirketleri bazında değerlendirilecek olup B2B veya finansal kiralama, faktöring ve abonelik yöntemleriyle BNPL hizmetinin sunulması tez kapsamında incelenmemektedir.

Anahtar Kelimeler: Şimdi Al Sonra Öde, Fintek, Tüketici Kredisi, Elektronik Ticaret, Fintek Sektöründe Rekabet

ABSTRACT

Credit has become a means of purchasing even simple consumer goods, from a few oranges in a supermarket to a single new sweater from the internet. While the use of credit through BNPL payments invigorates markets by expanding consumers' purchasing power, consumers' potential inability to subsequently repay their debts also entails a serious risk which can deepen economic crises. This development raises many questions concerning the credit market conditions, consumer rights and legal regulations involved in the use of credit known as BNPL: buy now, pay later. Using a comparative law perspective, this thesis aims to assess how BNPL relates to current Turkish legislation, evaluate whether the necessary legal infrastructure is in place for its use, and highlight possible shortcomings in terms of legislation and regulatory needs.

With this aim, this thesis also looks into the business models of organisations providing BNPL services around the world, the reasons for the need for increased legal regulation of BNPL and the draft legal regulatory models that are being developed in the European Union and the United Kingdom. Drawing from such comparisons, this study will next assess ways of offering BNPL in Turkey in terms of the delivery model (POS or online platform), the organisations able to offer BNPL (banks and financial institutions) and the legal gaps or barriers to BNPL under current Turkish legislation. This thesis restricts itself to the use of BNPL by banking and financial companies as is current in Turkey. It does not assess the provision of BNPL services through financial leasing, factoring and subscription methods, which are possible in many other countries.

Keywords: Buy Now Pay Later, Fintech, Consumer Credit, Electronic Commerce, Competition in Fintech Industry

GİRİŞ

Paranın tüketicinin hayatındaki, borçlanmanın ekonomideki ve tüketim çılgınlığının doğadaki etkilerinin belki de en net gözlemlendiği dönemde yaşamaktayız. Finansal hizmetler hayatımızın ayrılmaz bir parçası haline gelmiş olmakla birlikte bu hizmetlerin türlerinin ve yöntemlerinin tüketiciler nezdinde anlaşılması ihtiyacı da artmıştır. Teknolojinin son sürat ilerlemesiyle birlikte finansal hizmetler de dijital ortama taşınmış olup çoğunlukla API'ler¹ aracılığı ile yazılımlar arasında bağlantılar kolaylıkla kurulmaya başlanmış; uzaktan kimlik tespiti ve mesafeli sözleşmelerle birlikte müşteri edinimi de dijital ortama taşınmıştır. Bütün bu teknolojik hızın yenilikçi etkisi, finansal hizmetlerin sunumunda karşımıza finansal teknoloji (*fintek*) şirketlerini çıkarmaktadır. Fintek, *“finansal faaliyetleri iyileştirmek için teknolojiyi uygulayan yeni bir finans endüstrisi”*² olarak tanımlanmakla birlikte fintek şirketi *“iletişimin kullanılabilirliğinden, internetin her yerde bulunmasından ve bilginin otomatik olarak işlenmesinden yararlanan, finans sektöründe faaliyet gösteren yenilikçi bir şirket”*³ olarak tanımlanabilmektedir.

Bütün bu gelişmeler ışığında ödeme yöntemlerinin fintek şirketlerinin temel konusu olduğu anlaşılacakla birlikte son dönemde krediler de bu şirketlerin faaliyetleri arasına girmiştir. Borç erteleme, tarih boyunca pek çok yöntemle konmuş olup veresiye ile başlayan *“şimdi al sonra öde”* (buy now pay later/BNPL) mantığı zamanla taksitle satış, finansal kiralama, finansman kredisi, kredi kartı gibi

¹ API (Application Programming Interface- Uygulama Programlama Arayüzü) iki yazılım bileşeninin belirli tanımlar ve protokoller aracılığıyla birbiriyle iletişim kurmasına olanak tanıyan mekanizmalardır. Örneğin, Meteoroloji Müdürlüğü'nün yazılım sistemi, günlük hava durumu verilerini içerir. Telefonunuzdaki hava durumu uygulaması, API'ler aracılığıyla bu sistemle "konuşur" ve telefonunuzda size günlük hava durumu güncellemelerini gösterir. (<https://aws.amazon.com/tr/what-is/api/> erişim 20.03.2023)

² D. Johnson, J. Rodwell ve T. Hendry, Analyzing the Impacts of Financial Services Regulation to Make the Case That Buy-Now-Pay-Later Regulation Is Failing. Sustainability 2021, 13, 1992., (Johnson, Rodwell ve Hendry 2021) sayfa 1. den Schueffel, P. Taming the beast: A scientific definition of fintech. J. Innov. Manag. 2017, 4, sayfa 45.

³ (Johnson, Rodwell ve Hendry 2021) sayfa 1. Den Milian, E.Z.; Spinola, M.d.M.; de Carvalho, M.M. Fintechs: A literature review and research agenda. Electron. Commer. Res. Appl. 2019, 34, 100833. Sayfa 18.

pek çok yöntemi ortaya çıkarmıştır. BNPL, pek çok tür ve farklı yöntemlerle tüketiciye sunulabilmekte olup özetle “tüketici ile kredi veren arasında, mal veya hizmet satın alması için tüketiciye kredi sağlanması ve borcun daha sonra tüketici tarafından ödenmesi”⁴ şeklinde tanımlanabilir. Bununla birlikte BNPL, “müşterilerin satın alım yapmalarına ve daha sonra satın alım maliyetlerini genellikle faiz veya diğer masraflara maruz kalmadan belirli bir süreyle ertelemelerine veya yaymalarına olanak tanıyan ve giderek daha popüler hale gelen bir kısa vadeli finansman şekli”⁵ olarak ön plana çıkmaktadır.

Çevrimiçi alışverişte kullanılan gelen kredi veya ön ödemeli kart ile satın alma yöntemlerine ek olarak BNPL ile de ürün veya hizmet satın almanın da mümkün hale gelmesi BNPL’in detaylıca incelenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Kredi kartı limitleri dolu olan, bankadan ancak çok düşük limitte kredi kartı alabilen veya henüz bir banka ile hiçbir ilişki kurmamış olan finansal tüketiciler, ürün bazında kredi kullanma ihtiyacı hissedebilmektedir. Dolayısıyla ödeme güçlüğü çeken tüketicilerin talep ettiği tarih boyunca uygulanagelen veresiye modeli, artık çevrimiçi ortama da taşınmıştır. Veya tüketim toplumunun getirisi olarak Steve Jobs’ın da deyimiyse *kendilerine gösterilene kadar bilmedikleri bir ürünü kendilerine sunulduğu için öğrenmiş ve kullanır hale gelmişlerdir*.

BNPL ise farklı modellerle karşımıza çıkabilmektedir. “Sıfır faiz kredi” ile gecikme olmaksızın tüketiciden anaparaya ek faiz işletilmediği modelde tüketiciden gecikmeye düşmesi halinde gecikme faizi veya gecikme “ücreti” alınması söz konusu olabilir yahut anaparaya ek faiz yürütülen ancak tek veya iki taksitli şekilde sunulan modeller de söz konusu olabilir. Kredi kartından alışık olduğumuz aylık ödeme periyodu yerine BNPL’da iki haftalık veya haftalık ödeme seçenekleri de sunulabilmektedir. Burada belirlenmesi gereken “sıfır faizli” veya “tek taksitli” kazak veya basit bir mutfak robotu için kullandığımız BNPL ürünü bir kredi midir? BNPL karşımıza hangi şekillerde çıkabilir ve bu yöntemlerin mevcut

⁴ (Johnson, Rodwell ve Hendry 2021), sayfa 3.

⁵ (Milanesi 2022), sayfa 3.

mevzuattaki yeri nedir? Bir kazak için alınan kredi, tüketicinin kredi notunda ne kadar bir etkiye sahip olmalıdır? Şayet BNPL bir kredi ise krediye erişimin bu kadar kolay olmasının tüketicinin hayatında ve kredi piyasasında ne tür etkileri olabilir?

Tüketicilerin en başta çevrimiçi ortamda satın aldıkları ürün bazında kullandıkları bu krediler sonrasında sanal veya fiziki karta bağlanarak kartlı ödeme sistemleri ile de kayıt altına alınarak kullanıma elverişli hale getirilmiştir. Bütün bu her şeyin kayıt altında olduğu sistemde tüketici alışkanlıkları ve ihtiyaçlarının BNPL piyasasında azımsanamaz bir etkisi bulunmaktadır. Tüketiciler; yaş grupları, cinsiyet ve sosyoekonomik durum gibi nedenlerin etkisiyle çeşitli alışveriş alışkanlıklarına sahiptirler. Bu etkilerin devamında tüketicilerin aldıkları finansal hizmetler de değişiklik göstermektedir. Bunlarla birlikte tüm BNPL sağlayıcıları açısından sundukları ürüne ilişkin en önemli kriter, tüketici hakkında yukarıda yer verdiğimiz bilgiler de kullanılarak kullanıcı deneyiminin⁶ iyileştirilmesi; tüketicinin BNPL'dan duraksamadan ve tamamen memnun kalarak faydalanmasıdır.

BNPL ile temel olarak elde edilen sonuç kredi kartı ile aynı gibi görünse de arada önemli farklılıklar bulunmaktadır. Keza işbu tezin yazıldığı bugünlerde AB ve Birleşik Krallık'ta yasa koyucuların tartıştığı konu, BNPL ürünlerinin mevzuatta öngörülen kredi kapsamı dışına çıkararak BNPL sağlayıcıların mevzuata tabi olmaksızın hizmet sunabiliyor olmalarıdır. Bu tartışmaların ışığında BNPL'in yasal düzenlemelerde ne şekilde ele alınması gerektiği sorunu ortaya çıkmaktadır.

⁶ “Kullanıcı Deneyimi (User Experience/UX): Kullanıcı deneyimi genel anlamda söz konusu kullanıcının, ürün hizmet ya da sistemi kullanımı öncesinde, sırasında ve sonrasında sahip olduğu duyguların, inançların, tercihlerin, bakış açılarının, fiziksel ve ruhsal tepkilerin, davranış ve becerilerin tamamını kapsar. Örneğin, kullanıcının bir web sitesini ziyaret etme kararından başlayarak, web sitesiyle karşılaşması ve etkileşime geçmesi, web sitesinin bileşenlerini kullanması ve web sitesini ziyaret etme amacını gerçekleştirmesidir.” <https://sherpa.blog/sozluk/kullanici-deneyimi-ux-nedir>

Kanun koyucular, kredi kartı üzerine pek çok düzenleme yapmış olmakla birlikte bu Tez'in yazıldığı günlerde henüz BNPL hakkında yürürlükte bulunan bir düzenleme bulunmamaktadır. Tüketicilerin BNPL'ın bir kredilendirme yöntemi olduğunu; ödemede gecikmeleri durumunda faiz ile karşılaşacaklarını anlamıyor olmaları, tek taksit veya düşük tutarlı kredilerin mevzuat kapsamı dışında kalması gibi nedenlerle AB'de konu 2008/48/EC sayılı Tüketici Kredileri Direktifi⁷ kapsamında yapılacak düzenlemeler ile ele alınmaktayken, Birleşik Krallık'ta da konu hakkında değişiklik önerileri ve gereksinimleri hakkında görüşülmüş olup en son Hazine Müsteşarlığı mevzuatta yapılması gereken değişiklikleri RAO 2023'te (The Financial Services and Markets Act 2023 (Regulated Activities) Order (Finansal Hizmetler ve Piyasalar Yasası (Düzenlenmiş Faaliyetler vs.) (Değişiklik) Emri 2023)) kamu bilgisine sunmuştur, toplanan görüşlere göre düzenlemenin yasalaşması beklenilmektedir. Bunlara ilaveten Avusturalya, Yeni Zelanda, Kanada, ABD, İsveç gibi pek çok ülkede de BNPL'ın nasıl bir yasal düzenlemeye sahip olması gerektiği araştırılmaktadır.⁸

Türkiye'de ise bu konuda bir yasal düzenleme yapılması ihtiyacı henüz hissedilmemiştir. Zira ülkemizde krediye ilişkin genel esaslar 1.11.2013 tarihli 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun⁹ ve Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği¹⁰,nde belirlenmiş olunmakla birlikte bu temel esasların BNPL'ı kapsam içine alıp almadığının incelenmesi gerekmektedir. Bununla birlikte kredi verilmesine ilişkin kurallar gereğince bankalar, finansman kuruluşları ve taksitle satış yapan satıcılar tamamen kendi mevzuatları çerçevesinde bu hizmeti sunabilmektedirler. Kredi verilmesi, kuruluşlar bağlamında yasal düzenlemelere konu olmakla birlikte mevzuatta kredi vermeye ehil görülmeyen kuruluşlarca kredi verilmesinin önlenmesi için 26.09.2004 tarihli 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu¹¹ (TCK) madde 241 hükmünde tefecilik suçuna yer verilmiştir. Tanımlanan tefecilik

⁷ Directive 2008/48/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on credit agreements for consumers and repealing Council Directive 87/102/EEC.

⁸ Bu ülkelerde yapılan tartışmalar tezin ilerleyen bölümlerinde örneklerle ele alınacaktır.

⁹ 28.11.2013 tarihli, 28835 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁰ 22.05.2015 tarihli, 29363 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

¹¹ 12.10.2004 tarihli, 25611 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

suçunun kredi piyasasına yetkisiz oyuncuların girmesinin önlenmesinde ne kadar etkili olduğunun ele alınması gerekmektedir.

Ülkemizde inceleyecek olduğumuz BNPL sağlayıcılarının mevzuatları birbirinden farklı olup mevzuatları kapsamındaki birtakım sınırlamalar, günün koşulları ile bağdaşmayıp bu hizmeti sunmalarına yönelik etkin rekabetin tesisi açısından engel oluşturabilmektedir. Örneğin, bankaların dijitalleşmesi ile birlikte servis modeli bankaları ve arayüz hizmet sağlayıcıları ortaya çıkmış olup bunlara ilaveten açık bankacılık ile finansal hizmetlerden yararlananlar tüm banka hesaplarını tek kanaldan yönetebilir hale gelmiştir. Bankaların sunduğu hizmetlerin kullanıcı deneyimi iyileştirmiş örnekleri ise finansal teknoloji şirketleri (fintekler) tarafından hazırlanıp tüketiciye sunulmakta olup finansal hizmetlerin sunumu, banka egemen finans dünyasında rekabeti ortaya çıkarmıştır. Bütün bu gelişmelerle birlikte teknoloji ile değişim gösteren çevrimiçi hizmetlerde tüketicinin korunmasına yönelik ortaya çıkan yeni kaygıların da giderilmesi önem arz etmektedir.

Dolayısıyla yukarıda yer verilen çerçevede dünya genelinde BNPL'a yasal düzenleme yapılmasına yönelik ihtiyacın kaynakları ve öngörülen çözüm metotlarıyla birlikte Türkiye'de BNPL uygulaması yöntemlerinin incelenmesi; konuya tüketici hakları kapsamında çözüm önerilerinin sunulması önem arz etmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

AB VE BİRLEŞİK KRALLIK HUKUKUNDA BNPL

1.1. BNPL MODELİNİN SUNULMASI YÖNTEMLERİ VE HUKUKİ NİTELENDİRİLMESİ

Tüketiciler tarafından alınacak ürün veya hizmet bedelinin ödenmesinin ertelenmesi, tarih boyunca pek çok yöntemle konu edilmiştir. Ürün veya hizmeti sağlayan satıcının kendisinin ödemeyi ertelemesine ek olarak ödemenin üçüncü bir tarafça sağlanarak satıcının alacağına kavuşması; üçüncü tarafın ise faiz ile birlikte alacağına kavuşması bu yöntemler arasında en çok kullanılanlardan biridir. Sayılan bu esas yöntemler mevcudiyetlerini korumakla birlikte finansal hizmetlerin dijitalleşmesi ile birlikte bu ödeme erteleme yöntemleri farklı formatlar şeklinde karşımıza çıkabilmektedir.

“*Buy now pay later*” terimi esasen yıllardır süregelen ödeme erteleme yönteminin dijitalleşen dünyada farklı yöntemleri kapsayan genel bir terminolojiye dönüşmesini temsil etmektedir.¹² Bu ödeme yöntemi, satıcıya ait çevrimiçi platformda üçüncü taraflarca sağlanacak alışveriş kredisi olabilir; tüketici doğrudan üçüncü tarafla irtibata geçip bir alışveriş kredi limiti oluşturarak o limiti sanal veya fiziki bir kart ile POS’ta da kullanabilir.¹³ Burada kredi doğrudan faizli bir şekilde tüketiciye sunulabilmekle birlikte “*sıfır faizli*” olarak ifade edilen ancak ödemelerin

¹² İlk kredi kartı kullanılmaya başlandığında da BNPL terimi kullanılırken mevcut durumda BNPL daha ziyade faizsiz ve az taksitli krediler için kullanılmaktadır. Ancak kanaatim bu terimi sadece faizsiz veya az taksitli kredi ile sınırlandırmak yerine bu kredilerin bu yöntemin bileşenlerinden birisi olarak görülmesi yönündedir. Aksi takdirde her dijital kredi için farklı isimlerin bulunması sorunu ortaya çıkabilecektir.

¹³ BNPL çoğunlukla tüketiciler için düşük meblağlı satın alımlarda kullanılmakla birlikte daha yüksek meblağlı satın alımlar için tacirlere özelleştirilmiş BNPL ürünleri de mevcuttur. Örneğin, Zip Money ile 1.000 – 5.000 dolara kadar limiti tanınabilmektedir; kredi skoru başarılı olan bazı tacirler için Zip Money ile 50.000 dolara kadar da limit tanınmakla birlikte Zip bu vesileyle BNPL’ı tüketici kredilerinin dışında ticari krediler için de elverişli hale getirmiştir. Zip Money ile tüm ürünlerde 3 aya kadar taksit, anlaşmalı bazı satıcılarda ise 48 aya kadar taksit öngörülmeyle birlikte hesap ücreti alınmaktadır hem Zip Pay hem de Zip Money ürünlerinde tek kullanımlık kart (Visa) ile alışveriş yapmak mümkün kılınmıştır <https://zip.co/au/zip-money>. (Zip’e ilişkin bilgiler dipnot 20’de yer almaktadır.)

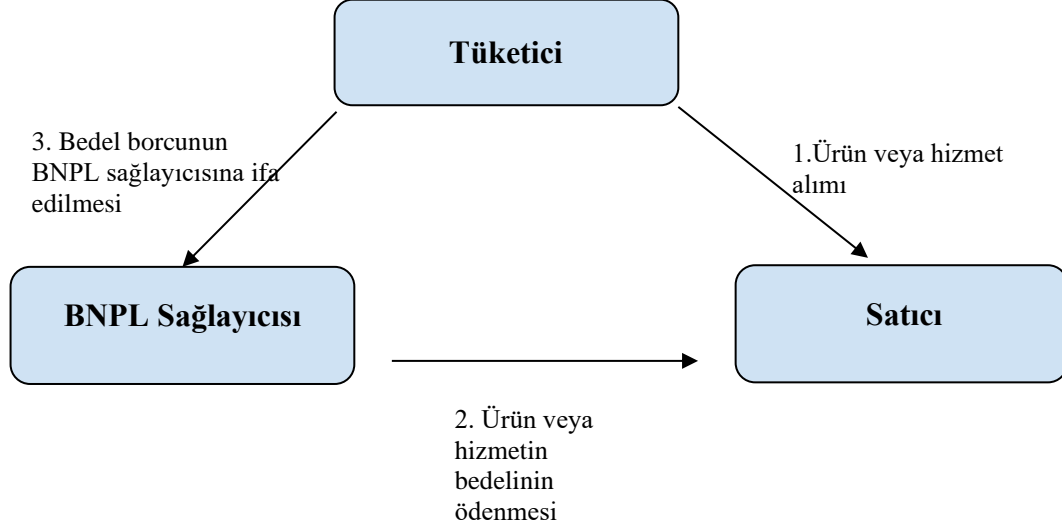
faiz taşımadığı ancak bunun yerine tüketicinin satış tutarına ek olarak veya ödemeyi kaçırmaması durumunda ücrete tabi olduğu planlar olabilir. Bu planlar genellikle “*sıfır faizli*” olarak ifade edildiğinden kredi olarak anlaşılmayabilirler, bu krediyi “*ücrete dayalı BNPL*”¹⁴ olarak isimlendirenler vardır. Bununla birlikte yine “*sıfır faizli*” olarak ifade edilen ancak tüketiciye ödemelerini ertelemesi için sunulan bu yol ve yöntemler tüketicinin faydasına olabileceği gibi toplumdaki borçluluk oranının artması açısından endişeye sebebiyet verebilmektedir.

Avrupa hukukunda bu endişelerin sonuçlarına ve hukuki korumanın BNPL’in hangi taraflarına ne ölçüde sağlanması gerektiğine ilişkin tespitler paylaşılmeden önce BNPL ödeme akışı, BNPL sağlayıcılarının bu modelden kazançları, BNPL’in karta bağlı veya çevrimiçi platformlar aracılığı ile tüketiciye ne şekilde sunulduğu, BNPL’in kredi kartı ile benzerlik ve farklılıklarının incelenmesi gerekmektedir.

BNPL’in anlaşılmasında en önemli husus ödeme akışının ne şekilde olduğudur. Zira, tarafların bu vesileyle sahip oldukları avantajlar ve dezavantajlar bu şekilde daha net açıklığa kavuşabilecektir. BNPL’in doğrudan satıcı tarafından sağlandığı modelde ülkemizde taksitle satıştan da bildiğimiz üzere kredi veren satıcı, kredi alan tüketici olmaktadır. Satıcı belirli bir vade, taksit sayısı öngörerek faizle birlikte alacağına sonradan kavuşurken tüketici ürün ve hizmete anlaşma yaptığı anda ulaşmaktadır. Dolayısıyla tüketici, BNPL’da satın almak istediği ürün/hizmeti önce alıp sonrasında öngörülen vade doğrultusunda BNPL sağlayıcısı kuruluşa ödeme yapmaktadır. Eğer BNPL üçüncü bir tarafça sunuluyorsa bağlı kredide olduğu şekilde ürün/hizmetin alınmasını takiben BNPL sağlayıcısı satıcıya ödemeyi yapmakta; finansal tüketici ise ürün/hizmet bedelini BNPL sağlayıcısına yapmaktadır.

¹⁴ Johnson, D.; Rodwell, J.; Hendry, T. ,Analyzing the Impacts of Financial Services Regulation to Make the Case That Buy-Now-Pay-Later Regulation Is Failing Sustainability, <http://doi.org/10.3390/su13041992> (Johnson, Rodwell ve Hendry 2021) sayfa 3.

Tablo1.1. Üç taraflı BNPL



BNPL'in tüketicinin alım gücünü (geri ödemek üzere) güçlendirdiği anlaşılmalı birlikte tacir olarak kar elde amacı güden BNPL sağlayıcılarının bu hizmetten nasıl fayda sağladığının da anlaşılması gerekmektedir. Sıklıkla kullanılan üç taraflı “*sıfır faizli*” modelde BNPL sağlayan finansal kuruluşlar genellikle mal veya hizmet bedelini hemen satıcıya ödemenin karşılığında satıcıya komisyon yükleyerek işlemde gelir kazanmaktadır; modeli kullanan alıcılar ise ödeme planında bir aksaklık olmadığı sürece bir ücrete tabi tutulmamaktadırlar¹⁵, burada genel model “*30 gün içinde ödeme sözüne 0 faiz*” şeklinde ilerlemektedir. 30 günden sonra akdi faiz ve gecikme faizi ve gerekli olması halinde diğer idari ücretler alıcılardan talep edilebilmektedir. Yurt dışı örneklerde tüketicinin davranışsal durumuna bağlı olarak tamamen faizsiz (gecikme durumunda dahi faiz işlemeyen) kredi örnekleri de bulunmakta olup ülkemizde bu yönde bir ürün

¹⁵ Bu modelde BNPL sağlayıcılar ücreti satıcılardan almaktadırlar, satıcılar da bu ücreti ürünlere yansıtarak neticede tüketiciden almaktadırlar. Bazı BNPL sağlayıcıları ayrıca uzun vadeli BNPL kredileri üzerindeki faiz ücretlerinden ve/veya gerekli BNPL ödemelerini zamanında yapmayan müşterilerden alınan gecikme ücretleri veya cezalardan da gelir elde etmektedir. (Milanesi 2022) Özet.

tasarlanmamıştır.¹⁶ Dolayısıyla sıfır faiz BNPL ürünlerinde BNPL sağlayıcısı satıcıya komisyon yüklediği için satıcı da genellikle BNPL sağlayıcısına yaptığı bu ödemeleri tüketiciye sattığı ürün bedellerine yansıtarak tüketiciden geri kazanmaktadır. Bu durum tüketicinin elde ettiği faydayı yüksek oranda azaltmaktadır ve eleştirileri beraberinde getirmektedir.

Üç taraflı BNPL pek çok modele konu olabilmektedir. Tüketici satıcı yönlendirmesi ile birlikte tamamen BNPL sağlayıcısı nezdinde doğrudan kredi kullanabilir, BNPL sağlayıcısı dijital cüzdan veya bir ödeme hizmeti sağlayıcısından aldığı sanal kart hizmeti aracılığı ile krediyi buralara tanımlayabilir; bu sanal kart tek kullanımlık veya belirli süreli olabilir. Örneğin, Affirm¹⁷, bankalarla yaptığı iş birliğiyle 2016 yılında sanal kart aracılığıyla hizmet vermeye başlamıştır¹⁸. Söz konusu sanal kart tek kullanım için geçerli olup bu vesileyle Affirm, BNPL hizmetini POS aracılığı ile sunmaktadır, dolayısıyla tüketicinin ödeme yapacağı çevrimiçi alışveriş sağlayıcısı şayet Affirm ile anlaşmalı bir kuruluş değilse bu durumda tüketici Affirm mobil uygulaması üzerinden edindiği tek kullanımlık sanal kart (hayalet kart (ghost card) olarak da nitelendirilmektedir) ile alışverişini gerçekleştirebilmektedir.¹⁹

Keza Zip²⁰, Web Bank ile yaptığı iş birliği kapsamında Zip Kart'ı çıkartarak POS alışverişlerinin önünü açmaktadır²¹. Dolayısı ile tek kullanımlık sanal kart aracılığı ile BNPL sağlayıcısı ile satıcının birbiri ile sözleşmesel bir ilişkiye

¹⁶ Kıyaslamak açısından açıklamak gerekirse Almanya'da tüketiciler kredi kullanmak ve borçlanmak konusunda Türkiye'de olduğundan daha isteksizlerdir, bu nedenle tamamen faizsiz kredi örneği tüketiciden neticede sadece anaparanın istendiği, BNPL sağlayıcısının ise satıcıdan komisyon alarak kar elde ettiği model olmaktadır. Yine yukarıda belirtildiği üzere burada da komisyon bedelinin ürün ve hizmetlere yansıtılarak tüketiciden alınması söz konusu olmaktadır.

¹⁷ 2012 yılında San Francisco- ABD'de kurulmuş bir fintek şirkettir.

¹⁸ <https://www.affirm.com/business/blog/affirm-decade-history-infographic>

¹⁹ <https://www.affirm.com/how-it-works>

²⁰ Zip 2013 yılında Sidney'de kurulmuş olan bir finansal teknoloji şirketi olup Avusturalya, Kanada, Çek Cumhuriyeti, Meksika, Yeni Zelanda, Polonya, Sudi Arabistan, Singapur, Birleşik Arap Emirlikleri'nde faaliyet göstermektedir. Zip, 15 Nisan 2022 tarihinde Oyak Portföy Yönetimi A.Ş.'den Hemenal Finansman A.Ş.'yi satın alarak ülkemiz finans pazarına da girmiş bulunmaktadır, mevcut durumda Türkiye'de Zip Finansman A.Ş. ismiyle hizmet sunmaya devam etmektedir (<https://www.ibisworld.com/au/company/zip-co-limited/441667/>).

²¹ <https://www.globaldata.com/company-profile/zip-co-ltd/>.

girmeksizin tüketiciye kredi verilmesinin önü açılmış olmaktadır. BNPL sağlayıcısının ödeme hizmeti sağlayıcısı²² vasıtasıyla fiziki kart ile de bu hizmeti sunması mümkündür ancak burada artık alışveriş dijital ortamdan fiziki ortama taşınmakta olup e- ticaret kapsamı dışına çıkmaktadır.

Üç taraflı BNPL modelinin karta bağlı olarak tüketici kullanımına sunulduğu ilk model ABD’de Diners Club tarafından 1950 yılında yalnızca lokantalarda geçerli olmak üzere tasarlanmıştır.²³ Kartın çıkarılmasının arkasında olan düşünce Diners Club kurucularından birinin bir restoranda hesabı ödemek üzereyken cüzdanını unutması ile ortaya çıkmıştır²⁴, esasen buradaki ihtiyaç maddi durumu iyi olan tüketicinin kredibilitesini göstermek üzere bir kart ile restoranlarda harcama yapabilmesidir. Dolayısıyla ilk kredi kartı, maddi durumu elverişsiz tüketiciye kredi verilmesinden ziyade kredi kartının belirli bir zümre tarafından kullanılabilmesi amacıyla tasarlanmıştır. Dijital ortamda ortaya çıkan BNPL ise ihtiyaç duyan herkese, en temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için anlık finansman desteği sağlanabilmesi amacıyla tasarlanmıştır. Üç taraflı BNPL’in finansal kiralama, faktöring veya alacağın devri modelleri ile sunulması da mümkündür. Ancak işbu tez kapsamında üç taraflı BNPL, finansman kredisi sunulması ve ödeme hizmeti sağlayıcısı aracılığıyla kredinin karta bağlanması yöntemleri ile sınırlı olarak ele alınacaktır.

Açıklanan esaslar kapsamında BNPL kredi kartı ile büyük benzerlik göstermekle birlikte tüketici ve satıcı nezdinde BNPL ile kredi kartı arasında tercih edilme sebebi bağlamında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Tüketiciler açısından BNPL ürününü kullanmak kredi kartını kullanmaktan daha kolay olmakla birlikte BNPL’da daha düşük faiz oranlarının sunulması, kredi kartı limitinin dolması,

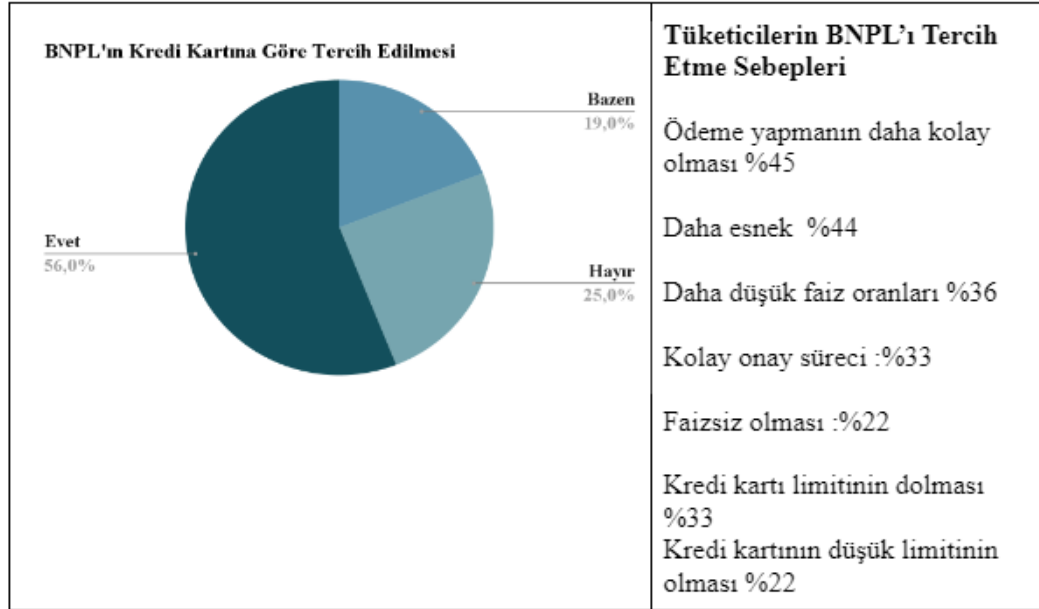
²² Bu kapsamda kastedilen “ödeme hizmet sağlayıcısı” bankalar ve elektronik para şirketleridir. Kart ihracında yetkili olan bu kuruluşlar üçüncü taraflar için kart ihraç edebilirler. BNPL sağlayıcısının kendisinin banka veya elektronik para ihracına yönelik bir yetkisinin olması halinde başka ödeme hizmet sağlayıcılarından hizmet almasına gerek kalmayacaktır. AB ve Türkiye’de elektronik para kuruluşlarının kredi verebilmeleri hususu Tez’in ilerleyen sayfalarında ele alınmaktadır.

²³ Dr. Ali Tolga Erendaç, Kredi Kartı Sözleşmesi, s. 9 (Erendaç 2021).

²⁴ <https://www.dinersclub.com/about-us/history/>.

kredibilitenin düşük olmasına bağlı olarak kredi kartı alamamak da tercih sebepleri arasında gösterilebilir. Bununla birlikte satıcılar açısından BNPL'in tercih edilme sebeplerine ise tüketiciler açısından daha fazla tercih edilmesine bağlı olarak BNPL'in daha fazla kâr getirmesi, BNPL sağlayıcı şirket tarafından yapılan reklamlar ile daha fazla tüketicinin dikkatinin çekilmesi örnek verilebilir.²⁵

Tablo 1.2. BNPL ile Kredi Kartı Kıyaslaması²⁶
(Kaynak: C+R Research²⁷)



BNPL'in karta bağlanarak hem çevrimiçi hem fiziki ortamda kullanılması mümkün olmakla birlikte çevrimiçi ortamda kartsız BNPL çözümleri ağırlıktadır. Tüketiciler bu çözümleri doğrudan çevrimiçi alışveriş platformları üzerinden fark

²⁵ Holland Fintech, Buy Now, Pay Later Versus Credit Cards, Pros And Cons?

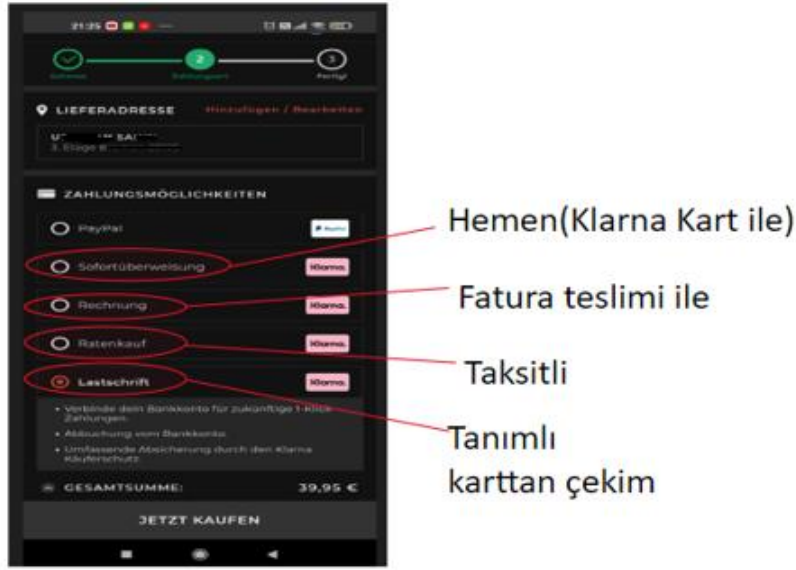
<https://hollandfintech.com/2021/07/buy-now-pay-later-vs-credit-cards/> 2021.

²⁶ Söz konusu inceleme için, 25 Mart - 12 Nisan 2021 tarihleri arasında Amazon'un Mechanical Turk anket platformu aracılığıyla kendi bildirimini yapan 2.005 çevrimiçi tüketiciyle anket yapılmış olup ankete katılanların %51'i erkek ve %49'u kadın ve yaş ortalaması 37'dir. Gelir: 20.000 Doların altında olanlar: 14 %; 20-40 bin dolar: %26; 40-60.000 Dolar: %25; 60-80 bin dolar: %18; 80-100.000 \$: %8; 100.000 Doların üzerinde: %9. Ankete katılanların çalışma durumu: Tam zamanlı: %72; yarı zamanlı: %13; COVID-19 nedeniyle işsiz: %2; COVID-19'a bağlı olmayan işsizler: %7; diğer: %6'dır.

²⁷C+R Research.

ederek BNPL sağlayıcısı nezdinde kayıt oluşturabilirler veya doğrudan BNPL sağlayıcısının mobil uygulaması veya internet sitesi aracılığı ile anlaşmalı olan markalardan alışverişini farklı BNPL modelleri ile yapabilirler.

Tablo 1.4. Klarna Mobil Uygulaması Ödeme Seçenekleri Ekran Alıntısı



Ancak her iki durumda BNPL bir finansal kuruluş aracılığı ile sunuluyorsa tüketicinin kendisini e-ticaret platformunun yanı sıra BNPL hizmeti sunan kuruluş da tanıtmaması; ilgili ülkenin kimlik tespiti mevzuatı esasları çerçevesinde kimlik tespiti aşamasını tamamlaması gerekmektedir. Ancak aşağıda da açıklanacağı üzere BNPL, dünya genelinde mevzuattaki istisnalardan faydalanılarak finansal kuruluş olmayan üçüncü taraflarca da sunuluyor olup bu kapsamda tüketicilere esnek şekilde²⁸ kimlik tespiti yapılmaktadır.

BNPL'in kimlik tespitine konu olmaması esasen BNPL'in hukuki niteliğinin henüz tam olarak belirlenmemiş olmasından kaynaklanmaktadır. BNPL'in hukuki

²⁸ Esnek şekilde kimlik tespiti yapılması, kimlik tespitinin ele alındığı AML (Anti Money Laundering), kara paranın aklanmasının önlenmesine ilişkin mevzuatların gerekliliklerin tam olarak karşılanmamasını ifade etmektedir. Ülkemizde de kimlik tespitine ilişkin esaslar MASAK tarafından belirlenmekte olup esnek kimlik tespiti yapılabilecek haller sınırlandırılmıştır.

niteliği, BNPL'in kredi olup olmadığı, BNPL sağlayıcısının finansal kuruluş olarak yetkili otoritelerden faaliyet izni almasının gerekli olup olmaması çerçevesinde bugün Avrupa ülkelerinin hukuk çevrelerinin tartıştığı bir konudur. Bununla birlikte dünya genelinde BNPL'a ilişkin en temel tartışma BNPL'in bir kredi ürünü olup olmadığına ilişkindir, bazı ülkelerin mevcut mevzuatları çerçevesinde ürünün faiz öngörmesi halinde kredi olduğu ve kredi sözleşmelerine ilişkin mevzuat çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktayken BNPL'in faizsiz model öngördüğü durumlarda kredi sözleşmeleri mevzuatı kapsamında çıkması gerektiğini savunanlar da vardır.

Deloitte Legal'in Avrupa özelinde hazırlanan BNPL 2022 Çalışması'nda²⁹ belirtildiği üzere BNPL ürünlerine ilişkin tüketiciye koruma sağlamanın en uygun yöntemi BNPL ürünlerini tüketici kredileri mevzuatı kapsamında değerlendirmektir.³⁰ Keza ABD'de aynı tartışma sürmekte olup ABD'nin bazı eyaletlerinde BNPL tüketici kredisi olarak değerlendirilip tüketici kredisi mevzuatına uygun hizmet sunulması; hizmet sunumuna ilişkin faaliyet izni alınması gerektiği savunulurken bazı eyaletlerinde ise tüketiciye faiz ve masraf yüklemeyen BNPL ürünlerinin kredi olarak nitelendirilemeyeceği savunulmaktadır.³¹ Bu kapsamda ABD'de BNPL konusunda Tüketici Mali Koruma Bürosu (The Consumer Financial Protection Bureau (CFPB)) inceleme yapmış olup BNPL sağlayıcılarının ürünlerini federal tüketici kredisi gerekliliklerinden kaçınacak şekilde tasarladığı; banka dışı sağlayıcıların tüketici kredisini düzenleyen belirli federal ve eyalet yasalarının uygulanmasını önlemek için genellikle BNPL tekliflerini "*perakende taksitli satış sözleşmeleri*" olarak yapılandırdıkları ve BNPL'nin düzenlenmesinin ancak ürünün yapısı ve onu sunan kuruluş türünün dikkate alınarak yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte BNPL sağlayıcıları farklılaşan mevzuat uygulamaları çerçevesinde idari para cezaları ile

²⁹ BNPL products - selected legal regulations in 24 European jurisdictions dn Deloitte Legal. «Where Buy Now Pay Later is going in Europe- latest regulatory trends.» 2022. (Deloitte Legal 2022) <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Legal/gx-legal-buy-now-pay-later.pdf>.

³⁰ Deloitte Legal 2022, sayfa 3

³¹ Deloitte Legal 2022, sayfa 3

karşılaşabilmektedir. 2020'de Kaliforniya eyaleti Afterpay, Sezzle ve Quadpay'e eyaletin yasa dışı ücretlerin tahsilatı olarak gördüğü ücretler için para cezası vermiştir.³²

Bu doğrultuda BNPL'in kredi olarak nitelendirilmesi sonucunda sunulan hizmet ilgili otoriteden faaliyet izni alınmasını gerektiren bir iş modeline dönüşürken bazı ülkelerde ise genel olarak tacirlerin alması gereken faaliyet izni dışında bir faaliyet izni alınması öngörülmemiştir.³³ Deloitte'un AB genelinde yaptığı bir çalışma uyarınca, ankete katılan 24 ülkeden 19'unda düzenlemeye tabi BNPL ürünlerinin sağlayıcıları, tüketici kredisi verme faaliyetleri konusunda kurumsal denetime tabidir. 16 AB ülkesinde, BNPL sunmak üzere bir tüketici kredisi faaliyetine başlamak için denetim organından faaliyet izni alınması gerekmektedir; 5 ülkede, yalnızca özel bir sicile giriş gereklidir ve 3 ülkede ise ne yetkilendirme ne de özel bir sicile giriş (genel olarak faaliyette bulunmak yapılan sicil girişleri hariç) gerekli görülmemektedir.³⁴

BNPL sağlayıcılarının faaliyet izni alması konusu tartışılmakla birlikte finansal teknoloji alanında faaliyet gösteren şirketler dışında mevcutta kredi kartı hizmeti sunan bankalar da BNPL ürününü mevcut deneyimlerine dayanarak tüketicilere sunabilmektedirler. Örneğin, Santander (banka), 2021 yılında kendi BNPL ürünü olan "Zinia"nın lansmanından bu yana Almanya'da iki milyondan fazla müşteri kazanmış olup hizmetin diğer Avrupa pazarlarında da kullanıma sunulacağını açıklamıştır.³⁵ Ülkemizde de elektronik ticaret sitelerinde ödeme aşamasında BNPL modeli *alışveriş kredisi* olarak bankalar tarafından sunulmakla birlikte son dönemde Fibabanka, "*Alışgidiş*"³⁶ isimli BNPL ürününü tüketicilerin kullanımına sunmuştur. Bununla birlikte BNPL sunan fintek şirketlerinin

³² The Woolard Review The Woolard Review - A review of change and innovation in the unsecured credit market 2021, <https://www.fca.org.uk/publication/corporate/woolard-review-report.pdf>, (The Woolard Review), sayfa 51.

³³ Deloitte Legal, sayfa 5.

³⁴ Deloitte Legal 2022, sayfa 5.

³⁵ Deloitte Legal 2022, sayfa 8.

³⁶ Detaylı bilgi için www.alisgidis.com incelenebilir.

bankalaşması da söz konusu olabilmektedir. 2005 yılında Stokholm’de çevrimiçi alışverişi kolaylaştırmak için ilk olarak “*Kreditor Europe AB*” ismiyle faaliyete başlamış olan Klarna³⁷, süreç içerisinde ödeme hizmet sağlayıcıları ile iş birliği yaparak ödemeleri sanal cüzdan aracılığı ile de gerçekleştirmeye başlamış olup en sonunda 2017 yılında ABD’de banka lisansı almıştır.³⁸ Banka lisansı ile birlikte hem ödeme hizmeti hem de kredi hizmeti verebilen Klarna bu iki hizmeti tek çatı altında toplayarak finansal teknoloji alanında önemli bir dönemin başlangıcı olmuştur.

BNPL sağlayıcısının doğrudan banka olduğu senaryo dışında BNPL sağlayıcısının bankadan hizmet olarak hizmet sunması da mümkündür. Örneğin, Affirm³⁹’ün aylık ödeme öngördüğü, bankalarla birlikte sunduğu ödeme modelinde akış şu şekildedir: İlk adımda tüketici 1.000 dolar tutarında bir ürünü satın almak için Affirm hizmetini kullanır, ikinci adımda Affirm risk değerlendirmesi yaparak tüketicinin kredi talebine onay veya ret verir, Affirm’ün kredi talebine onay vermesi durumunda anlaşmalı olduğu banka, satıcıya 950 dolar tutarında ödeme yapar, üçüncü adımda tüketici Affirm’e 1000 doları faizi ile birlikte öder; dördüncü adımda Affirm tüketici tarafından kendisine ödenen bedeli anlaşmalı bankaya ödeyerek krediyi devralır ve son olarak beşinci adımda banka Affirm’e anlaşmalı kuruluş olarak satıcıdan kestiği 50 doları öder.⁴⁰ Görüldüğü üzere Affirm kredi sağlayan kuruluş olarak değil kredi sağlayan anlaşmalı kuruluşlar aracılığı ile hizmet sunan bir finansal teknoloji şirkettir.

³⁷ Mevcut durumda 150 milyonu aşkın kullanıcı; 400 bini aşkın satıcı ile anlaşmalı olan Klarna “*Pay in 4*” hizmetiyle tüketiciye iki hafta bir 4 taksitle ödeme yapmasını öngören ancak gecikme halinde faiz alınacak ödeme modeli; “*Pay Now*” hizmetiyle debit veya kredi kartıyla anında ödeme; “*Pay in 30 days*” modeliyle ancak gecikme durumunda faiz alınacak tek taksit ödeme, “*Pay over time*” ile yüksek meblağlı ürünlerde 6-24 aya kadar taksit öngören ödeme şekilleriyle dünya genelinde hizmet vermeye devam etmektedir. <https://www.klarna.com/international/klarna-history/>.

³⁸ <https://www.klarna.com/international/klarna-history/>.

³⁹ Mevcut durumda 11,2 milyon aktif kullanıcı; 168 bini aşkın satıcı ile anlaşmalı olan Affirm, “*Affirm Pay in 4*” ile iki haftada bir ödeme yapılmak üzere bedeli 4 taksitle böldüğü gecikme olmaksızın faiz öngörmeyen ödeme modeli ve 6-12 aylık faizle ödeme öngören modelleriyle ABD’de hizmet sunmaktadır. <https://www.affirm.com/how-it-works>.

⁴⁰ Generalist, <https://www.generalist.com/briefing/affirm-ipo>.

BNPL sağlayıcılarının türü ve BNPL modellerinin çeşitliliğinin bu kadar fazla olması düzenleyici otoritelerin konuyu detaylıca inceleyip düzenleme yapma sürecinin uzamasına neden olmaktadır. Ne var ki tüketici şikayetlerinin odaklandığı noktalar belli olmakla birlikte BNPL sağlayıcıları da düzenleyici otoritelerin sert müdahalede bulunmasından çekinmektedirler ve bu nedenle birtakım girişimlerde bulunmaktadırlar. Avustralya Finans Endüstrisi Birliği (The Australia Finance Industry Association AFIA), Mart 2021'de tüketicinin korunması için BNPL sağlayıcıları için AFIA Şimdi Al Sonra Öde Sağlayıcıları İçin Uygulama Kuralları (Buy Now Pay Later Code of Practice) adlı gönüllü bir Uygulama Kuralları başlatmıştır.⁴¹

1.2. BNPL'E KARŞI ALINMAKTA OLAN YASAL ÖNLEMLER

1.2.1. AB Hukukunda BNPL

1.2.1.1. Genel Değerlendirme

BNPL AB hukukunda tüketici hakları kapsamında ve piyasaya etkileri bağlamında ele alınmaktadır. Dolayısıyla BNPL'in hukuki niteliği itibariyle kredi sınıfında değerlendiriliyor olması zaten beklenen bir şey olmakla birlikte BNPL'in piyasayı hareketlendirirken tüketiciyi fazlasıyla borçlu hale getirmesi, BNPL sağlayıcılarının tüketicinin bilgisizliğinden faydalanarak ürünlerini pazarlaması ve tüm bunların tüketicinin yanı sıra ödenmeyen kredi borçları sonucu hem satıcıların hem BNPL sağlayıcıların zarar ederek tamamen piyasa zararını meydana getirme riski doğurması AB Komisyonu'nun ve diğer AB organlarının konuya müdahale etmesini gerektirmiştir. Bu tez kapsamında AB hukukunda BNPL'a ilişkin tüketici hukuku çerçevesinde getirilecek önlemlerin tüketicinin ne kadar korunması gerektiği ile bağdaşık olarak ele alınmaktadır. Bu doğrultuda tüketicinin korunma

⁴¹ Australian Finance Industry Association (AFIA) Buy Now Pay Later Code of Practice, https://afia.asn.au/files/galleries/AFIA_Code_of_Practice_for_Buy_Now_Pay_Later_Providers.pdf, 2022

yöntemleri, AB Komisyonu ve Avrupa Bankacılık Otoritesi görüşleri ele alınacaktır.

Tüketici, AB hukukunda da Türk hukukunda olduğu gibi “*mesleki ya da ticari olmayan amaçlarla sözleşme yapan gerçek kişi*” olarak tanımlanmaktadır.⁴² AB hukukunda tanımlanan tüketici korunması modellerini, tüketici hukukunun gelişimi ve bu doğrultuda yürürlüğe giren tüketicinin korunmasına yönelik direktifler göz önünde bulundurulduğunda, (i) piyasa ekonomisi açısından tüketici, (ii) korunmaya muhtaç tüketici ve de (iii) tüketicinin duruma ilişkin olarak korunması şeklinde sınıflandırılmak mümkündür.⁴³

Piyasa açısından tüketici (homo economicus), “*bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler*” düşüncesinin hakim olduğu serbest piyasa ekonomisinde ortaya çıkan, kendisi için en faydalı sonucu doğuracak kararı veren kişidir ancak bunun gerçekleşmesi için düzgün işleyen bir pazarda bu kişinin ihtiyaçları ve bu ihtiyaçlarını gidermeye yönelik arzlar hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir.⁴⁴ Bu sayede üreticinin arzının tüketicinin talebine göre şekilleneceği düşünülmüştür.⁴⁵ Bu görüş, (i) üreticilerin artık tüketici talebinden önce kendi plan ve stratejilerine göre üretim yapması, (ii) üretici tarafından yapılan bilgilendirmenin eksik veya aldatıcı bilgileri içermesi, (iii) arzın çoğu zaman tekeller ve karteller tarafından belirlenmekte olması sebepleriyle eleştirilmektedir.⁴⁶

Korunmaya muhtaç tüketici modelinde tüketicinin satıcı/sağlayıcı karşısında güçsüz konumda olması nedeniyle ayrıca haklarının güvence altına

⁴² Zeynep Dönmez, AVRUPA BİRLİĞİ'NDE TÜKETİCİ HUKUKU ALANINDA KANUNLAŞTIRMA HAREKETLERİ VE TÜKETİCİNİN KORUNMASI MODELLERİ. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 22: 953-968, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/365>, 2016. (Zeynep Dönmez 2016) sayfa 964.

⁴³ Zeynep Dönmez 2016, sayfa 964 dn Tamm/Tonner, Verbraucherrecht, s. 22 Rn. 21 vd.; Özel, Tüketicinin Korunması Hukuku, s. 23 vd.

⁴⁴ Zeynep Dönmez 2016, sayfa 964.

⁴⁵ Zeynep Dönmez 2016, sayfa 964, 965.

⁴⁶ Zeynep Dönmez 2016, sayfa 965 dn Tamm/Tonner, Verbraucherrecht, s. 22 Rn. 23; Özel, Tüketicinin Korunması Hukuku, s. 34.

alınması gerektiği savunulmaktadır.⁴⁷ Tüketicinin güçsüz konumda olmasının pek çok sebebi olmakla birlikte esas olarak ekonomik⁴⁸, entelektüel⁴⁹ ve psikolojik⁵⁰ nedenlerle sözleşmenin güçsüz tarafı olduğu öne sürülmektedir.

Tüketicinin duruma ilişkin olarak korunması modelinde ise tüketici hukukunun kurucu ve dengeleyici nitelikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Buna göre kurucu nitelik, tüketicinin irade özgürlüğünün ve piyasada serbest rekabetin sağlanması vesilesiyle tüketicinin kendi kaderini tayin edebilmesinin önünün açılması iken dengeleyici nitelik, bu planda ortaya çıkabilecek sorunlara karşı dengeleyici tüketici hukukunun devreye girmesidir. Bu doğrultuda tüketicinin korunması politikasının görevi, tüketicinin kararlarını etki altında kalarak verdiği durumları tespit ederek bu hallerde tüketicinin kendi kararını vermesini desteklemektir.⁵¹

Günümüzde tüketici hukuku politikaları çerçevesinde tüketici homo economicus veya sözleşmenin tamamen korunmaya muhtaç zayıf tarafı olarak değerlendirilmemektedir. Tüketicinin duruma bağlı olarak korunması gerekmektedir. Dolayısıyla “*tüketici hukukunun nihai amacı ise maddi anlamda sözleşme adaletini sağlamak*” olarak açıklanmaktadır.⁵² Bu çerçevede BNPL’a ilişkin yapılacak yasal düzenlemelerde tüketicinin etki altında kaldığı noktaların tespit edilip bunların önlenmesine yönelik koruyucu tedbirlerin alınması gerekmektedir.

⁴⁷ Zeynep Dönmez 2016, sayfa 966.

⁴⁸ Tüketicinin ekonomik olarak güçsüz olması tüketicinin üreticinin arzını etkileyebilecek gücünün olmaması, temel ihtiyaçlarını karşılamak zorunda olmaması ve tüketicilerin kitlesel olarak hareket edememesine dayandırılmıştır. Bu nedenle bilgilendirilmenin yapılması, tüketici örgütlerinin kurulması ve piyasada etkin rekabetin sağlanmasının gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Zeynep Dönmez 2016, sayfa 966.

⁴⁹ Tüketicinin entelektüel olarak güçsüz olması, tüketicinin sözleşme hukuku alanındaki bilgisizliği, devamlı yeni ürünlerle karşılaşması ve ihtiyacını hangisinin karşılayacağından emin olamaması dolayısıyla “*reklamların, satış yöntemlerinin ve yapay olarak uyarılmış gereksinimlerin kurbanı olması*”na dayandırılmıştır. Zeynep Dönmez, sayfa 966.

⁵⁰ Tüketicinin psikolojik olarak güçsüz olması, tüketici karakter özelliklerine göre alışveriş alışkanlıkları ve kararları yönünden etki altına alınabilir bir nitelik taşımasına dayandırılmıştır, Zeynep Dönmez 2016, sayfa 967.

⁵¹ Zeynep Dönmez 2016, sayfa 967.

⁵² Zeynep Dönmez 2016, sayfa 967.

AB’de BNPL, tüketici kredisi mevzuatı kapsamında değerlendirilmektedir. AB’de tüketici kredilerinin uyumlaştırılmasına ilişkin ilk direktif 1987 tarihli 87/102/EEC sayılı Direktif’tir, bununla Ortak Pazar’da sınır aşan kredi işlemlerinin artırılması hedeflenmiştir.⁵³ 2008 yılında ise üye ülkelerin sundukları farklı düzeydeki korumaların tüketici kredisi sektöründe yeterli rekabetin sağlanmasına engel olması nedeniyle “*tam uyum, Vollharmonisation*” ilkesi benimsenerek 2008/48/EC sayılı Direktif (Direktif) kabul edilmiştir.⁵⁴

Direktif, AB genelinde tüketici kredileri hizmeti sunulmasına ilişkin yeknesaklık sağlamayı hedeflemekte olup tüketicilere cayma, erken ödeme gibi haklar tanırken kredi verenler için de kredi vermeden önce kredibiliteye ilişkin risk değerlendirmesi yapılması, tüketicinin kredinin toplam maliyeti hakkında bilgilendirilmesi gibi önemli yükümlülükler öngörmektedir. Süreç içerisinde tüketicinin sözleşme öncesi bilgilendirilmesinde ve Direktif kapsamındaki haklarını kredi verene karşı ileri sürerken yaşadığı aksaklıkları gözlemleyen AB Komisyonu bu konuya ilişkin incelemelerde bulunmaya başlamıştır.⁵⁵

Keza tüketicinin tam ve doğru bilgilendirilmesi; şeffaflık ilkesine bağlı kalınmasına verilen önemin artmasıyla birlikte son dönemlerde Avrupa’da tüketiciler tarafından artan oranda kullanım gösteren BNPL ilişkin olarak da tüketicinin ürünü sadece ödeme modeli olarak değerlendirmesi, gecikme durumunda ödemesi gereken faize ilişkin bilgilendirilmemesi, tüketicinin borçluluk durumunun artması gibi durumların etkisiyle konuya ilişkin tüketici hakları kapsamında inceleme yapılması ihtiyacı hissedilmiş olup BNPL, Avrupa Komisyonu’nun değerlendirme konusu haline gelmiştir.

⁵³ Yeşim M. Atamer, Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri Ve Avrupa Birliği Hukuku İle Uyum, Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu, On İki Levha Yayıncılık, 2010 (Atamer 2010), sayfa 241.

⁵⁴ Atamer 2010, sayfa 242.

⁵⁵ Evaluation of the consumer credit directive, https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/1844-Evaluation-of-the-Consumer-Credit-Directive_en sayfa 1

AB Komisyonu, AB düzeyinde tüketici kredilerine uygulanan kurallar hakkında geri bildirim ve görüşler talep ederek yeni taslak düzenlemeye ilişkin çalışma yapmış olup, Ocak 2019'da AB Komisyonu, Direktif'in işleyişi hakkında kamuoyundan geri bildirim toplamak üzere ilk istişareyi başlatmıştır.⁵⁶ İstişare sonucunda ise AB düzeyinde harekete geçilmesini gerektirebilecek konulara değinmeleri istendiğinde, katılımcılar aşağıdakiler de dahil olmak üzere çeşitli konulara işaret etmiştir: (i) kredi verenler için eşit bir faaliyet alanını engelleyen, uyum maliyetlerinin artmasına yol açan ve bazı paydaşların sınır ötesi krediye erişimini engelleyen uygulamaların ve AB Üye Devletleri arasındaki farklı kuralların kaldırılması; (ii) Direktif'in uygulama kapsamının 200 Avro'nun altındaki kredileri ve halihazırda benzer hizmetler sunan kredi sağlayıcıları ve aracıları kapsayacak şekilde genişletilmesi; (iii) uyumsuzlukların ele alınması için Direktif hükümlerinin güçlendirilmesi; ve (iv) kuralların iyileştirilmesi ve bilgi açıklama gerekliliklerine odaklanılarak artan dijitalleşmenin tüketici kredisi piyasasında yol açtığı gelişmelere uyarlanması.⁵⁷ Bu konulara ilişkin Direktif değişikliğine yönelik çalışma yapılmıştır.

Bu kapsamda Avrupa Komisyonu, tüketici kredileri sözleşmelerine ilişkin 2008/48/EC sayılı Tüketici Kredisi Direktifi'ni revize etmek için 30 Haziran 2021 tarihinde bir teklif yayınlamıştır. Direktif'teki değişiklik tasarısı kapsamında, tüketicilere sunulan bilgilerin Direktif Değişiklik Tasarısı'nın eki olan ön bilgilendirme formu ile aydınlatma metninin iyileştirilmesi, tüketicilerin istemeden kredi kullanmaya yönlendirilmelerini önleyecek yeni kuralların getirilmesi,

⁵⁶ Diana Milanesi, Buy Now, Pay Later ("BNPL") Under Regulatory Scrutiny - The Evolving Regulatory Landscape for BNPL in the United States, the United Kingdom, and Europe, TTLF Working Papers No. 89, Stanford-Vienna Transatlantic Technology Law Forum (2022) <https://law.stanford.edu/publications/no-89-buy-now-pay-later-bnpl-under-regulatory-scrutiny-the-evolving-regulatory-landscape-for-bnpl-in-the-united-states-the-united-kingdom-and-europe/>, (Milanesi 2022) sayfa 70. "Paydaş görüşmeleri ve anketleri, tüketici anketleri, ulusal makamlara gönderilen hedefli anketler, çalıştaylar, ikili toplantılar, AB Üye Devletlerine özel uzman grup toplantıları, Finansal Hizmetler Kullanıcı Grubunun istişaresi ve yıllık AB Tüketici Zirveleri sırasındaki geçici tartışmalar istişarelerin diğer şekilleridir" dipnot 407.

⁵⁷ (Milanesi 2022), sayfa 72.

kredibilite değerlendirme testi ile ilgili kurallara açıklık getirilmesi ve kredi için zorunlu maliyet tavanı belirlenmesine ilişkin öneriler mevcuttur.⁵⁸

AB Komisyonu, Direktif'in, yüksek tüketici koruma standartlarının sağlanması ve kredi için bir iç pazarın geliştirilmesinin teşvik edilmesi hedeflerinin, AB genelinde önemli ölçüde parçalanmış bir düzenleyici ortam bağlamında üye ülkeler tarafından sadece kısmen karşılandığını ortaya koyan 2018-2019 yılları arasında yapılan REFIT Değerlendirmesi çerçevesinde Direktifin bazı hükümlerinin muğlak ifadelerinden kaynaklanan yasal belirsizliğin bu parçalanmaya sebebiyet verdiğini tespit etmiş olup bu konuyu 2020 Çalışma Programı'na almıştır.⁵⁹

AB Komisyonu çalışma programı sonucunda Direktif'in kabul edilmesinden itibaren dijitalleşmenin artık kredi almak için daha sorunsuz ve daha hızlı bir süreç isteyen ve bunu genellikle çevrimiçi yapan tüketicilerin genel olarak karar verme sürecini ve alışkanlıklarını derinden değiştirdiğini; kısa vadeli yüksek maliyetli kredi gibi yeni ürünler ile otomatik karar alma sistemleri ve geleneksel olmayan verilerin kullanılarak kredi değerliliğini değerlendirmenin yeni yollarının ortaya çıktığının altını çizmektedir.⁶⁰

Bütün bu değerlendirmeler ışında AB Komisyonu, Direktif'in mevcut AB müktesebatına uygun olarak yeni hükümler içerecek şekilde değiştirilmesini önermektedir. Yapılan değişikliklerde tüketicinin korunması öncelikli hedef olarak belirlenmiş olup önceden seçili kutuların yasaklanması, kredili ürünlerin izinsiz satışının yasaklanması, üye devletlerin faiz oranlarına, yıllık harç yüzdesine veya kredinin toplam maliyetine üst sınır koyma yükümlülüğünün getirilmesi gibi

⁵⁸ Lieverse Kitty, <https://www.loyensloeff.com/insights/news--events/news/revision-of-the-consumer-credit-directive-consequences-for-buy-now-pay-later-services-and-private-lease/>.

⁵⁹ Proposal for a Directive of The European Parliament and of the Council on Consumer Credits, (Proposal for 2008/48/EC) https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2df39e27-da3e-11e1eb-895a-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF sayfa 1.

⁶⁰ Proposal for 2008/48/EC, sayfa 2.

tedbirlere ek olarak önerilen değişikliklere ilişkin BNPL'ı kapsamı dahiline alan önemli değişiklikler aşağıdaki şekildedir:

1.2.1.2. Kredi Sözleşmesi Kapsamının Genişletilmesi

BNPL'a ilişkin düzenleme yapılması ihtiyacının en önemli sebebi BNPL kapsamında düşük meblağlı, taksitsiz ve faizsiz hizmet sunulmasının mümkün olmasıdır. Yetkili finansal kuruluş olarak BNPL hizmeti sunmayan BNPL sağlayıcıları en çok bu modellerde hizmet sunarak ürünün kredi olarak nitelendirilmesinin önüne geçmektedir. Çünkü mevcut Direktif'in "Kapsam" konulu madde 2'nin muafiyetleri ele alan 2. Fıkrasının (c) bendinde 200 Euro'dan düşük; 75.000 Euro'dan yüksek meblağlı kredilerin; (e) bendinde bir ay içinde ödenmesi gereken kredilerin, (f) bendinde ise faizsiz ve masrafsız kredilerin ve üç ay içinde geri ödenmesi halinde yalnızca önemsiz masrafların ödenebileceği kredilerin Direktif'ten muaf olduğu belirtilmektedir.⁶¹

Yukarıda da alıntıladığımız iş modelleri değerlendirildiği zaman faaliyet izni almayan BNPL sağlayıcılarının Direktif'in ikinci maddesinde söz konusu muafiyetlerden faydalandıkları açıktır. AB Komisyonu bu doğrultuda (c) bendindeki kredi limitine öngörülen asgari 200 Euro sınırının kaldırılması; azami sınırınsa 100.000 Euro'ya çıkarılmasını; (e) ve (f) bendinin tamamen kaldırılmasını teklif etmektedir.⁶²

Direktif değişikliği kapsamında finansal kiralama sözleşmeleri de Direktif kapsamına alınmak istenmiştir ancak üye ülkeler finansal kiralamayı kredi olarak nitelendirmedikleri için çoğunlukla bu görüşe uygun bakmamışlardır.⁶³

⁶¹ Directive 2008/48/EC of the European Parliament and Of The Council of 23 April 2008 on the Credit Agreements for Consumers and Repealing Council Directive 87/102/EEC 2008, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:133:0066:0092:EN:PDF>.

⁶² Proposal for 2008/48/EC, sayfa 16.

⁶³ Kitty Lieverse 2022.

1.2.1.3. Tanımların Genişletilmesi

AB Komisyonu'nun Direktif'in mevcut durumunun muğlak olan hususları gidermek ve dijitalleşmenin getirdiği yeni kavramlara yönelik tanımlar yapılması ihtiyacını takiben Direktif'in Tanımlar konulu 3. Maddesine de önemli eklemeler ve değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda diğer AB düzenlemeleri ile de uyumlu olacak şekilde; sözleşme öncesi bilgi, profilleme, uzaktan iletişim, bağlayıcı uygulamalar, paket uygulamalar, danışmanlık hizmetleri, kredili mevduat hesabı, limit aşımı, erken ödeme, kitle fonlama platformu, döner kredi⁶⁴, borç danışmanlık hizmetleri tanımlamaları yapılmıştır.⁶⁵ Bu kapsamda bizim Tüketici Kredisi Sözleşmesi Yönetmeliği'nde olmayan şekilde tüketici kredisi sağlama amaçlı kitle fonlama hizmetleri de Direktif kapsamına alınmış olup bu kapsamdaki kitle fonlama hizmetine ilişkin sözleşmeler bağlı kredi kapsamında değerlendirilmiştir.⁶⁶

1.2.1.4. Tüketicie Yeterli ve Etkin Bilgilendirmenin Yapılması

Tüketici kredisine dair etkin bilgilendirme hem reklamlar hem de sözleşmenin kurulması aşamasında sağlanmalıdır. Etkin bilgilendirme, tüketicinin doğru karar vermesi açısından büyük önemi haiz olmakla birlikte sektörün oyuncuların tüketici lehine teklifte bulunabilmek için yarışa girmesi açısından da önemlidir zira *“kredi verenlerin aynı bilgileri kıyaslayabilecek şekilde sunmaları halinde tüketiciler kendileri için en elverişli olan kredi sözleşmesini seçebilecek, sağlanan bu rekabet ortamının da faizlerin düşmesinde etkili olması beklenilmektedir.”*⁶⁷

⁶⁴ döner kredi, *“kredi veren tarafından düzenlenen ve tüketiciye fon çekme, fon geri ödeme ve tekrar fon çekme olanağı sağlayan bir tür kredi”* olarak tanımlanmıştır, burada bir limit olması ve limit dahilinde kredinin ödenmesinde limitin yenilenmesine vurgu yapılmaması bizim mevzuatımızda döner krediyi anlamamız bakımından farklılık yaratmaktadır. Proposal for 2008/48/EC, sayfa 36.

⁶⁵ Proposal for 2008/48/EC, sayfa 34-36.

⁶⁶ Proposal for 2008/48/EC, sayfa 34.

⁶⁷ Atamer 2010, sayfa 252.

Bu kapsamda reklamlar konusunda Direktif madde 4 kapsamında krediye ilişkin kamuya yapılacak herhangi bir bildirimde faiz veya krediye ilişkin rakam gösteriliyorsa mutlaka efektif faiz oranına da yer verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Direktif Değişiklik Tasarısı çerçevesinde tüketiciye sunulacak reklamların ve krediye ilişkin pazarlama faaliyetlerinin kredinin temel özelliklerini içermesi gerektiğine dair belirlemede bulunulmuş olunmakla birlikte, aşırı bilgi yükleyici uygulamalardan kaçınılmak üzere getirilen ek hükümler tüketici finansal hizmetlerinin uzaktan pazarlanmasına ilişkin 2002/65/EC sayılı Direktifin ve tüketiciye haksız ticari uygulamalara ilişkin 2005/29/EC sayılı Direktifin yükümlülüklerini tamamlamaktadır ve ayrıca kredi sağlayıcıları veya aracıları tarafından kredi sözleşmeleri hakkında genel bilgilendirmenin her zaman hazırda bulundurulması gerektiği belirtilmektedir.⁶⁸

Ön bilgilendirmeye dair esaslar Direktif'in 5. Maddesinde ele alınmaktadır.⁶⁹ Ön bilgilendirme kapsamında Direktif ekinde "*Standart Avrupa Tüketici Kredisini Bilgi Formu*" adı altında tüketicilere sunulması gereken bir form belirlenmiştir. 4 sayfadan oluşan form içeriğinde 1) kredi verene ilişkin bilgiler, 2) krediye ilişkin temel özellikler (kredi tipi, süresi, toplam bedel vb.), 3) kredi bedelleri (faiz, efektif faiz, diğer ücretler vb), 4) hukuki bilgilendirmeler (erken ödeme, sözleşmenin bir nüshasını talep etme hakkı, kredi teklifi ile bağlı olunan süre), 5) sözleşmenin uzaktan kurulmasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.⁷⁰ Bununla birlikte Direktif madde 5/6 hükmü ile kredi verene ön bilgilendirmeye ek olarak tüketiciyi aydınlatma yükümlülüğü de getirilmiştir. Bu yükümlülük kapsamında sözleşme şartları, sunulan ürünlerin özellikleri, bu ürünlerin tüketiciye uygunluğu ve temerrüdün sonuçları hakkında bilgilendirme yapılmalıdır.⁷¹

⁶⁸ Proposal for 2008/48/EC, sayfa 9.

⁶⁹ Tasarı düzenleme ile birlikte madde 11'e kaymıştır.

⁷⁰ Directive 2008/48/EC - Annex II Standard European Consumer Credit Information, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:133:0066:0092:EN:PDF>.

⁷¹ Atamer 2010, sayfa 255.

AB Komisyonu, kredi sağlayıcıları veya aracıları için, tüketicilere sözleşmeye ek olarak Standart Avrupa Tüketici Kredisi Bilgi Formu'nun⁷² da telefon ekranından da görüntülenebilecek şekilde sunulması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca farklı tekliflerin karşılaştırmalarına yardımcı olmak için söz konusu kredinin temel özelliklerini özetleyen tek sayfalık Standart Avrupa Tüketici Kredisi Özeti'nin (Form içeriği: 1) Kredinin toplam bedeli, 2) kredi sözleşmesinin süresi, 3) akdi faiz, 4) efektif faiz, 5) bir ürün karşılığı olması halinde ürün ve ürünün nakit fiyatı, 6) temerrüt halinin sonuçları)⁷³ de sunulması gerektiği belirtilmektedir. Bunlara ek olarak sözleşme öncesi bilgilendirmenin sözleşmeden bir gün öncesinde yapılması gerektiği, bilgilendirmenin bir günden kısa sürede yapılması durumunda tüketicinin sözleşmeden cayabileceği hakkında bilgilendirilmesi gerektiği belirtilmektedir.⁷⁴

1.2.1.5. Bağlama Uygulamalarının Yasaklanması

Taslak Direktif'te paket (bundle) uygulamalara izin verilirken tüketiciler için fiyat ve mevcudiyeti dikkate alınarak bir fayda sağladığı kanıtlanmadıkça bağlama uygulamalarının yasaklanması planlanmaktadır. Bununla birlikte uygulama örneklerinden sıkça karşılaştığımız BNPL sağlayıcılarının krediyi ancak açılan dijital cüzdan aracılığı ile tüketiciye sunmaları uygulamasını etkileyebilecek bazı esaslar belirlenmektedir. Bu doğrultuda üye ülkelerin kendi rekabet kanunları ve paket uygulamalarının serbest olması koşuluyla, kredi sağlayıcılara veya aracılara tüketiciden sadece krediyi geri ödemek için sermaye biriktirmek, krediyi kapatmak, kredi almak için teminatları bir araya toplamak, temerrüde düşmesi durumunda kredi sağlayıcısına ek teminat sağlamak amaçlarından birinin yerine getirilmesi

⁷² Formda değişiklik kitle fonlamaya ilişkin yapılmıştır, bunun haricinde Form hala çok fazla bilgi içermekte olup bu konuda tüketicinin odağını bozması hakkında bkz dipnot 265.

⁷³ Annexes To The Proposal For A Directive Of The European Parliament And Of The Council On Consumer Credits Annex II Standard European Consumer Credit Overview, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2df39e27-da3e-11eb-895a-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF.

⁷⁴ Proposal for 2008/48/EC, sayfa 9.

amacıyla ödeme veya tasarruf hesabı açmasını talep edebileceği belirtilmektedir.

7576

Bu düzenleme ile AB Komisyonu'nun BNPL hizmetinin sadece dijital cüzdan veya hesaba bağlı kart aracılığı ile sunulmasını bağlı uygulama olarak nitelendirildiği anlaşılmaktadır zira hesap açılışının tek amacının bu sebeplerden birisi olması şartı koşulmaktadır. Paket uygulamalarının serbest olmasının dikkate alınması halinde ise BNPL hizmet sağlayıcının hesap ve krediyi bir araya getirdiği modelde hizmet sunmasının mümkün olduğu ancak kredinin tek başına bir hizmet olarak da mutlaka sunulur durumda olması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durum BNPL hizmet sağlayıcılarını her halükârda ödeme aşamasında satıcılarla entegre olmaya iterek POS aracılığı ile BNPL hizmetinin sunulmasının hızının kesilmesi şeklinde yorumlanabilecektir. Kanaatimce burada BNPL hizmetinin kredi kartına alternatif olması göz önünde bulundurularak tüketiciye farklı alternatiflerde hizmet sunumunun önü açılmak istenmiştir.

Bağlı uygulamalar konusunda diğer bir istisna ise sigorta olmaktadır. Düzenlemeye göre kredi verenler tüketiciden orantılılık ilkesi çerçevesinde verilen krediye sigorta yaptırılmasını isteyebilirler ancak tüketici sigortayı istediği kuruluştan yaptırabilecektir; kredi verenin burada özel bir kuruluş ile anlaşma yapılmasını şart koşma gibi bir yetkisi bulunmamaktadır.⁷⁷

⁷⁵ Proposal for 2008/48/EC, sayfa 46.

⁷⁶ Bağlama uygulamalarının sadece kredinin bir hesaba bağlanması ile örneklendirilmesi kanaatimce uygun değildir, burada hizmet sunumunun bağlı olduğu şartların aslında tüketici hakları ile örtüşmemesi baz alınmalıdır. Örn, ABD'de BNPL sağlayıcılarının kredi kullandırırken kredi kartı dahil otomatik ödemeyi zorunlu olarak kullandığı; bazı BNPL sağlayıcılarının otomatik ödemeyi kaldırmayı zorlaştırdığı veya imkânsız hale getirdiği tespit edilmiştir. Burada ödemenin otomatik tahsil edileceği hesabın kredi kullandırım aşamasında şart olarak istenmesi de bağlamaya bir örnek olabilecektir.

⁷⁷ Proposal for 2008/48/EC, sayfa 2.

1.2.1.6. Kredibilitenin Değerlendirilmesine İlişkin Temel Esaslar

Mevcut durumda Direktif madde 8 kapsamında kredi verenin tüketicinin kredi itibarını tüketici ve veri bankalarından alacağı bilgilerle teyit etmesi gerekmektedir, ancak tüketicinin kredi itibarının düşük olması halinde kredi verilip verilmeyeceğine ilişkin bir belirlemede bulunulmamış, kredi itibarı düşük tüketiciyle sözleşme yapılması sözleşme özgürlüğü kapsamında değerlendirilmiştir.⁷⁸

Bu konuda İsviçre Tüketici Kanunu madde 32/1 kapsamında ise kredi verenin kredi itibarını değerlendirilmesine yönelik yükümlülüklerini ihmal etmesi halinde kredinin ödenmesi ve faizlerine ilişkin haklarını tümüyle kaybedeceği belirtilmektedir. Kredibilite değerlendirmelerinin mali ve ekonomik koşullara ilişkin bilgilere dayalı, gerekli, yeterli ve ölçülü olarak yapılması gerektiğine dair gösterge olması gerektiği belirtilmiştir.⁷⁹

AB Komisyonu, Teklifinde GDPR'ın (2016/679) 5. Maddesinde belirtilen veri minimizasyonu, doğruluğu ve depolama sınırlaması ilkeleri, verilerin kredi değerliliği değerlendirmeleri yapılmasında göz önünde bulundurulması gereken ilkeler olduğunu; GDPR'dan ayrılmadan, tüketici kredisi piyasasında gözlemlenen uygulamalara özgü kişisel verilerin işlenmesinde belirlenen endişeleri, makine öğrenimi tekniklerini kullanılarak yani kredibilite değerlendirmeleri için alternatif veri kaynaklarının kullanılması veya yapılan değerlendirmelerin şeffaflığını ele almayı amaçladığını belirtmektedir.⁸⁰

Bununla birlikte Tasarı'nın 13. Maddesi ile tüketiciye otomatik veri işleme modeliyle özel hizmet sunulması durumunda bu durumun kredi sağlayıcısı veya aracısı tarafından tüketiciye açıklanması gerektiği belirtilmektedir. Tasarıya ilişkin

⁷⁸ Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması, On İki Levha Yayıncılık, 2016 (Atamer 2016), sayfa 82.

⁷⁹ Atamer 2016, sayfa 85.

⁸⁰ Proposal for 2008/48/EC, sayfa 2.

olarak Avrupa Veri Koruma Denetçisi (The European Data Protection Supervisor (EDPS)) krediye adil erişimi ve veri korumasını teşvik etmek için kredibilite değerlendirmesi için kullanılacak kişisel veri kategorilerinin ve kaynaklarının tanımlanmasını önermekle birlikte GDPR'ın 9. Maddesi kapsamında herhangi bir özel kişisel veri kategorisinin kullanılmasının açıkça yasaklanmasını tavsiye etmektedir. İlgili bireyler için olası olumsuz sonuçlar ışığında EDPS, kredi veri tabanlarının veya kredi skorları sağlayan üçüncü tarafların gereklilikleri, rolleri ve sorumluluklarının ele alınması gerektiğini ileri sürmektedir.⁸¹

Keza aynı konu ABD'de de ele alınmış olup Tüketici Finansal Koruma Bürosu (The Consumer Financial Protection Bureau (CFPB)) hazırladığı raporunda BNPL endüstrisinin, dijital ticaret, içerik ve borç vermenin kesişim noktalarında meydana gelen veri toplamaya örnek olduğunu, BNPL sağlayıcılarının ürünlerinin kullanımını artırmak ve tüketiciden çıkarabilecekleri ömür boyu değeri en üst düzeye çıkarmak tüketicinin verilerini topladığını ve bu verilere dayalı modeller, ürün özellikleri ve pazarlama kampanyaları kullandığını tespit ederek kişisel verilerin korunmasına dikkat çekmiştir.⁸²

1.2.1.7. Danışmanlık Hizmetlerinin Sunulması

Tasarı teklifi kapsamında kredi verenlere ve uygun düştüğü ölçüde kredi sağlayıcılara danışmanlık hizmeti sunulması konusunda yükümlülük öngörülmektedir. Tasarıya göre bu kişilerin tüketici sözleşmeyi onaylamadan önce bu danışmanlık hizmetini almak isteyip istemediğine ilişkin öneride bulunması gerekmektedir. Danışmanlık hizmeti almak isteyen tüketiciye bu hizmet kapsamında krediyi kullanma esasları, ödeme planına uygun ödeme yapmasına

⁸¹ Milanesi 2022, sayfa 78.

⁸² Eamonn Moran, All signs point to increased US regulation of Buy Now, Pay Later, https://www.nortonrosefulbright.com/en/knowledge/publications/a61f6301/all-signs-point-to-increased-us-regulation-of-buy-now-pay-later?utm_source=pocket_reader, 2022. (Moran 2022)

uygun ekonomik koşullarını gözetmesine buna göre kendisine uygun kredinin piyasadaki diğer kredi seçenekleri de gözetilerek sunulması gerekmektedir.⁸³

Danışmanlık hizmetinin tasarı doğrultusunda kabul edilmesi durumunda kredi sağlayıcıların kredi olanaklarını kıyaslayan platformlar ile entegre olması gerektiğini düşünüyorum, bu durumu Türkiye kapsamında değerlendirecek olursak tüketicinin kredi kullanma talebinde bulunması halinde Hangi Kredi gibi bir platform aracılığıyla piyasadaki tüm kredi olanaklarını görmesi gerekmektedir. Tasarıda gerekli olduğu ölçüde müşteri finansal bilgilerinin de incelenebileceği belirtilmektedir ancak kanaatim bunun bankacılık sırları ve kişisel verilerin korunması kapsamında dikkatle ele alınması gereken bir konu olduğu yönünde.

1.2.1.8. Avrupa Bankacılık Otoritesinin Görüşü

1.2.1.8.1. PSD2 Kapsamında Kredi Verilmesi

Avrupa Bankacılık Otoritesi (European Banking Authority (EBA))'nin AB Komisyonu ile benzer şekilde değindiği genel krediye ilişkin gereksinimlerin yanı sıra dikkat çektiği önemli konulardan birisi ödeme kuruluşlarının BNPL hizmeti sunmasına ilişkindir. Banka Dışı Kredi Dijital Kredi Üzerine CFA Raporu'nda yer verdiği üzere PSD 2 (Payment Services Directive 2- Ödeme Hizmetleri Direktifi)⁸⁴ kapsamında faaliyette bulunan kuruluşlar kendi ülke mevzuatlarının da izin vermesi durumunda asıl ödeme hizmeti faaliyetlerinin eki olarak kredi hizmeti de sunabilirler. EBA böyle durumlarda tüketicinin hizmet aldığı kuruluşa bakarak hizmeti ödeme hizmeti olarak nitelendirip kredi hizmeti olarak görmemesinin

⁸³ Proposal for 2008/48/EC, sayfa 39-40.

⁸⁴ DIRECTIVE (EU) 2015/2366 on payment services in the internal market, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L2366&from=EN>.

mümkün olduğunu; tüketicinin bu noktada yaptığı tercihin tamamen bilinçli olamayabileceği vurgulamaktadır.⁸⁵

Böyle bir sorunun, tüketicinin AB Komisyonunun Direktif taslağında öngörülen şekilde yapılacak bir bilgilendirme ile çözülmesinin mümkün olduğunu düşünmekle birlikte PSD2 kapsamındaki kredi verme faaliyetinin ülkemiz BNPL pazarı ve hukuki altyapısının kıyaslanmasında önem arz ettiğini düşünmekteyim. PSD2, ülkemizde yürürlükte olan 6493 sayılı Kanuna bağlı Ödeme Hizmetleri Ve Elektronik Para İhracı İle Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmeliğin hazırlanmasında esas alınan yasal düzenlemedir. Yönetmelik'te 1 Aralık 2021 tarihinde yapılan değişiklikle birlikte PSD2 ile büyük oranda yeknesaklık kazanılmış olunmakla birlikte kredi konusunda TCMB, PSD2'de ödeme kuruluşları için öngörülen şekilde bir serbestlik tanımamıştır.

PSD2 madde 18/4 hükmünde ödeme kuruluşlarının, ödeme hizmeti kullanıcısı için fonların bir kredi limiti kapsamında olduğu ödeme işlemlerinin hizmetlerine ilişkin olarak ancak aşağıdaki koşulların tamamının karşılanması durumunda kredi verebileceği belirtilmektedir:

- (a) kredi tali olacaktır ve münhasıran bir ödeme işleminin gerçekleştirilmesi ile bağlantılı olarak verilecektir;
- (b) kredi kartlarıyla kredi sağlanmasına ilişkin ulusal kurallara bakılmaksızın, bir ödemeye bağlantılı olarak verilen kredi, hiçbir durumda 12 ayı geçmeyecek kısa bir süre içinde geri ödenecektir;
- (c) kredi, bir ödeme işleminin gerçekleştirilmesi amacıyla alınan veya tutulan fonlardan verilmeyecektir.
- (d) ödeme kuruluşunun kendi fonları her zaman ve denetim makamlarını tatmin edecek şekilde, verilen toplam kredi miktarı açısından uygun olacaktır.

⁸⁵ Final Report on response to the nonbank lending request from the CfA on digital finance 2022sayfa 42 dn <https://www.loyensloeff.com/globalassets/02.-publications-pdf/02.-external/2022/report-on-response-to-the-non-bank-lending-request-from-the-cfa-digital-finance.pdf>.

Görüldüğü üzere PSD2 kapsamında ödeme kuruluşlarının ana faaliyet konusu olan ödeme hizmet sağlamalarının bir uzantısı olarak kredi vermelerine de izin verilmektedir. Bu durum PSD2 kapsamında BNPL'ın ödeme kuruluşları tarafından sunulmasını sağlamakla birlikte ödeme kuruluşları zaten faaliyet izni alan ve faaliyetleri denetlenen kuruluşlar oldukları için BNPL sunmaları da faaliyet izni olmayan diğer kuruluşlara göre tüketici açısından daha güvenli sonuçlar doğuracaktır.

1.2.1.8.2. Kredi Kayıt Bürolarında Kayıt Oluşturulmaması

EBA'nın dikkat çektiği diğer bir husus ise BNPL sağlayıcılarının tüketicinin geri ödeme geçmişini kredi kayıt bürolarına bildirmemeleri nedeniyle bu durumun da tüketicinin gelecekteki kredileri geri ödeme kabiliyetinin değerlendirilmesinde başvurulacak bilgilerde asimetri yarattığına ilişkindir.⁸⁶

BNPL sağlayıcıları çoğunlukla ürünlerinin kredi olarak sayılmaması için mevzuatta öngörülen muafiyetten faydalandıkları için kredi veren olarak nitelendirilmeyip krediye ilişkin bilgileri kredi kayıt bürolarına bildirme zorunlulukları bulunmamaktadır. Bu durum da çok sayıda BNPL sağlayıcısının hizmetlerinden faydalanan tüketicinin kredi kayıt bürolarına bildirimde bulunma yükümlülüğü bulunan diğer finansal kuruluşlardan kredi kullanmayı talep ettikleri zaman söz konusu kredi veren kuruluşların başvuracakları kaynaklara göre hatalı kredi riski değerlendirmelerine yol açacaktır.⁸⁷

Ancak AB Komisyonu'nun Tüketici Kredileri Direktifinde muafiyetlerin kaldırılmasına yönelik yaptığı değişiklikle birlikte muafiyetten faydalanan BNPL sağlayıcılarının da kredi veren olarak nitelendirilmesini takiben kredi kayıt bürolarına bildirimde bulunma yükümlülükleri ortaya çıkacak olup kredi risk

⁸⁶ Final Report on response to the nonbank lending request from the CfA on digital finance, sayfa 42.

⁸⁷ Final Report on response to the nonbank lending request from the CfA on digital finance, sayfa 42.

değerlendirmeye ilişkin başvurulacak kaynaklarda ortaya çıkacak olan bilgi asimetrisi sorunu bu vesileyle çözüme kavuşacaktır.⁸⁸

1.2.2. Birleşik Krallık Hukukunda BNPL

1.2.2.1. Genel Değerlendirme

Birleşik Krallık'ta da dünyanın geri kalanında olduğu üzere BNPL kullanımında hızlı bir artış gözlemlenmektedir. Yapılan bir araştırmaya⁸⁹ göre, ülkedeki BNPL ödemelerinin yıllık bazda %20,1 oranında büyüyerek 2023 yılında 32.825,2 milyon ABD dolara ulaşması beklenmektedir.⁹⁰

BNPL'in kullanım oranlarındaki artış AB'de olduğu şekilde Birleşik Krallık'ta da konunun ele alınmasını gerektirmiştir. Bu kapsamda AB hukukuna benzer olarak BNPL kredilerinin mevcut mevzuat kapsamında kredi sayılmaması BNPL'a getirilecek olan en temel düzenleme gereksinimidir.

Birleşik Krallık'ta teminatsız tüketici kredisi, 1974 tarihli Tüketici Kredisi Yasası (CCA) ve 2000 tarihli Finansal Hizmetler ve Piyasalar Yasası (FSMA) tarafından sağlanan çerçeve kapsamında düzenlenmektedir. Düzenlemenin kapsamı, 2000 tarihli Finansal Hizmetler ve Piyasalar Yasası (Düzenlenmiş Faaliyetler) Emri 2001'de (RAO 2001)⁹¹ ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Düzenlemeye tabi kredi sözleşmeleri sunan firmalar, FCA (Finansal Yönetim Otoritesi/ Financial Conduct Authority) tarafından yetkilendirilmeli ve ilgili FCA kurallarının yanı sıra CCA'daki gerekliliklere de uymalıdır. RAO, bazı kredi

⁸⁸ Final Report on response to the nonbank lending request from the CfA on digital finance, sayfa 42.

⁸⁹ PayNXT36.

⁹⁰ <https://www.globenewswire.com/en/news-release/2022/11/09/2552035/28124/en/United-Kingdom-Buy-Now-Pay-Later-Market-Analysis-Report-2022-2028-Financial-Services-Firms-are-Launching-Credit-Card-linked-BNPL-Products-for-Consumers.html>.

⁹¹ The Financial Services and Markets Act 2000 (Regulated Activities) Order 2001, <https://www.legislation.gov.uk/uksi/2001/544/contents/made>.

türlerinin düzenlemeye tabi olmaması için düzenlemeden bazı muafiyetler sağlamaktadır. BNPL sağlayıcıları, RAO 2001'in 60F (2) maddesinde belirtilen faizsiz kredi muafiyetinden faydalanmaktadır.⁹²

BNPL sağlayıcılarının mevzuattaki bu muafiyetten faydalanarak bu kadar büyümeleri karşısında BNPL'a ilişkin regülatif yapı Birleşik Krallık'ta son dört yıldır gelişmekte olup ilk olarak FCA, Mayıs 2018'de (CP 18/12)⁹³ ardından Aralık 2018'de (CP 18/43) yüksek maliyetli kredilere ilişkin istişare raporu⁹⁴ hazırlayarak ilgililerin bilgilerine sunmuştur. Son danışma raporuna gelen cevaplar çerçevesinde Haziran 2019'da BNPL sağlayıcılar için birtakım kurallar öngören bir politika⁹⁵ hazırlamıştır. Bu politikanın ardından Birleşik Krallık'ta, teminatsız kredi sektörünün bir parçası olarak görülmekte olan BNPL hakkında Şubat 2021'de FCA'nın teminatsız krediler piyasasındaki değişim ve yeniliğin takip edilmesinden sorumlu birimi görev alarak Woolard Görüşü'nü (The Woolard Review)⁹⁶ hazırlamıştır. Bu değerlendirme ile hükümete çağrıda bulunularak konunun kendisi ile ilgili kısımlarını FCA'nın düzenleyeceği ancak tüketici hakları kapsamında genel bir düzenleme ihtiyacı olduğu belirtilmiştir. Bu çağrıyı takiben Hazine Müsteşarlığı Ekim 2021'de danışma raporu⁹⁷ hazırlayarak konuyu kamu bilgisine sunmuştur. Hazine Müsteşarlığı danışma raporunun cevap süresi devam ederken Şubat 2022 tarihinde FCA, tüketici sözleşmeleri mevzuatını dayanak göstererek sektörün önde gelen BNPL sağlayıcılarından tüketiciye sunulan sözleşmelerin bazı noktalarında

⁹² Milanesi 2022, sayfa 47. BNPL ürünlerine ek olarak, BNPL'nin genişlemesinden önce ortaya çıkan yüksek değerli tüketim malları ve fatura finansmanı da dahil olmak üzere bir dizi finansal kredi düzenlemesi de bu muafiyete dayanmaktadır, sayfa 47.

⁹³ High-cost Credit Review: Consultation on rent-to-own, home-collected credit, catalogue credit and store cards, and alternatives to high-cost credit Discussion on rent-to-own pricing- chrome-<https://www.fca.org.uk/publication/consultation/cp18-12.pdf> (CP 18-12).

⁹⁴ High-cost Credit Review Feedback on CP18/12 with final rules and guidance and consultation on Buy Now Pay Later offers Consultation Paper, <https://www.fca.org.uk/publication/consultation/cp18-43.pdf> (CP 18-43).

⁹⁵ Buy Now Pay Later offers – feedback on CP 18/43 and final rules Policy Statement, <https://www.fca.org.uk/publication/policy/ps19-17.pdf> (PS 19-17).

⁹⁶ The Woolard Review - A review of change and innovation in the unsecured credit market 2021, <https://www.fca.org.uk/publication/corporate/woolard-review-report.pdf>.

⁹⁷ Regulation of Buy-Now Pay-Later Consultation, (HM Treasury 2022) https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1027366/210923_-_BNPL_condoc_-_Cleared.pdf.

değişiklik yapılmasını talep etmiştir⁹⁸. Haziran 2022 tarihinde ise Hazine Müsteşarlığı'nın Ekim 2021 tarihli danışma raporuna gelen cevaplar raporlaştırılmıştır.⁹⁹

Hem FCA hem de Hazine Müsteşarlığı'nın bu uzun soluklu çalışmasının sonunda Hazine Müsteşarlığı, Şubat 2023'te taslak düzenlemeyi (RAO 2023)¹⁰⁰ görüşe açmıştır.¹⁰¹

RAO 2023'e ilişkin görüş alma süresi sona ermiş olmakla birlikte henüz Hazine Müsteşarlığı tarafından finalize edilmemiştir. BNPL konusunda Birleşik Krallık hukukunda RAO 2023'ün belirleyici bir etkisi olacağı anlaşılacakla birlikte BNPL'in Birleşik Krallık hukukundaki gelişiminin anlaşılması için yukarıda sayılan adımlarda yapılan değerlendirmelerin açıklanması önem arz etmektedir.

1.2.2.2. FCA'in Haziran 2019 tarihli Politikası

FCA, Mayıs 2018 tarihli istişare raporu (CP 18/12)'de son zamanlarda uygulaması çoğalan katalog kredisi ve mağaza kartlarına yönelik tedbirler önermekle birlikte BNPL çözümlerine ilişkin ise kredi piyasasını daha geniş açıdan inceledikten sonra alınması gereken önlemler hakkında belirlemede bulunacağını belirtmiştir.¹⁰² FCA, Aralık 2018 istişare belgesinde (CP 18/43) ise katalog kredisi ve mağaza kartlarına ilişkin CP 18/12'de belirttiği tedbirlerini teyit etmiş ve BNPL çözümlerine ilişkin, tüketicilerin BNPL teklifleri hakkında aldıkları bilgileri

⁹⁸ FCA drives changes to Buy Now, Pay Later (BNPL) firms' contract terms, <https://www.fca.org.uk/news/statements/fca-drives-changes-buy-now-pay-later-bnpl-firms-contract-terms#webform-submission-page-feedback-form-node-92341-add-form>.

⁹⁹ Regulation of Buy-Now Pay-Later Response to consultation https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1083547/BNPL_consultation_response__Formatted_.pdf.

¹⁰⁰ 2000 tarihli Finansal Hizmetler ve Piyasalar Yasası (Düzenlenmiş Faaliyetler vs.) (Değişiklik) Emri 2023, işbu tez kapsamında RAO 2023 olarak kısaltılmıştır.

¹⁰¹ HM Treasury, Regulation of Buy-Now Pay-Later: consultation on draft legislation, 2023 (HM Treasury 2023) <https://www.gov.uk/government/consultations/regulation-of-buy-now-pay-later-consultation-on-draft-legislation>.

¹⁰² Milanese 2022, sayfa 48.

iyileştirmek üzere üç adet açıklama çözümü önerisi ve firmaların, tüketicinin BNPL teklif süresi boyunca geri ödediği paradan geçmişe dönük faiz talep etmesini önlemeye yönelik bir teklif sunmuştur.¹⁰³

FCA, CP 18/12 ve ve CP 18/43 istişare belgelerinden sonra BNPL hakkında asıl belirlemelerine Haziran 2019 tarihli Politika'sında (PS 19/17) yer vermiştir. FCA söz konusu Politika'da BNPL tekliflerini "*tüketickiye genellikle 12 aya kadar bir promosyon dönemi içerisinde genellikle geri ödeme yapmalarının gerekmediği, bir ürün özelliğine sahip kredi teklifleri*" şeklinde tanımlamıştır.¹⁰⁴ FCA'in değerlendirmesi çerçevesinde BNPL ürünlerinde genellikle tüketici, tanınan promosyon döneminde tutarın tamamını geri öderse faiz uygulanmayacak olup tüketicinin bu süre içinde tutarın tamamını geri ödememesi halinde ise genellikle orijinal kredi tutarına veya bu tutarın ödenmemiş kısmına satın alma tarihinden itibaren faiz uygulanacaktır.¹⁰⁵

Bu tanım dolayısıyla farklı firma türleri; katalog kredisi, mağaza kartları ve satış noktasında (mağazada veya çevrimiçi olabilir) finansman sunan perakendeciler kredi tekliflerinin bir parçası olarak BNPL ürün özelliği sunmaktadır dolayısıyla BNPL özelliği içeren kredi ürünlerini sunan tüm firmaların, katalog kredisi, mağaza kartları ve satış noktası finansmanı sunanların BNPL düzenlemelerinden etkileneceği belirtilmiştir.¹⁰⁶ FCA'in fiziki satış noktalarını da konuya dahil etmesiyle birlikte BNPL'in sadece çevrimiçi ortamda kullanılan bir ödeme yöntemi olduğu yönündeki görüşler bir karşıtlık bulmuştur, keza Türkiye'de de marketlerde karekod aracılığı ile kullanımı olan BNPL ürünleri¹⁰⁷ bulunmaktadır.

¹⁰³ Milanesi 2022, sayfa 48.

¹⁰⁴ FCA, Buy Now Pay Later offers – feedback on CP 18/43 and final rules Policy Statement, sayfa 5, <https://www.fca.org.uk/publication/policy/ps19-17.pdf>, 2019. (PS19-17).

¹⁰⁵ PS 19-17, sayfa 5.

¹⁰⁶ PS 19-17, sayfa 3.

¹⁰⁷ TOM Finansman A.Ş. tarafından çıkarılan Hadi uygulaması ile A101 mağazalarından BNPL ile market alışverişi yapılması mümkündür, ayrıca mevzuatımızdaki Taksitle Satış yönteminin de bu kapsamda değerlendirilmesi mümkün olacaktır, bu hususlara işbu tezin Türkiye incelemesi bölümünde yer verilmiştir.

PS 19/17 kapsamında sonuca ulaştırılan uygulamalardan en önemlisi kısmi ödemelerde geriye dönük faiz uygulamasının önüne geçilmesidir. Bu kuralı şu şekilde örneklendirebiliriz, tüketici sıfır faizli BNPL ürünü ile 2 aylık promosyon dönemi olmak üzere 200 Pound tutarında bir kredi kullanmaktadır. 2 ay dolmadan önce 100 Pound ödeme yapmış olmasına rağmen 2 ay + 1. günde BNPL sağlayıcısı tüketiciden 200 Pound + alışveriş tarihinden itibaren işleyen faizi talep etmekteydi. FCA bu kuralla birlikte promosyon döneminde ödenilen 100 Pound'a faiz işletilmesinin önüne geçmiştir, faiz yalnızca ödenmeyen 100 Pound'a alışveriş tarihinden itibaren işletilecektir.

FCA'nın kısmi ödemelerle ilgili belirlediği bu esasa BNPL sağlayıcıları karşı çıkmış olmakla birlikte tüketici grupları bu kuralı hem desteklemiş hem de promosyon döneminin sonunda ödenmemiş tutarlar da dahil olmak üzere geçmişe dönük faiz talep edilmesinin yasaklanmasını talep etmişlerdir.¹⁰⁸ Bunlarla birlikte BNPL sağlayıcılarının faiz talep etmeyen ücret bazlı planlarını¹⁰⁹ satıcıların müşterilerine BNPL sunmamanın kendilerini rekabet anlamında dezavantajlı duruma düşüreceği şeklinde açıklamalarla yoğun bir şekilde tanıtımları ve bu planların popüleritesi hızla artması nedeniyle alınan bu önlemin faiz talep etmeyen ücret bazlı planlar için büyük ölçüde uygulanamayacağı yönünde eleştiriler de yapılmıştır.¹¹⁰

PS19/17 ile birlikte “*BNPL sözleşmesi*”, “*BNPL kredisi*” ve “*BNPL ödeme koşulları*” tanımlarını yapmış ve internet sitesinde yer alan FCA El Kitabı Sözlüğü'nde¹¹¹ yayınlamıştır.

BNPL sözleşmesi, mağaza kartı sözleşmeleri dahil ancak kredi kartı sözleşmeleri hariç olmak üzere borç verenden veya borç veren ile doğrudan ticari

¹⁰⁸ PS 19-17, sayfa 13.

¹⁰⁹ Bu planlarda tüketici ödemeleri faizsizdir ancak bunun yerine tüketici satış tutarına ek olarak veya bir ödemeyi kaçırışa ücrete tabi olur. (Johnson, Rodwell ve Hendry 2021) sayfa 3.

¹¹⁰ (Johnson, Rodwell ve Hendry 2021) sayfa 5.

¹¹¹ FCA Handbook Glossary, <https://www.handbook.fca.org.uk/handbook/glossary/?starts-with=B>.

anlaşma kapsamında sınırlı bir tedarikçi ağında bulunan tedarikçiden mal veya hizmet satın alımı için kurulan kredi sözleşmesi olarak tanımlanmıştır.¹¹² Tanımın ikinci fıkrasında ise anlaşma kapsamında kullanılan kredinin bir kısmının veya tamamının BNPL kredisi tanımını karşıladığı veya karşılayabilecek etkiye sahip olması/olabilecek olması şartı aranmıştır.¹¹³

BNPL kredisine ilişkin olarak ise; borçlunun kullanılan krediyi 56 gün veya daha uzun bir başlangıç dönemi ("*promosyon dönemi*") içinde ödemesi halinde hiçbir faiz veya masraf ödemediği veya bu faiz veya masrafların azaltıldığı; borçlunun promosyon döneminde ödeme yapmaması halinde ise promosyon döneminin tamamı veya bir kısmına göre oranında artması mümkün olan işletilecek faiz veya masrafları da ödeyebileceği veya borçlunun kullanılan kredinin tamamını veya belirli bir kısmını promosyon dönemi içinde ödemesi halinde faiz veya masrafların tamamı veya bir kısmı ile ilgili olarak iade veya indirim hakkına sahip olduğu kredi şeklinde bir açıklama yapılmıştır.¹¹⁴ BNPL ödeme koşulu ise BNPL sözleşmesinin BNPL kredisine yönelik yapılan tanımdaki etkiyi taşıyan hükmü olarak tanımlanmıştır.¹¹⁵

FCA bu belirlemelerin dışında BNPL teklifleri hakkında tüketicilere daha iyi, dengeli ve BNPL ürününün faydalarının yanı sıra risklerini de uygun şekilde yansıtıldığı bilgilendirmelerin yapılması gerektiğini ve tüketicilerin faiz veya diğer masraflara maruz kalmadan önce BNPL kredilerini geri ödeme olasılıklarının daha yüksek olması için tüketicilere teklif süresinin sona ermek üzere olduğunu hatırlatan uyarılar verilmesi gerektiğini belirtmiştir.¹¹⁶ Bütün bu belirlemeleri içeriğine alacak şekilde Tüketici Kredisi Kaynak Kitabı'nda (Consumer Credit Sourcebook)¹¹⁷ değişiklikler yapılmıştır.

¹¹² <https://www.handbook.fca.org.uk/handbook/glossary/?starts-with=B>.

¹¹³ <https://www.handbook.fca.org.uk/handbook/glossary/?starts-with=B>.

¹¹⁴ PS 19-17, Annex A, sayfa 2.

¹¹⁵ PS 19-17, Annex A, sayfa 2.

¹¹⁶ Milanesi 2022, sayfa 49-50.

¹¹⁷ Consumer Credit Sourcebook, <https://www.handbook.fca.org.uk/handbook/CONC.pdf>.

1.2.2.3.Woolard Raporu

Woolard Raporu, teminatsız krediler piyasasında ortaya çıkan son dönem ürünlerinin tüketicinin korunması kapsamında ortaya çıkardığı riskleri ele almakta olup konuya ilişkin çözüm önerileri getirmektedir. Bu değerlendirme içeriğinde BNPL dışında şirketleri destekleyen dijital teknolojilerdeki hızlı artış, işveren maaş avansı sistemi de değerlendirilmiş olup bu konuda risk teşkil eden hususlar işaret edilmiştir. Woolard Raporunda Birleşik Krallık teminatsız kredi piyasasını geleceğe uygun hale getirmeyi amaçlayan 26 tavsiye ortaya konulmaktadır. Bu Rapor'un ardından Hazine Müsteşarlığı da kendi değerlendirmesini yapmıştır ancak Hazine Müsteşarlığı değerlendirmesinde Woolard Raporu'nun bazı noktalarına ilişkin karşıt fikirler ileri sürmüştür. Bu başlık altında Woolard Raporu'nda BNPL konusunda yapılan başlıca değerlendirmeler Hazine Müsteşarlığı'nın da görüşleri ele alınarak incelenecektir.

1.2.2.3.1. Mevzuat Kapsamındaki Kredi İstisnasından Faydalanılması

BNPL konusunda yapılan değerlendirme içeriğinde en önemli husus AB Tüketici Kredisi Direktifi'nde olduğu gibi BNPL sağlayıcılarının Finansal Hizmetler ve Marketler Düzenlenmiş Faaliyetler Talimatı'nda ((The Financial Services and Markets Act 2000(Regulated Activities) Order (RAO)) kredi sözleşmeleri için öngörülen muafiyetten faydalanmasına ilişkindir. RAO Madde 60 F/2 uyarınca (i) sabit tutarlı bir kredi için bir borçlu-borç veren-tedarikçi arasında yapılması, (ii) borçlu tarafından yapılacak ödeme sayısının on ikiyi geçmemesi, (iii) ödemelerin sözleşmenin imzalanmasından itibaren on iki ay içinde yapılması, (iv) kredinin faiz veya diğer masraflar olmaksızın sağlanmasını içeren bir kredi sözleşmelerine muafiyet oluşturmaktadır.¹¹⁸

¹¹⁸ Milanesi 2022, sayfa 47.

Tüketici kredisi, Birleşik Krallık'ta da AB'de olduğu gibi öncelikle tüketici kredisi mevzuatı kapsamında ele alınmaktaydı; söz konusu muafiyet Tüketici Kredisi Yasası (Consumer Credit Act 1974 (CCA) kapsamında 12 ay içinde 4 ödemeye sınırlı olacak şekilde 1989'dan beri yürürlükteyken konu 2014 yılında FCA'e devredilirken söz konusu muafiyet 12 ödemeye yükseltilmiştir.¹¹⁹ Dolayısıyla BNPL sağlayıcıları az taksit sayısı ve faizsiz kredi ürünleri ile görüldüğü üzere RAO madde 60F/2 hükmünde öngörülen istisnadan faydalanarak FCA denetim alanı kapsamı dışına çıkmaktadır. Ancak Woolard Raporu'nda CCA kapsamındaki muafiyetin, BNPL modellerinde tasarlanan ürünler için değil, yalnızca kısa vadeli fatura erteleme için tasarlandığı; BNPL sağlayıcıları haricinde faizsiz kredi sunan çeşitli finansal olmayan şirketlerin; örneğin diş hekimlerinin geri ödeme planları için ve spor kulüplerinin üyelik ücretleri için de bu muafiyetten faydalandıkları belirtilmektedir.¹²⁰

Woolard Raporu, BNPL sözleşmelerinin tüketiciler için RAO madde 60F(2)'de belirtilen muafiyet kapsamına giren diğer sözleşmelerden daha büyük bir risk oluşturduğu sonucuna varırken, Hazine Müsteşarlığı ise BNPL ürünlerinin tüketici seçimini, esnekliğini ve rekabetini artırabileceği ve bu tür ürünlerin neden olduğu önemli yaygın tüketici zararını gösteren yeterli veri bulunmadığı görüşünü ifade etmektedir. Dolayısıyla, Hazine Müsteşarlığı bu aşamada BNPL'ye ilişkin yalnızca sınırlı bir düzenleme önermektedir.¹²¹

1.2.2.3.2. BNPL Ürünlerinin Tüketicilere Sunulma ve Tüketici Tarafından Anlaşılma Şekli

BNPL ürününün mevzuattaki muafiyetten faydalanmasının önemli yansıması da tüketici tarafından nitelendirilme şeklidir. Ödeme aşamasında faizsiz ödemeyi erteleme seçeneği gören tüketiciler ürünün kredi niteliğine sahip olabileceğini

¹¹⁹ The Woolard Review, sayfa 43.

¹²⁰ The Woolard Review, sayfa 48.

¹²¹ Milanesi 2022, sayfa 58.

öngörememektedir. Bununla birlikte öneri aşamasında BNPL ürününün faizsiz olduğu vurgusu yapılmasına rağmen ödeme aşamasında gecikme durumunda faiz alınabileceğine ilişkin zayıf bir bilgilendirmenin tüketicinin dikkatini çekmeyeceğini dolayısıyla kullandığı finansal ürünün sonuçlarını tam olarak anlayamayacağı belirtilmektedir.¹²²

Reklam Uygulamaları Komitesi (The Committee of Advertising Practice (CAP)), Aralık 2020'de, tüketicilerin sunulan hizmetin bir tür kredi içerdiğini anlamasını sağlamaya odaklanarak, bu hizmetlerin reklamlarının tüketicileri yanıltmasını önlemek için tasarlanmış bir kılavuz yayınlamıştır. Ayrıca Aralık 2020'de Reklam Standartları Ajansı (ASA) insanların mali durumu ve akıl sağlığı üzerindeki etkileri de dahil olmak üzere Covid-19 karantinasının neden olduğu zorlu koşullar bağlamında, reklamların sorumsuzca insanların ruh halini iyileştirmek için kredi kullanımını teşvik ettiği sonucuna vararak, 4 Instagram popüler kullanıcısı tarafından tanıtılan birkaç Klarna reklamını yasaklamıştır.¹²³ Dolayısıyla Woolard Değerlendirmesinde de BNPL sağlayıcılarının, reklamlarının tüketiciler üzerindeki etkisini yeterince dikkate alması ve uygunsuz kredi kullanımını teşvik etmemesini sağlamasının önemli olduğuna vurgu yapılmaktadır.¹²⁴

CAP, 1 Aralık 2020 tarihinde, gecikmeli ödeme (BNPL) hizmetlerinin reklamına yönelik kısıtlamaları belirleyen yeni bir kılavuz ("CAP Kılavuzu")¹²⁵ yayınlamıştır. Bu Kılavuz kapsamında reklam verenlerin herhangi bir ücret veya gecikme bedeli uygulanıp uygulanmadığını açıkça belirtmesi ve "ücretsiz" kelimesini kullanırken dikkatli olunması; kapsamı kısa veya genel olan tüm yayın

¹²² The Woolard Review, sayfa 47.

¹²³ ASA aynı zamanda Laybuy hakkında reklamlarında ürünün kredi olduğuna yeterince vurgu yapmadığına ve ürünün tüketicinin kredi skorunu etkilemediğine yönelik yanıltıcı bilgilendirme yaptığına yönelik kararlar da vermiştir. Milanesi 2022, sayfa 53.

¹²⁴ The Woolard Review, sayfa 48.

¹²⁵ CAP- Guidance on advertising delayed payment services Advertising Guidance (broadcast and non-broadcast) www.asa.org.uk/static/dcb7c4f7-82f8-458b-98a4ef02d298f470/Guidance-on-advertising-delayed-payment-services.pdf.

dışı pazarlamaların kapsamlı çevrimiçi bilgilere bir bağlantı içermesinin sağlanması, ödeme sırasında gecikmeli ödeme hizmetlerinin sunulduğu durumlarda, bu hizmetlerin niteliğinin müşterilere açıkça belirtilmesi ve (ilgili durumlarda) özellikle gecikmeli ödeme seçeneği bir kart detay giriş formu şeklinde sunulduğunda, standart ödeme şekillerinin de mevcut olduğunun açıklanması¹²⁶ ve Kılavuz içinde belirtilen diğer tedbirlerin de alınması gerektiği belirtilmektedir.¹²⁷

Rapor'da ayrıca bazı elektronik ticaret sitelerinde ödeme yöntemi olarak ilk seçeneğin BNPL modelleri olduğu, bu modellerin de birden fazla seçenek içerdiği ve tüketicuyu seçim yapmakta yanlış yönlendirdiği sonucuna ulaşılmaktadır; tüketicinin faydası için en düşük masraflı direkt ödeme seçeneklerinin ön plana çıkarılması gerektiği belirtilmektedir.¹²⁸

BNPL sağlayıcılarının tüketici tarafından anlaşılabilirliğine yönelik dikkat çekilen bir diğer nokta ise akıl sağlığı sorunu olan tüketicilerin parayı idare etmek, harcamayı kontrol altına almak, ödemeyi planlamak noktalarında sorun yaşadıkları ve BNPL hizmetleri ile alışverişin fazlasıyla kolaylaşması nedeniyle bu kişilerin bilinçsizce bu finansal ürünü kullanabileceğidir.¹²⁹ Burada fiil ehliyeti olup olması konusuna girilmemekte olup kanaatim tüketim toplumu zafiyetlerine de vurgu yapılmak istendiği yönündedir.

1.2.2.3.3. Tüketicilere İlişkin Risk Değerlendirilmesi Yapılmaması

Woolard Değerlendirmesi'nde de EBA ile benzer şekilde kredi kayıt bürolarına bildirim yapılmamasının riskleri ve sonuçları ele alınmıştır. Bununla birlikte BNPL sağlayıcılarının mevcutta tüketicilere basit bir risk değerlendirmesi

¹²⁶ Bu konuda pek çok ülkede tedbir alınmaktadır. Örneğin İsveç'te E-Ticaret Ödemeleri Yasası Temmuz 2020'de yürürlüğe girmiş olup bu yasa ile borç seçeneklerinden önce kredi seçenekleri sunan çevrimiçi perakende platformlarını yasaklanmaktadır. Dolayısıyla BNPL teklifi, en düşük maliyetli doğrudan ödeme seçeneğinden önce ilk tercih olarak sunulamayacaktır, Moran 2022.

¹²⁷ Milanese 2022, sayfa 52.

¹²⁸ The Woolard Review, sayfa 48.

¹²⁹ The Woolard Review sayfa 48.

yaptığı¹³⁰ ve tüketicinin önceki ödeme geçmişine bakarak faaliyette buldukları; verilen kredinin ödenmesinde güçlük çekilmesi, ödemenin gecikmesi veya tazmin edilememesi halinde aynı tüketicieye tekrar BNPL ürünü kullanılmadığı belirtilmektedir.¹³¹

Dolayısıyla BNPL sağlayıcılarının hem kredi kayıt bürolarına bildirim yapmaları hem de risk değerlendirmesi aşamasında kredi kayıt bürosunda tüketicieye ilişkin kayıtlı diğer kredi veren finansal kuruluş bildirimlerinden faydalanmaları önem arz etmektedir.

1.2.2.3.4. Tüketici Borçluluk Durumunda Yüksek Oranda Artış Meydana Getirme Potansiyeli

BNPL sağlayıcıları ürünlerini dijital perakende sektöründe öncelikle giyim, aksesuar vb. düşük maliyetli alanlarda tüketici kullanımına sunarken son dönemde daha yüksek meblağlı ev eşyaları, elektronik eşyalarda da ürünlerinin kullanılmasına olanak sağlamaktadır. Bu durum da kullanılan kredi meblağının artmasına sebebiyet vermektedir. Bu noktada tüketicieye ilişkin geri ödeme değerlendirmesi yapılması ve bir limit atanması kesin çözüm olmamaktadır zira tüketici birden fazla BNPL sağlayıcısından limit alarak mevcut ekonomik olanaklarının üzerinde kredi kullanma olanağına erişmektedir.¹³²

Woolard Değerlendirmesi neticesinde mevzuatsal aksaklıklar ve değerlendirmeler de yapılmış olup yasal düzenlemelerin açık ve net olması ve tüm ürünleri kapsayacak şekilde hazırlanmaları gerektiği¹³³, geri ödeme ve kredibiliteye

¹³⁰ Basit risk değerlendirmesinin BNPL sağlayıcısı açısından da zararları mevcuttur. Örneğin Klarna, ödeme gücü yetersiz olan tüketicilere kredi verilmesi, borçluluğun arttığı izlenmesini takiben 2011 yılında risk değerlendirmeye ilişkin İsrail’de kurulmuş olan Analyzd ile iş birliği yaparak kredi verilecek tüketicilere ilişkin kredi risk değerlendirme yapılarak şirketin kredi risk ölçeği küçültülmüştür. <https://www.klarna.com/international/klarna-history/>.

¹³¹ The Woolard Review - sayfa 48

¹³² The Woolard Review - sayfa 49.

¹³³ The Woolard Review, sayfa 58.

ilişkin öngörülen zorunlulukların yerinde olduğu ancak bu değerlendirmenin sadece kredi başlangıcı aşamasında yer aldığı; tüketicinin borç ödeme aşamasında bu değerlendirmelerde bozukluk olabileceğinden bahisle yeniden değerlendirme yapılmasını içerecek kuralların gerekli olduğu,¹³⁴ tüketicinin geri ödeme yapmasına ilişkin yapılacak değerlendirme esasların çok ayrıntılı olarak belirlenmemesi ancak bu konuda da yasal boşluk bırakılmaması gerektiği,¹³⁵ tekrarlı borç verme ve ödemelerde tolerans gösterme konusunun da kesin sonuçlara bağlanması gerektiği,¹³⁶ yasal düzenlemelerin değişikliklere kolaylıkla adapte olabilecek ve inovasyonu destekleyecek şekilde hazırlanmaları gerektiği¹³⁷ saptanmıştır.

1.2.2.4. FCA'in BNPL Sağlayıcılardan Tüketici Sözleşmeleri Çerçevesinde Talepleri (Şubat 2022)

FCA, BNPL konusuna ilişkin çalışmalarına devam etmekle birlikte tüketici hakları kapsamında meydana gelen zararın azaltılması amacıyla Birleşik Krallık BNPL sektörünün önde gelen BNPL kuruluşları (Clearpay, Klarna, Laybuy ve Openpay) ile ortak bir çalışma yaparak BNPL'in tüketici haklarına etkilerini incelemiştir. Bu inceleme neticesinde BNPL sağlayıcılarının tüketicilere sunduğu sözleşmedeki haksız şartların Tüketici Hakları Kanunu (Consumer Rights Act 2015(CRA)) ve Tüketici Sözleşmeleri Mevzuatındaki Haksız Şartlar Yönetmeliği (Unfair Terms in Consumer Contracts Regulations 1999) kapsamında kaldırılmasını talep etmiştir.¹³⁸ FCA'in dikkat çektiği sözleşme koşulları şu şekildedir:

¹³⁴ The Woolard Review, sayfa 59.

¹³⁵ The Woolard Review, sayfa 59.

¹³⁶ The Woolard Review, sayfa 60.

¹³⁷ The Woolard Review, sayfa 63.

¹³⁸ FCA drives changes to Buy Now, Pay Later (BNPL) firms' contract terms, <https://www.fca.org.uk/news/statements/fca-drives-changes-buy-now-pay-later-bnpl-firms-contract-terms#webform-submission-page-feedback-form-node-92341-add-form>, 14.02.2022 (FCA 2022).

Tüketicinin satım sözleşmesini iptal etmesi halinde BNPL sağlayıcısına olan borçlarının devam etmesine yönelik hükümlerin değiştirilmesi gerekmektedir; tüketici, iptal ettiği satım sözleşmesinden kaynaklı BNPL sağlayıcısına ödeme yapmaya devam etmemelidir. Tüketicilere bu doğrultuda haklar sağlanmalı ve satıcı ile BNPL sağlayıcısına böyle durumlarda ödemeyi nasıl ve ne şekilde yapacağı belirlenmelidir.

Tüketicinin hesabını veya hizmetlere erişimini sonlandırmasına ve/veya askıya olanak sağlayan hükümlerin değiştirilmesi gerekmektedir; bu hükümler çerçevesinde BNPL sağlayıcısı gerekçesiz şekilde tüketicinin hizmete erişimini engelleme hakkına sahip olmuş olup bu durum tüketici için haksız koşul niteliğindedir. Bu doğrultuda tüketiciye hizmetlere erişiminin engellenmesinden önce ihtarda bulunularak hangi hallerde (bu hallerin çok sınırlı olarak belirlenmesi gerekmektedir) hizmetlere erişimin söz konusu olacağı ve hizmetlere erişimin engellenmesinin sonuçları hakkında çok net bilgi verilmelidir.¹³⁹

Tüketicilere BNPL sağlayıcısının kendisine olan borcuna karşılık (BNPL sağlayıcısı tüketicinin kendisine yaptığı önceki ödemelerde bir hata yapmış olabilir) kendisinin BNPL sağlayıcısına olan borcundan mahsuplaşma hakkı tanınmalıdır.

140

Son olarak, düzenli ödeme talimatı sözleşme ile zorunlu hale getirilmemelidir. Sözleşme içeriğinde tüketiciye talimatı geri alabileceği ve bunun sonuçları açıklanmalıdır. Tüketicilere otomatik ödeme talimatına kaynak olarak kaydettiği kartları silme imkânı sağlanmalıdır.¹⁴¹

¹³⁹ FCA 2022.

¹⁴⁰ FCA 2022.

¹⁴¹ FCA 2022.

1.2.2.5. Birleşik Krallık Hazine Müsteşarlığı'nın Taslak Çalışması- (RAO)

Hazine Müsteşarlığı, Şubat 2023'te BNPL'a ilişkin taslak mevzuat çalışmasını istişareye açmıştır.¹⁴² Hazine Müsteşarlığı'nın BNPL düzenlemesine ilişkin politikası FCA kadar ağır olmamıştır, onun açısından BNPL faaliyetlerine ilişkin düzenlemelerde dikkate alınması gereken hususlar:1) BNPL ürünlerinin sundukları risk düzeyiyle orantılı bir müdahaleye tabi tutulması ve sunulan ürünü engelleyecek veya tüketici seçimini azaltacak kadar ağır olmamalı, 2) Tüketicileri zarar görmekten yeterli ve adil bir şekilde korunmalı ve kredi verenlerin davranışlarına ilişkin uyuşmazlıkların çözümüne erişebilmeli 3) Yapılacak olan düzenleme, daha geniş tüketici kredisi ve ödeme piyasalarındaki rekabeti ve inovasyonu olumsuz etkilememeli ve son olarak 4) BNPL'yi bir ödeme seçeneği olarak sunan tüccarlar üzerindeki yük orantılı ve yönetilebilir olmalı ve küçük ve orta ölçekli işletmeleri (KOBİ) daha büyük tüccarlara göre dezavantajlı duruma düşürmemelidir.¹⁴³

Bu doğrultuda RAO 2023 kapsamında BNPL piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesi hususunda FCA'ye yetki verilirken 1974 tarihli Tüketici Kredisi Yasası, RAO 2001, Finansal Hizmetler (Mesafeli Pazarlama) Yönetmelikleri (2004 tarihli değişiklik haline) ve 2000 tarihli Finansal Hizmetler ve Piyasalar Yasası'nda (2005 tarihli değişiklik haline) değişiklikler öngörülmektedir.¹⁴⁴

Hazine Müsteşarlığı tarafından "BNPL" terimi, "*borçluların satın alma maliyetini 12 aylık bir süreyi aşmayan düzenli geri ödemelere bölmelerine olanak tanıyan bir tür faizsiz taksitli kredi*" şeklinde tanımlayarak BNPL için 12 ay taksit şartını kabul etmiştir.¹⁴⁵ Bununla birlikte BNPL'in daha önce kısa vadeli faizsiz

¹⁴²Regulation of Buy-Now Pay Later Consultation on draft legislation, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1136257/BNPL_consultation_on_draft_legislation.pdf (HM Treasury 2023).

¹⁴³ Milanese 2022, sayfa 59.

¹⁴⁴ HM Treasury 2023.

¹⁴⁵ HM Treasury 2023, sayfa 7.

kredi (STIFC)¹⁴⁶ olarak adlandırdığı ve faturalama gibi günlük ticari faaliyetler de dahil olmak üzere diğer faizsiz borç verme türlerini de kapsadığını belirtmiştir.¹⁴⁷ BNPL ile STIFC arasındaki farkı ise; BNPL’da “*genellikle tüketicilerin çevrimiçi ortamda üçüncü taraf bir borç verenle kapsayıcı bir ilişkiye sahip olduğu, birden fazla düşük değerli anlaşmanın yapıldığı ve sonuç olarak çok az işlemsel sürtüşmenin yaşandığı*” STIFC’da ise “*uzun yıllar boyunca tüketicinin zarar göreceğine dair önemli endişelere yol açmadan devam eden, genellikle mağazada tüketicilerin, üçüncü taraf bir kredi veren veya tüccarın kendisi olabilen kredi sağlayıcısı ile tek, daha yüksek değerli ayrı bir anlaşma yaptığı*” kredi türünün söz konusu olduğu şeklinde özetlemiştir.¹⁴⁸

Hazine Müsteşarlığı ayrıca, işlemde üçüncü taraf bir borç verenin varlığı olmaksızın doğrudan bir tüccar tarafından şahsen sağlanan A60F (2) anlaşmalarının düzenlenmeden muaf kalacağını zira yüz yüze yapılan işlemlerde daha fazla sürtüşme olmasının, tüketicilerin birden fazla sözleşmede borç biriktirme riskini azaltarak tüketicilerin kredi ile başka türlü yapmayacakları ani alışverişleri yapma olasılığı azalttığını belirtmiştir. Ancak tüccarlar tarafından çevrimiçi veya uzaktan sağlanan anlaşmaların az sayıda olmasına rağmen etkisini ölçerek konuya ilişkin ek düzenleme yapabileceğini belirtmiştir.^{149 150}

Bununla birlikte Hazine Müsteşarlığı, BNPL’ın sadece tüketici kredisi amacıyla düzenlenmesi gerektiğini, 25.000 £’dan fazla olmaları ve tamamen veya ağırlıklı olarak ticari amaçlar için olmaları halinde düzenlenmeyeceklerini belirtmiştir.¹⁵¹

¹⁴⁶ Okul taksitleri, dış doktoru ücretinin taksitlere bölünmesi, evsel kalorifer yakıtı tedariki gibi taksitler kastedilmektedir.

¹⁴⁷ HM Treasury 2023, sayfa 7.

¹⁴⁸ HM Treasury 2023, sayfa 7.

¹⁴⁹ HM Treasury 2023, sayfa 13-14.

¹⁵⁰ Hazine’nin bu görüşü bizim açımızdan da taksitli satışlar kapsamında aşağıda açıklanacağı üzere önem taşımaktadır.

¹⁵¹ HM Treasury 2023, sayfa 15.

Hazine Müsteşarlığı, promosyonlara ilişkin olarak ise bu konuda tacirlerin veya yetkisiz BNPL sağlayıcılarının tüketicileri yanıltmalarının önüne geçilmesi gerektiğine yönelik bir görüş benimsemiştir. Bu doğrultuda FCA tarafından uygulanmakta olan finansal promosyonlar rejimi çerçevesinde, bir kredi sözleşmesine girmek için davet veya teşvik amacıyla yapılan iletişimler ve bunları tüccar veya kredi sağlayıcısı olsun iletenlerin FCA tarafından yetkilendirilmiş olmasını veya FCA tarafından yetkilendirilmiş bir kişiden onay almasını gerektiğini belirtmiştir.¹⁵²

Sözleşme öncesi bilgilendirme konusunda Hazine Müsteşarlığı, AB Komisyonu tavrının aksi yönde görüş almıştır. Buna göre CCA'nın 55. Bölümü, Standart Tüketici Kredisi Bilgi Formu¹⁵³ da dahil olmak üzere, düzenlenmiş kredi sözleşmeleri için sağlanması gereken sözleşme öncesi bilgilerin biçimini ve içeriğini belirlemekle birlikte BNPL açısından bu gerekliliklerin BNPL açısından hafifletilmesi gerektiğini, bu konuda belirleme yetkisinin FCA'de olduğunu belirtmekle birlikte BNPL istisnasına ilişkin olarak da CCA'nın 55. Bölümü'nde değişiklik önermektedir.¹⁵⁴ Bu açıdan BNPL düzenlemesi yapılması kapsamında Hazine Müsteşarlığı'nın AB Komisyonu'na göre daha liberal bir tutum sergilediğini kabul etmek yerinde olacaktır.

¹⁵² Milanese 2022, sayfa 61.

¹⁵³ Birleşik Krallık kredi uygulamasında da standartlaştırılmış bir form bulunmaktayken ülkemizde bu konuya ilişkin herhangi bir değişikliğin bu zaman kadar yapılmamış olması düşündürücüdür.

¹⁵⁴ HM Treasury 2023, sayfa 21.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA BNPL

2.1. TÜRK HUKUKUNDA BNPL'İN NİTELENDİRİLMESİ

2.1.1. BNPL'ın Kredi Niteliğinde Olması

Ülkemizde de BNPL'ın sunulma şekilleri Avrupa ve Birleşik Krallık örnekleri ile benzerlik göstermektedir. “30 gün içinde ödeme sözünüze sıfır faiz” Türkiye’de BNPL sağlayıcılarının en çok kullandığı sıfır faiz modeli olup bu model neticesinde ödemenin 30 gün içinde yapılmaması durumunda tüketiciden anapara ile birlikte faiz talep edilmektedir. BNPL, Türkiye’de banka ve finansman şirketleri¹⁵⁵ tarafından sunulmaktadır. Alışgidiş¹⁵⁶, Kredim¹⁵⁷, Zip Türkiye¹⁵⁸, Hadi¹⁵⁹ uygulamaları ile tüketicilere BNPL hizmeti farklı yöntemlerle sunulmaktadır.

BNPL sağlayıcılar yukarıda açıklandığı üzere ürünlerini tüketici kredileri mevzuatında yer alan istisnalardan faydalanarak kullanıma sundukları için BNPL'ın AB ve Birleşik Krallık'ta hukuki nitelendirilmesi oldukça önem arz eden bir husustur. Türk hukukunda yukarıda açıklanan şekilde sıfır faiz BNPL modelinin kredi olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği; AB ve Birleşik Krallık tüketici kredisi mevzuatlarında öngörülen şekilde bir istisnanın Türk hukukunda da olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir.

¹⁵⁵ BNPL'ın elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcı tarafından sağlandığı bir model de mevcuttur.

¹⁵⁶ <https://www.alisgidis.com/> (Banka).

¹⁵⁷ <https://www.kredim.com.tr/> (Finansman şirketi).

¹⁵⁸ <https://tr.zip.co/> (Finansman şirketi).

¹⁵⁹ Hadi Tom finansal grubunun superappidir, BNPL'ın Finansman şirketi veya dijital banka aracılığı ile sunulması mümkündür, tezin ilerleyen aşamalarında konuya ilişkin detaylı bilgi verilmektedir.

BNPL’ın doğrudan tüketicilere sunuluyor olması konunun öncelikle tüketici mevzuatı kapsamında değerlendirilmesini gerektirmektedir. Ülkemizde ilk tüketicinin korunması hakkında kanun 1995 yılında yayımlanarak yürürlüğe giren 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’dur (4077 sayılı TKHK). 2003 yılında 4822 Sayılı Kanun ile AB ile uyumun sağlanması amacıyla 4077 sayılı TKHK’nın bütününe yayılan değişiklikler yapılmıştır ancak yapılan değişiklikler yeterli olmamıştır.¹⁶⁰ 03.10.2005 tarihinde Türkiye ile Avrupa Birliği arasında başlayan tam üyelik müzakereleri neticesinde tüketici hukuku mevzuatının da uyumlaştırılması ihtiyacına karşılık yeni kanun çalışmalarına başlanmıştır.¹⁶¹ Kanunun hazırlanması sürecinde tüketici hukuku ile borçlar hukukunun kesişimi de göz önünde bulundurularak AB üyesi olmayan ancak AB direktiflerini gözeterek İsviçre mevzuatı dikkate alınmıştır.¹⁶² Çalışmalar neticesinde 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun (TKHK) 28.11.2013 tarihli 28835 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak altı ay sonra yürürlüğe girmiştir.

Finans alanında kredi, para ile ölçülebilen satın alma gücünün geçici olarak karşı tarafa bırakılması olarak anlaşılırken¹⁶³ tüketici hukuku bağlamında kredilendirme, *“tüketicinin yöneldiği edime hemen ulaşabilmesine rağmen kendisine bedeli daha sonra ödemesi imkânı tanınması”*¹⁶⁴ olarak anlaşılmaktadır. Tüketici kredisi konusu TKHK’nun madde 22 hükmünde ele alınmış olup kredi verenin tüketiciye sunduğu *“faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında ödemenin ertelenmesi, ödünç veya benzeri finansman şekilleri”* olarak tanımlanmıştır. 22.5.2015 tarihli ve 29363 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Tüketici Kredisi Sözleşmeleri Yönetmeliği (TKSY) madde 2/1 hükmünde ise Yönetmeliğin *“faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre*

¹⁶⁰ Fatma Yolcu Altınar, Tüketicinin Korunması Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Bu Gelişimin Türk Hukukuna Yansıması, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi. 24. 1111-1124. 10.33433/maruhad.503461, 2018 (Altınar 2018), sayfa 1118- 1119.

¹⁶¹ Altınar 2018, sayfa 1119.

¹⁶² Altınar 2018, sayfa 1120.

¹⁶³ Abdülhamit Yılmaz, Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri, On İki Levha Yayınları, 2018 (Yılmaz, 2018), sayfa 22.

¹⁶⁴ Yılmaz 2018, sayfa 23.

ertelenmesini veya benzer şekilde taksitle ödeme imkanını sağlayan kredi kartı sözleşmeleri de dahil olmak üzere her türlü tüketici kredisi sözleşmesini” kapsadığı belirtilmektedir. Bununla birlikte kredinin faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında verildiğinin belirtiliyor olması, faizsiz kredinin mevzuat kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği sorununun da ortaya koymaktadır.

Faizsiz kredi hususunun bahsedilen hüküm kapsamında olup olmadığı aşağıda değerlendirilecektir ancak faizsiz kredinin TKSY'nin kapsam içine almadığı istisnalarda yer alıp almadığının değerlendirilmesine de fayda bulunmaktadır. TKSY'nin madde 2/5/a-b bentlerinde Yönetmeliğin “*konut finansmanı sözleşmeleri ve kredinin otuz gün içerisinde geri ödenmesini gerektiren kredili mevduat hesabı sözleşmeleri ile çek, teminat mektubu gibi gayri nakdi kredi sözleşmelerine*” uygulanmayacağı belirtilmektedir. BNPL model itibariyle daha ziyade perakende ürünlerinin satımında ödeme erteleme yöntemi olarak kullanıldığı için konut finansmanı zaten bu tezin konusunu oluşturmamaktadır. BNPL kullanımında kredili mevduat hesabının da kullanılması mümkün olmamaktadır zira BNPL ürünlerinde müşteriye atanan limit de aşağıda açıklanacağı üzere kredili mevduat hesabında öngörülenden farklı bir niteliğe sahiptir. Bizim için önem arz eden husus, BNPL'in gayri nakdi kredi olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceğine ilişkindir.

Kredi ilişkisi ile kredi veren kendi satım alım gücünü kredi alana devretmektedir.¹⁶⁵ Kredi nakdi veya gayri nakdi şekilde verilebilmektedir. Nakdi kredi ile söz konusu satım alım gücü doğrudan sonuç doğuracak şekilde devredilirken gayri nakdi kredide kredi veren kredi alanın ödeme gücüne düşmesine ilişkin olarak bir teminat ileri sürmektedir. Çek, teminat mektubu gibi ödeme araçları gayri nakdi kredi örnekleri olabilecek olup gayri nakdi krediler daha ziyade ticari ve mesleki amaçlarla verilmektedir.¹⁶⁶ Dolayısıyla BNPL kredisinin gayri nakdi kredi olamayacağı sonucuna ulaşmaktayız.

¹⁶⁵ Atamer 2016, sayfa 3.

¹⁶⁶ Atamer 2016, sayfa 33.

İstisnalara yönelik yapılan bu değerlendirme sonucunda BNPL'in kapsam dışında olmadığı anlaşılmalı birlikte TKSY'in madde 2/1 hükmünün BNPL'ı ne şekilde etkilediği değerlendirilmelidir. Zira şu an Türkiye'de de uygulaması olan "30 gün ödeme sözüne 0 faiz" kampanyaları ile BNPL doğrudan faiz; menfaat karşılığında olmadan ve tek taksit olarak sunulabilmektedir.

Yurt dışı örneklerinde bahsettiğimiz üzere sıfır faizli kredi terimi çok yaygın olarak kullanılmakla birlikte ürün kullanma ücreti veya gecikme halinde faiz alınması modelleri ile her halükârda BNPL sağlayıcı bir menfaat elde etmektedir. Ancak üründe bu iki menfaatin sağlanmaması da mümkündür, o modelde ise sadece satıcıdan alınan ücret ile menfaat elde edilmektedir. Mevcut durumda da aksi söz konusu olmamakla birlikte, kanaatimce burada coğrafya özelinde tüketici davranışlarına yönelik bir değerlendirme yapıldığı zaman Türkiye'de kredi kullanımının Avrupa'ya oranla daha fazla olduğu da göz önünde bulundurulduğu zaman sadece satıcılardan komisyon alınıp tüketiciden gecikme faizinin dahi alınmadığı bir iş modelinin Türkiye'de bir tacir tarafından tüketiciye sunulması pek mümkün görünmemektedir.

Keza faiz veya herhangi bir menfaat karşılığında olmaksızın kredi verilmesinin artık tüketici hukuku kapsamında değerlendirmesine gerek kalmayacağı; böyle bir sözleşme yapısının TBK kapsamında ödünç sözleşmesi içeriğinde değerlendirilmesi gerektiğine ilişkin görüşler¹⁶⁷ bulunmaktadır. Ancak faizin belirli bir promosyon dönemine bağlanması yaygın bir iş türü haline gelmiştir ve bu durumda yukarıda da açıklandığı üzere faizin yalnızca gecikmeye bağlı olarak sunulduğu hallerde tüketici ile yapılması gereken sözleşmenin niteliğinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu durumda mevcut örneklerden kredi kartının ele alınması yerinde olacaktır; kredi kartında gecikmeye düşmeyen tüketicinin faiz ödemeksizin krediden faydalandığı göz önünde bulundurulduğu zaman yine bir

¹⁶⁷ Atamer 2016, sayfa 18; Prof. Dr. Mustafa Alper Gümüş, Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt-1 3. Bası (GÜMÜŞ 2013) 366-367.

menfaatin olup olmaması sorunu ortaya çıkmaktadır.¹⁶⁸ Kredi kartına ilişkin mevzuat incelendiği takdirde ise hem TKHK madde 22/2¹⁶⁹ hem de TKSŞ madde 2/1 kapsamında kredi kartı sözleşmelerinin kredi sözleşmeleri içeriğinde değerlendirilmekte olduğunu görmekteyiz ancak borcun son ödeme tarihine kadar ertelendiği ve bu tarihte ödemenin yapıldığı senaryoda yukarıda yer verilen tanıma göre 3 ayın altında ücretsiz bir erteleme söz konusu olacağından kredi verildiği izlenimi oluşmayacaktır.¹⁷⁰ Burada İsviçre Tüketici Kredisi Kanunu'nda yer alan açık hüküm konunun aydınlatılmasında elzemdir zira bu Kanun'da tüketicinin kaç ayda ödeme yaptığından ziyade kredi ve müşteri kartları ile kredili hesapların kredi kullanma opsiyonu vermeleri kredi olarak nitelendirilebilmeleri için yeterli görülmüştür.¹⁷¹

Peki hangi hallerde kredi opsiyonu verilmiş sayılacaktır? Kredi opsiyonunun borcun zamana yayılarak ödenmesi imkânının sağlandığı hallerde söz konusu olacağı kabul edilmektedir.¹⁷² Çok taksitli kredi kartı borçlarında borç zamana yayılmış olmakla birlikte sonuçta ilk ödeme gününde tüm borç kapanacak olup burada tüketiciye bir opsiyon tanındığı ortadır¹⁷³ ancak “30 gün ödeme sözüne 0 faiz” kampanyalarında da borcun zamana yayıldığına şüphe bulunmamaktadır. Zira tek taksit dahi olsa tüketicinin o borcu ödememe ve sonrasında faizi ile birlikte ödeme imkânı hala mevcuttur dolayısıyla sıfır faiz kampanyalarında da hala kredi dünyasında olduğumuza şüphe bulunmamaktadır. Ancak yine de mevzuat yazım dilimizin İsviçre örneğinde olduğu gibi yorum yapmayı gereksindirmeyecek kadar açık olması BNPL'in mevzuat kapsamında olduğuna dair şüpheye mahal vermemek açısından bir ihtiyaçtır. Çünkü her ne kadar en az 3 ay taksitle ödeme şartı getirilmiş

¹⁶⁸ Atamer 2016, sayfa 27.

¹⁶⁹ TKHK madde 2/2 hükmü, TKSŞ 2/1 hükmünün baz alındığı kaynak olarak görülebilir. Zira bu hükümde kredi kartı sözleşmelerinin, *faiz veya benzeri bir menfaat karşılığında, ödemenin üç aydan daha uzun süre ertelenmesi veya benzer şekilde taksitle ödeme imkânı sağlanması* hâlinde yapılabileceği belirtilmektedir.

¹⁷⁰ Atamer 2016, sayfa 27.

¹⁷¹ Atamer 2016, sayfa 28.

¹⁷² Atamer 2016, sayfa 28.

¹⁷³ Atamer 2016, sayfa 29.

olmasa da “benzer şekilde taksitle” ve “menfaat karşılığında” şeklinde bir tanım günümüz koşullarına uygun düşmemektedir.

TKHK madde 3/1-ğ’de kredi veren, “mevzuatı gereği tüketicilere kredi vermeye yetkili olan gerçek veya tüzel kişi” olarak tanımlanmaktadır,¹⁷⁴ dolayısıyla kredi verenlerin özel bir düzenlemeden yetki almaları gerekmektedir.

“Kredi” mevzuatımız içinde 5411 sayılı Bankacılık Kanunu (5411 sayılı Kanun) kapsamında yasal zemini bulmuş bir kavramdır. Nelerin kredi olarak adlandırılması gerektiği, 5411 sayılı Kanun’un 48. maddesi kapsamında tahdidi olarak belirlenmiş olup bu kapsamda nakdî kredilerden, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık paylarına kadar pek çok işlem türü kredi olarak adlandırılmıştır. Burada BDDK’nın ayrıca düzenleme yetkisi saklı tutulmuştur ve 5411 sayılı Kanun’un 150. maddesinde izinsiz faaliyette bulunmak suç addedilmiştir.

Kredi, bankalar dışındaki finansal kuruluşlar için mevzuatın başka bir yerinde tanımlanmamakla birlikte TKSİ ile banka dışı finansal kuruluşlar için de tüketici kredisi verilmesine ilişkin uyulması gereken sözleşmesel yükümlülükler belirlenmiş bulunmaktadır. Bu bağlamda finansman kuruluşlarının da tüketici kredisi verdiklerini savunmak mümkün olmakla birlikte sektörde kredinin kaynağının belirlenmesine ilişkin olarak “tüketici finansman kredisi” teriminin daha çok tercih edildiğini belirtmek gerekir. Finansman kuruluşlarının kaynak aldığı 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu’nun (6361 sayılı Kanun) madde 46 hükmünde Bankacılık Kanunu’na benzer şekilde izinsiz faaliyette bulunmak suç addedilmiştir; dolayısıyla 6361 sayılı Kanun çerçevesinde faaliyet izni almamış bir kuruluşun müşterilerine

¹⁷⁴ 4077 sayılı TKHK’nun hazırlanmasında 2008/48 sayılı Direktif baz alınmıştır ancak kredi veren tanımında uyum sağlanamamıştır çünkü 1983 tarihli Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de dahi kredi veren tanımına gerçek kişiler dahilken 4077 sayılı TKHK madde 3/k uyarınca kredi veren “mevzuatları gereğince tüketicilere nakit kredi vermeye yetkili olan banka, özel finans kuruluşu ve finansman şirketleri” olarak tanımlanmıştır. Atamer 2010, sayfa 245.

tüketici finansman kredisi sunması suçtur. Yukarıda da bahsedildiği üzere BNPL ödeme modelinin bir kredi verme faaliyeti olarak kabul edilmesi gerekmekte olup BNPL sunan kuruluşun konuya ilişkin faaliyet izni olan yetkili bir kuruluş olması gerekmektedir; zira gerek 6361 sayılı Kanun gerekse 5411 sayılı Kanun'da faaliyet izni olmaksızın bu faaliyette bulunmanın yasaklandığını görmekteyiz.

Bir kuruluşun yetkisiz olarak BNPL sunmasında ise tefecilik suçunun söz konusu olması mümkündür. Tefecilik suçunu konu alan Türk Ceza Kanunu (TCK) madde 241/1 "*Kazanç elde etmek amacıyla başkasına ödünç para veren kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis ve beşyüz günden beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır*" hükmünün incelenmesi gerekmektedir. Söz konusu tefecilik suçunda fiil unsuru "*kazanç elde etmek amacıyla ödünç para vermek*" tir, ödünç verme ise "*belli bir süre sonra geri ödemek koşuluyla bir başkasına para ya da mal verme*" anlamına gelmektedir.¹⁷⁵ Tefecilik suçu tipi ile korunmak istenen hukuki değerlerin kişinin kişisel yetersizliklerinden veya içinde bulunduğu olumsuz koşullardan faydalanılarak ekonomik açıdan sömürülmesinin engellenmesi olmasından hareketle tefecilik suçu düzenlemesi ödünç vermeye bağlı kalınmış görünmesi nedeniyle yetersiz görülmüştür.¹⁷⁶ Dolayısıyla suç unsurları, kazanç sağlama amacı, belirli bir vade, fahiş faiz, sistematik olarak borç verme şeklinde belirlenmiştir.¹⁷⁷ Tefecilik suçunun salt ödünç verme ile sınırlandırılmayacak şekilde yorumlanması BNPL'in yetkisiz kişilerce sağlanmasına yönelik tedbir getirmesi açısından faydalı bir yaklaşımdır. Çünkü BNPL'de BNPL sağlayıcısının tüketiciye ödünç para vermesi söz konusu değildir; BNPL sağlayıcı borçlu yerine ödemeyi satıcıya yapmaktadır. Öte yandan BNPL ürün ve hizmet alımında kullanılan bir model olması nedeniyle fahiş faizli bir şekilde kullanımının olabileceğini düşünmemekteyim. Yurt dışı örneklerinden görüldüğü üzere BNPL daha düşük faiz oranları ile tüketicileri kendilerine çekmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla tefecilik suçu BNPL sağlayıcılar açısından ancak yetkisiz ve fahiş faizli

¹⁷⁵ Çetin Arslan, Tefecilik Suçu, Ankara Barosu Dergisi 2014/1 (Arslan 2014/1) sayfa 34 dn BSTS / İktisat Terimleri Sözlüğü 2004 (<http://tdkterim.gov.tr/bts/>, erişim tarihi 28.02.2012).

¹⁷⁶ Arslan 2014/1, sayfa 45.

¹⁷⁷ Arslan 2014/1, sayfa 36.

olarak hizmet sunmaları halinde gündeme gelebilecektir ki bu durumda da ödünç verme konusuna ilişkin lafzın daha kapsayıcı hale getirilmesi yerinde olacaktır.

BNPL’ı tüketici kredisi kapsamında değerlendirmekle birlikte BNPL belirli süreli veya bağlı kredi niteliğinde değerlendirilebilecektir. İşbu tez kapsamında BNPL sağlayıcısı ile satıcı arasında anlaşma olması halinde BNPL’ın bağlı kredi niteliğinde olacağı; BNPL’ın bir kart veya dijital cüzdan gibi bir ödeme aracına bağlanması halinde (POS aracılığı ile) ise BNPL sağlayıcısının satıcıyı tanımasına gerek kalmayacağından hareketle kredinin belirli süreli niteliğinde olacağı savunulmaktadır.

2.1.1.1. Bağlı Kredi

2.1.1.1.1. Çevrimiçi Platformlar Aracılığı İle BNPL

Tüketiciler, BNPL ile büyük çoğunlukla elektronik ticaret sitelerinde karşılaşmaktadır. Alışverişe konu ürünleri seçtikten sonra ödeme aşamasına gelen tüketici, ödeme seçenekleri arasında kendisine alışveriş kredisi önerildiğini görebilmektedir. Ülkemizde bankalarla başlayan alışveriş kredisi zamanla “*şimdi al sonra öde*”¹⁷⁸, “*hemen al sonra öde*” gibi sloganlarla reklam yapılmasıyla BNPL kredisi olarak tanınmaya başlamıştır.

Çevrimiçi platform aracılığı ile BNPL, bahsedildiği üzere tüketicinin BNPL ürünü ile ödeme aşamasında karşılaşması; ürünü kullanmaya karar vermesi halinde kendisini BNPL sağlayıcısına tanıtmaması¹⁷⁹ ve BNPL için ayrıca sözleşme yapması, BNPL sağlayıcı tarafından onaylandıktan sonra elektronik ticaret hizmet sağlayıcısı veya elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcısı ile mesafeli sözleşme yapması ile devam eder.

¹⁷⁸ Türkiye’de BNPL sunan ilk finansman şirketi olan Turk Finansman A.Ş.’nin sloganıdır.

¹⁷⁹ “tanıtmak” ifadesi ile finansal kuruluşlar açısından müşterinin MASAK kuralları çerçevesinde kimlik tespiti ve kimlik doğrulamasının yapılması anlaşılmalıdır.

Bu yöntemde elektronik ticaret platformu sahibinin BNPL ürünlerini kendi platformuna entegre ederek tüketici ile BNPL sağlayıcısı arasında bir köprü işlevi görmesi nedeniyle BNPL sağlayıcısı ile ilgili platformun arasında bir anlaşma olması gerekmektedir. Bu senaryoda satıcı ile finansal kuruluş arasında sözleşme yapılması çok büyük önem arz eder çünkü tüketicinin satın aldığı ürüne ilişkin cayma hakkını kullanması halinde bu durumu satıcının BNPL sağlayıcısında bildirmesi, elektronik ticaret ve tüketici kredisi mevzuatlarında meydana gelen değişikliklerin uygulanmasında tarafların yükümlülüklerinin belirlenmesi gerekmektedir. Ayrıca BNPL sağlayıcıları tüketicilere minimum faiz oranları sunarak müşteri edindikleri için söz konusu faaliyetten kâr elde etmek için satıcıdan belli bir miktar komisyon alabilmektedir. Söz konusu komisyonun da ne şekilde ve hangi miktarda alınacağını belirlemek için BNPL sağlayıcılar platform sahibi satıcılar ile anlaşma yapmalıdırlar.

2.1.1.1.2. Bağlı Kredinin Hukuki Niteliği

Ödemelerin ertelenmesinde ilk tercih edilen taksitle satış yöntemi tarih boyunca uygulanan bir veresiye modeli olmakla birlikte süreç içerisinde satıcıların da finansman arayışları kaçınılmaz olmuştur. Birinci Dünya Savaşı öncesinde Amerikalı otomobil satıcılarının Avrupa’da otomobillerini taksitle satış yöntemi ile satmalarını takiben Alman ve Fransız otomobil satıcıları da bu yöntemi benimsemişlerdir.¹⁸⁰ Ancak Birinci Dünya Savaşı sırasında satışlar çok gerilemiş, sonrasında ise araç talebi artmış fakat otomobil satıcılarının taksitle satıcı finanse edecek ekonomik gücü bu yöntemle elverişli olmamıştır. Bu durumda otomobil satışını finanse edecek üçüncü bir kişiye ihtiyaç duyulmuş olup finansal kuruluşlar bu ikili ilişkiye dahil olarak bağlı kredi yapısını ortaya çıkarmışlardır.¹⁸¹

¹⁸⁰ Üzeler 2011, sayfa 23.

¹⁸¹ Rabia Sanem Üzeler, Tüketici Hukukunda Bağlı Kredi Sözleşmesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2011(Üzeler 2011), sayfa 22-25.

20. yy'da pek çok uygulama alanı bulan bu modelde süreç içerisinde satıcılar kendi finansman kuruluşlarını kurarak satışlarını finanse eder hale gelmişlerdir; bunu tercih etmeyen satıcılar ise akışı üçüncü taraf finansal kuruluş ile gerçekleştirmeye devam etmiştir.¹⁸² Bu vesile ile tüketici satın almak istediği ürün veya hizmete sahip olmakta, satıcı güçlük çekmeden tüketiciye ürünü satabilmekte ve daha fazla tüketiciye ulaşmakta, finansal kuruluş ise kendi başına erişemeyeceği kadar çok tüketiciye satıcı aracılığı ile kredi kullanırmaktadır.¹⁸³

Dolayısıyla kredinin üçüncü tarafça sağlanması durumunda satış sözleşmesi ile kredi sözleşmesi farklı taraflarla yapılıyor olup bu iki sözleşme arasında hukuksal bir birlik bulunmamaktadır. Ancak süreç içerisinde ayıplı mal veya satıcının geç ifada bulunması durumlarında tüketiciler kredi verene karşı herhangi bir defa ileri süremez hale gelmişlerdir.¹⁸⁴ Kredi verenler genellikle ürünün satın alınmasını takiben bedeli satıcıya hemen ödemekte olup sonrasında üründe ortaya çıkacak ayıptan sorumluluk almak istememekte; tüketiciden bedelin ödenmesini talep etmekteydiler. Bu durum da tüketicinin mağduriyetinin önlenmesi için kanun koyucuları finansman ilişkisinin üç taraflı olması haline yönelik olarak tüketiciye ayrıca koruma sağlamaya yönelik tedbirler almaya yönlendirmiştir.¹⁸⁵ Söz konusu tedbir ihtiyacı bağlı krediyi doğurmuş olup bağlı kredinin en önemli sonuçları tüketicinin üründen caymasının sonucunda kredi sözleşmesinin de herhangi bir tazminat doğurmaksızın kendiliğinden sona ermesi ve mal veya hizmetin hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmemesi durumunda satıcı ve kredi verenin müteselsil sorumluluğunun ortaya çıkmasıdır.¹⁸⁶

Bağlı kredi sözleşmesi, TKHK madde 30/1 hükmünde “*tüketici kredisinin münhasıran belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşmenin finansmanı için verildiği ve bu iki sözleşmenin objektif açıdan ekonomik birlik*

¹⁸² Üzeler 2011, sayfa 23.

¹⁸³ Üzeler 2011, sayfa 23.

¹⁸⁴ Atamer 2016, sayfa 159.

¹⁸⁵ Atamer 2016, sayfa 159-160.

¹⁸⁶ Atamer 2016, sayfa 60.

oluşturduğu sözleşme” şeklinde tanımlanmaktadır. Burada “*münhasıran belirli bir mal*” ile ne kastedildiğinin açıklığa kavuşturulması gerekli olmakla birlikte TKHK madde 30/2 kapsamında kredi sözleşmesi ile satış sözleşmesi arasına ekonomik birliğin kabul edilmesi için aşağıdaki durumlardan en az birinin var olmasının gerektiği belirtilmektedir.

- “*Satıcı veya sağlayıcının tüketici için krediyi finanse etmesi,*
- *Üçüncü bir tarafça finanse edilmesi durumunda, kredi verenin kredi sözleşmesinin imzalanması veya hazırlanması ile ilgili olarak satıcı veya sağlayıcının hizmetlerinden yararlanması,*
- *Belirli bir mal veya hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtilmesi.”*

Keza BNPL’in çevrimiçi platform aracılığı ile sunulmasında da BNPL sağlayıcı ile elektronik ticaret platformu arasında bir anlaşma yapılması ve bu kapsamda hangi ürünlerde BNPL sunulacağını belirlenmesi gerekmektedir; tüketici bu durumda ürünü satın alırken doğrudan BNPL sağlayıcısı ile satıcının iş birliğinden faydalanmaktadır.

2.1.1.1.2.1. Münhasıran Belirli Mal

Kanun koyucunun münhasıran belirli bir mal ifadesini kullanmasındaki amacın açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Örneğin, finansman şirketlerinin faaliyet esaslarında belirli bir mal veya hizmetin temin edilmesinin faaliyet şartı olarak aranması, finansman şirketlerinin verdiği kredilerin bağlı kredi olarak yorumlanmasını sağlamaktadır. Keza taşıt finansmanının söz konusu olması halinde taşıt satan tacir anlaşmalı olduğu finansman kuruluşunu tüketiciye önermekte; tüketicinin finansman kuruluşu ile yaptığı sözleşmede satın alınan taşıta ilişkin bilgiler yer almaktadır. Şüphesiz böyle bir durumda münhasıran belirli bir mala yönelik finansman desteği yaratılmakta ve finansman sözleşmesi ile satış sözleşmesi arasında bir ekonomik birlik bulunmaktadır.

Ancak Topluluk Mahkemesi'nin *Rampion* kararında malın veya hizmetin muhakkak adının, markasının vs. kredi sözleşmesinde belirtilmesine gerek olmadığı yönünde bir içtihatı bulunmaktadır; bu doğrultuda malın veya hizmetin sözleşmede yer alması “*belirli bir mal için*” finansman sağlanmasının yanı sıra kredi sözleşmesi ile satış sözleşmesi arasındaki ekonomik varlığın incelenmesinde de baz alınan bir unsur olup söz konusu karar uyarınca mal veya hizmetin sözleşmede yer almasının ekonomik birlik için bir ön koşul olmadığı; bir gösterge olduğu sonucuna varılmaktadır.¹⁸⁷

Keza BNPL sağlayıcılarının tüketiciler ile yaptığı sözleşmelerin incelenmesinde sözleşmede ürüne dair herhangi bir bilgi verildiğine rastlanılmamıştır. Burada genel anlaşma şekli BNPL sağlayıcısı ile elektronik ticaret platformu arasında belirli grup ürünlerin tamamına BNPL seçeneğinin sunulmasına ilişkindir; seçim ise tüketicinin tercihine göre değişiklik göstermektedir. Daha ziyade giyim, kozmetik ürünleri ve elektronik aletlere ilişkin bu anlaşma yapılmakta olup daha yüksek tutarlı ürünlere ilişkin bu şekilde bir hizmet sunumu gerçekleştirilmemektedir. Bu durum da kanun koyucunun “*münhasıran belirli bir mal*” tabirini karşılamaktan uzak olmakla birlikte *Rampion* kararı ile öne çıkan amaca uygun düşmektedir.

Bağlı kredi ile tüketiciyi korumak için öngörülen sebep, tüketicinin üründen cayması veya satıcının iflas etmesi durumunda tüketicinin zarara uğramasının engellenmesidir.¹⁸⁸ Bu nedenle TKHK madde 30/4 hükmünde “*Bağlı kredilerde, mal veya hizmet hiç ya da gereği gibi teslim veya ifa edilmez ise satıcı, sağlayıcı ve kredi veren, tüketicinin satış sözleşmesinden dönme veya bedelden indirim hakkını kullanması hâlinde müteselsilen sorumludur*” hükmüne yer verilmektedir. Ne var ki burada öngörülen meblağlar beyaz eşya, taşıt veya konut gibi mallara dair yüksek meblağlar olup münhasıran sorumluluğun sunduğu korumanın bir kot pantolonu veya bilgisayar için de geçerli olup olmayacağının incelenmesi gerekmektedir.

¹⁸⁷ Atamer 2016, sayfa 151.

¹⁸⁸ Atamer 2016, sayfa 152.

AB Komisyonu'nun yukarıda açıklanan şekilde BNPL sağlayıcılar ile yaptığı görüşme neticesinde yaptığı bildirimde BNPL sağlayıcıların tüketiciler ile yaptığı sözleşmelerde sorumsuzluk kaydı koymalarının engellenmesine yönelik kararı BNPL sağlayıcıların da sorumluluğuna işaret etmektedir. Ancak söz konusu sorumluluğun satıcı ile münhasıran sorumluluk olduğu şeklinde yorumlanması için yeterli kaynak bulunmamaktadır. Söz konusu sorumluluk kanaatimce sözleşmede haksız şart bulundurmamaya yönelik bir sorumluluk olup bağlı krediye yönelik yapılan bir yorum bulunmamaktadır. Keza bizim hukukumuzda da tüketici ile müzakere edilmeksizin tüketicinin aleyhine dengesizlik yaratan dürüstlük kuralına aykırı sözleşme maddeleri haksız şart olarak tanımlanmaktadır. Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik¹⁸⁹ Ek 1/1-c'de "*sözleşmeyi düzenleyen, sadece kendisi tarafından belirlenen koşullarda edimini ifa edeceği, buna karşılık tüketicinin her halde ifa ile yükümlü tutulduğu şartların*" haksız şart olduğu belirtilmektedir. Satın aldığı üründen cayan tüketicinin kredi verene ödeme yapmama hakkına sahip olması dürüstlük kuralına uygun, taraflar arasında menfaat dengesine uygun bir sonuçtur.

Ne var ki AB Komisyonu'nun 2008/48/EC sayılı Direktif'te teklif ettiği değişiklik kapsamında yeni olarak düzenlenen Tüketici Kredisi için Avrupa Standart Özeti içerisinde kredinin bir ürün için verilmesi halinde ürünün ne olduğu ve ürünün peşin fiyatının yer alması gerektiğine yönelik uygulaması ile AB Komisyonu BNPL ürünlerinin bağlı kredi olduğuna ilişkin bir gösterge oluşturmuş da sayılabilecektir.

¹⁸⁹ TKHK'nun 5. Maddesinde ilgili tanımlama yapılmış olup söz konusu maddeye dayanarak Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik 17.06.2014 tarihli 29033 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.
<https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=19798&mevzuatTur=KurumVeKurulusYonetmeligi&mevzuatTertip=5>.

2.1.1.1.2.2. Kredi Sözleşmesi ile Satış Sözleşmesi Arasındaki Ekonomik Birlik

Bağlı kredinin üzerinde kurulu olduğu üçlü ilişkinin ortaya konulmasında kredi sözleşmesi ile satış sözleşmesi arasındaki ekonomik birliğin tespit edilmesi önem arz etmektedir. Bağlı kredide kredi verenin satıcı/sağlayıcı ile münhasır sorumluluğunun olmasının sebebi kredi verenin bu iş birliğinden ekonomik menfaat elde etmesi olup sözleşmeler arasında ekonomik birliğin aranmasının sebebi de bu ekonomik menfaattir.¹⁹⁰ Kredi veren ile satıcı/sağlayıcı arasındaki bu iş birliğinin kurulmasında önem arz eden husus ise kredi verenin satıcının piyasadaki konumunu, ürünlerinin kalitesini ve iflas rizikosunu tartacak bir durumda olmasıdır.¹⁹¹

BNPL sağlayıcılar, elektronik ticaret platformları ile yaptıkları anlaşmalarda doğrudan platformda yer alan satıcıları tanımamaktadırlar. Sözleşmeyi de esasen satıcı ile değil elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcı ile yapmakta olup satıcıların piyasadaki konumu, ürünlerinin kalitesi veya iflas rizikosunu tartabilecek durumda değildir. Dolayısıyla doğrudan satıcılarla olmayan sağlayıcılar ile olan sözleşmeler açısından söz konusu iş birliğinde BNPL sağlayıcının risk alması söz konusudur; ekonomik menfaatin kesinleşmesi için kanaatimce sağlayıcı ile yapılacak olan sözleşmede risk bölüşümüne de yer verilmesi gerekmektedir. Zira BNPL sağlayıcı ile anlaşma yapan sağlayıcı yani elektronik ticaret platformu bu vesile ile platformunda daha fazla satış yapılmasını; bünyesindeki satıcılardan daha fazla komisyon geliri elde etmeyi sağlamaktadır. Bu durumda da elektronik ticaret hizmet sağlayıcı, ortaya çıkacak sorumluluğun bölüşülmesinde hem satıcı ile yaptığı hem de kredi veren ile yaptığı sözleşmede rol almalıdır.

Yukarıda yer verildiği üzere ekonomik birliğin tespit edilmesinde Kanun Koyucu üç şarta yer vermiş; bu üç şarttan birinin sağlanmasını yeterli saymıştır. Bu

¹⁹⁰ Atamer 2016, sayfa 152.

¹⁹¹ Atamer 2016, sayfa 152.

şartlardan ilki satıcı veya sağlayıcının krediyi finanse etmesi durumudur; taksitle satışın bağlı kredinin öncü olduğu belli olmakla birlikte söz konusu bu şartta satım sözleşmesi ve kredi sözleşmesi ayrı olarak tüketiciye sunulmaktadır.

İkinci şart kredi verenin üçüncü taraf olması durumunda satıcı veya sağlayıcının kredi sözleşmesinin kredi sözleşmesinin tüketiciye sunulması ve onaylanmasında kredi verene hizmet sunmasıdır. Bu şartı BNPL kapsamında değerlendirdiğimiz zaman elektronik ticaret platformlarının kredi verenin sözleşmesini tüketiciye sunması, söz konusu sözleşmenin loglarının alması ve kredi veren ile paylaşması şüphesiz bu hizmetin örneklerinden birisini oluşturacaktır.

2.1.1.1.2.3. Mal veya Hizmet Karşılığı Kredi

Üçüncü ve son şart ise belirli bir mal veya hizmetin verilmesinin kredi sözleşmesinde açıkça belirtilmiş olmasıdır. Uygulamada BNPL sağlayıcıların tüketicilere sundukları sözleşmelerde kredinin belirli bir ürün ve hizmetin finansmanı için sağlandığı belirtiliyor olunmak birlikte ürün veya hizmetin ne olduğuna ilişkin bir açıklamaya yer verilmemektedir. Bu durum, verilen kredi hizmetinin para kredisi olmadığını sonucunun altını çiziyor olmakla birlikte ürün veya hizmetin sözleşmede doğrudan yer almıyor olması kanaatimce bağlı kredi için öngörülen bu şartı sağlamaktan uzaktır.

TKHK madde 30/5’de ise kredi veren ile satıcı arasından belirli bir malın veya hizmetin tedarikine ilişkin bir sözleşme olmaksızın, tüketicinin kendisi tarafından belirlenen mal veya hizmet bedelinin kredi veren tarafından ödenmesi suretiyle kullanılan kredilerin bağlı kredi sayılmayacağı belirtilmektedir.¹⁹² Bu hükümden ortaya iki sonuç çıkmaktadır; kredi veren ile satıcı arasında sözleşme olması ve tüketicinin kendi seçtiği ürünü satın alması halinde bağlı kredinin söz konusu olmayacak olması. Bağlı kredinin ana esası incelendiği zaman münhasıran

¹⁹²Dr. Ali Tolga Erendaç, Kredi Kartı Sözleşmesi, On İki Levha Yayıncılık, 2021 (Erendaç, 2021) sayfa 117.

belirli bir ürün için ekonomik birlik içindeki kredi ve satış sözleşmelerin yapılması gerektiğini göz önünde bulundurulduğunda kredi veren ile satıcı arasında bir sözleşme yapılmasının şart olduğu varsayımına ulaşmak mümkün değildir. Söz konusu gereklilik ekonomik birlik hususuna bir atıf olmakla birlikte TKHK'ya katılım bankalarının ısrarı ile girmiştir.¹⁹³ Katılım bankaları, müşterilerin satın almak istedikleri malı tüketici yerine satıcıdan satın alıp üzerine kâr payı ekleyerek tüketiciye satmaktadır. Söz konusu modelde katılım bankası ile satıcı arasında bir iş birliği bulunmamakta olup sözleşmeler arasında da ekonomik birliğin söz konusu olması mümkün değildir.¹⁹⁴ Yeşim M. Atamer söz konusu hükmün “*Katılım bankacılığına özgü işlemler açısından banka ile satıcı veya sağlayıcı arasındaki ekonomik birliğin varlığı fıkra 2'deki kriterlerden bağımsız olarak değerlendirilir*” şeklinde yorumlanması gerektiğini savunmaktadır.¹⁹⁵

Tüketicinin kendisi tarafından belirlenen malın veya hizmetin bedelinin kredi veren tarafından ödenmesi hususu ise tanımda yer verilen münhasıran belirli bir mal veya hizmetin finanse edilmesi şartının bir sonucudur. Dolayısıyla, kredi kartında olduğu şekilde bir ödeme modelinde bağlı kredinin söz konusu olmadığı kabul edilmelidir.¹⁹⁶ Kredi kartı örneğinde bankalar kartlarının kullanıma ilişkin olarak Üye İşyeri Sözleşmesi yapıyor olmakla birlikte bu sözleşmenin niteliği bağlı kredide öngörülen kredi veren ile satıcı arasındaki sözleşmeyi karşılamamaktadır.¹⁹⁷

Keza BNPL hizmetinin POS aracılığı ile sunulması senaryosunda da ürün karta bağlı hale getirilmekte ve tüketici bu kart ile BNPL sağlayıcının ilişkisi olmayan satıcılarda kendi istediği ürün veya hizmetin satın alınmasında kullanabilmektedir. Dolayısıyla BNPL'ın POS aracılığı ile sunulması senaryosunda bağlı kredinin söz konusu olmayacağı açıktır.

¹⁹³ Atamer 2016, sayfa 155.

¹⁹⁴ Atamer 2016, sayfa 156.

¹⁹⁵ Atamer 2016, sayfa 157.

¹⁹⁶ Atamer 2016, sayfa 158.

¹⁹⁷ Atamer 2016, sayfa 159.

2.1.1.2. Belirli Süreli Kredi

2.1.1.2.1. POS Aracılığı İle BNPL

BNPL uluslararası literatürde “*credit at point of sale*” olarak da isimlendirilmektedir¹⁹⁸. Türkçe karşılığı “*POS'ta kredi*” olan bu model bize bu tanımla kredi kartını anımsatmaktadır ancak BNPL'in POS'ta geçerli olması ile kredi kartı kullanımı arasında farklılıklar bulunmaktadır.

POS mevzuatımızda 5464 sayılı Banka ve Kredi Kartları Kanunu çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu Kanunun madde 3/1- h hükmüne göre “*Banka kartı veya kredi kartı kabulünü sağlamak amacıyla işyerleriyle anlaşma yapan bankalar ya da kuruluşlar*” üye işyeri ile anlaşma yapan kuruluş¹⁹⁹ olarak tanımlanırken üye işyeri²⁰⁰ ise “*Üye işyeri anlaşması yapan kuruluşlar ile yaptığı sözleşme çerçevesinde kart hamiline mal ve hizmet satmayı veya nakit temin etmeyi kabul eden gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanmaktadır. Sunulan POS fiziki veya sanal pos olabilecektir, POS'lar kartlı alışveriş yapılması için satıcıların sahip olması gereken ödeme aracıdır.

POS hizmetinin sunumu ödeme ve elektronik para kuruluşları tarafından 6493 sayılı Kanun kapsamında PF (payment facilitator) olarak da gerçekleştirilebilir. Burada ödeme ve elektronik para kuruluşları bankalar ile yaptıkları üye işyeri anlaşmaları çerçevesinde bankaların POS'unu kendi tek POS'larında birleştirerek satıcılarla *işyeri* anlaşması yapabilirler. Ödeme Hizmetleri Ve Elektronik Para İhracı İle Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik madde 3/1-ş hükmünde işyeri “*ödeme hizmeti sağlayıcısı ile yaptığı sözleşme çerçevesinde, ödeme hizmeti kapsamına giren bir ödeme yöntemi ile mal ve hizmet satmayı kabul eden gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanmaktadır.

¹⁹⁸ <https://www.forbes.com/advisor/personal-loans/point-of-sale-financing/>

¹⁹⁹ Bu tanıma göre, üye işyeri ile anlaşma yapan kuruluş, POS çıkaran ve üye işyerine POS hizmeti sunan bankadır.

²⁰⁰ Satıcılar üye işyeri olarak değerlendirilmelidir.

Bununla birlikte bir ödeme veya elektronik para kuruluşun bu faaliyeti gösterebilmesi için 6493 sayılı Kanun madde 12/1-a, b, c bentlerinden²⁰¹ faaliyet izni almış olması gerekmektedir.²⁰²

BNPL'in POS aracılığı ile kullanılabilmesi için BNPL'in bir kart ile kullanılabilmesinin önünün açılması gerekir. Kart ihracı hukukumuzda yine 5464 sayılı Kanun ve 6493 sayılı Kanun çerçevesinde banka ve elektronik para kuruluşları tarafından gerçekleştirilmektedir. 6493 sayılı Kanun kapsamında mal alım satımı için kullanılacak olan kartın elektronik para özelliği göstermesi gerekmektedir.²⁰³ Ödeme kuruluşlarının elektronik para ihraç etme yetkileri olmadığı için sadece elektronik para kuruluşları sayılmıştır.

BNPL'in POS aracılığı ile sunulmasının bağlı kredi olup olmaması; tüketicinin satış sözleşmesinden dönmesi halinde satıcıya karşı sürebileceği haklarını BNPL sağlayıcısına karşı da ileri sürebilmesinin mümkün olup olmaması açısından önemlidir.²⁰⁴

Yukarıda TKHK madde 30/5 gereğince satıcı ile kredi veren ile satıcı arasında bir sözleşme olmaksızın tüketicinin kendi seçtiği ürün/hizmetler için kredi kullanması halinde bağlı kredinin söz konusu olmayacağı belirtilmişti, bu doğrultuda BNPL'in POS aracılığı ile sunulmasında ise belli bir satıcıdan belli bir

²⁰¹ a) Ödeme hesabına para yatırılması ve ödeme hesabından para çekilmesine imkân veren hizmetler de dâhil olmak üzere ödeme hesabının işletilmesi için gerekli tüm işlemler, b) Ödeme hizmeti kullanıcısının ödeme hizmeti sağlayıcısı nezdinde bulunan ödeme hesabındaki fonun aktarımını içeren, bir defaya mahsus olanlar da dâhil doğrudan borçlandırma işlemi, ödeme kartı ya da benzer bir araçla yapılan ödeme işlemi ile düzenli ödeme emri dâhil para transferi, c) Ödeme aracının ihraç veya kabulü.

²⁰² TCMB, Ödemeler Alanında Sunulan İş Modellerinin Ödeme Hizmeti Türleri ile İlişkilendirilmesine İlişkin Rehber, Eylül 2022 (TCMB 2022), sayfa 8.

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/5b814310-a57b-4e64-82fe-76e520d0e0b1/%C3%96demeler+Alan%C4%B1nda+Sunulan+%C4%B0%C5%9F+Modellerine+%C4%B0li%C5%9Fkin+Rehber.pdf?MOD=AJPERES>.

²⁰³ TCMB 2022, sayfa 9. Bu kuruluşların Kanun'un madde 12/1-a ve c fıkralarından ve 18. Madde 1. Fıkra kapsamında elektronik para ihraç etme yetkisi olması gerekmektedir.

²⁰⁴ Benzer değerlendirme kredi kartı için de yapılmıştır keza orada da kredi kartı işlemlerinin bağlı kredi olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceğinde aynı sorun karşımıza çıkmaktadır. Erendaç 2021, sayfa 115.

ürünün satın alınması amacıyla ziyade atanan limit kapsamında kartın tüketici tarafından herhangi bir satıcıda herhangi bir üründe kullanılması amacı güdülmektedir.²⁰⁵ Bu durum da POS aracılığı ile BNPL'ın bağlı kredi olarak addedilmeyeceğine işaret etmektedir.

Ancak yine de POS aracılığı ile işlem yapılmasında yani ürünün karta bağlı olmasına ilişkin bazı hallerde bağlı kredinin varlığını kabul etmek gerektiğine ilişkin görüşler bulunmaktadır. Satıcının belli BNPL sağlayıcısı ile belirli bir ürüne ilişkin alışverişlerde özel bir promosyon²⁰⁶ uygulaması halinde bağlı kredi söz konusu olabilecektir.²⁰⁷ Keza ancak belirli bir satıcıdan ürün/hizmet alınması için kullanılan mağaza kartlarında da benzer yorum yapılmıştır, mağaza kartlarında amaç satıcının malları için özel indirimler, ayrıcalıklar sağlayarak ürünlerinin daha fazla tüketici tarafından satın alınmasını sağlamasıdır.²⁰⁸

Bu görüş, kredi sağlayanın daha fazla tüketiciye ulaşmak için yaptığı kampanyalarda kredi sözleşmesi ile satış sözleşmesi arasında ekonomik birliğin sağlanmış olmayacağı; satıcı tarafından yapılan kampanyanın ise sadece daha fazla ürün satımı için yapılacağını burada kredi sağlayandan hizmet alınmasını teşvik etme amacı taşımayacağı yönünde eleştirilmiştir.²⁰⁹

Kanaatimce bu görüş yerinde değildir, zira kredi sağlayanlar ile satıcıların ortak kampanya yürütmesi sık rastlanan bir durumdur, bu sayede hem kredi sağlayan hem de satıcı daha fazla tüketiciye ulaşmış olmaktadır. Bu bağlamda kredi veren tarafından satıcıya haber verilmeksizin belli bir satıcıda kullanılacak

²⁰⁵ Benzer değerlendirmenin kredi kartı için yapılması için bkz Erendaç 2021, sayfa 117.

²⁰⁶ Promosyon, ilave taksit, anapara borcundan indirim, ekstra puan verilmesi gibi ödüllerdir. Erendaç 2021, sayfa 118. Keza uygulamada sıklıkla rastladığımız cashback uygulaması da bir promosyon yöntemidir. Cashback (para iadesi), örneğin “200 TL’lik alışverişinizin 10 TL’si iade!” şeklinde kampanyalara konu olabilmektedir.

²⁰⁷ Bu belirleme de kredi kartı için yapılmıştır ancak BNPL’ın karta bağlanmasında kredi kartına ilişkin bu görüşün BNPL için de aynı şekilde yorumlanabileceğini düşünmekteyim. Atamer 2016, sayfa 159.

²⁰⁸ Atamer 2010, sayfa 274.

²⁰⁹ Erendaç 2021, sayfa 118.

kredi için bir kampanya yapılması durumunda dahi kredi veren ile satıcı arasında en azından marka kullanım sözleşmesinin²¹⁰ olması gerekmektedir. Satıcının yapılacak kampanyaların içeriğinden haberi olmasa dahi markasının kredi veren tarafından kullanılmasına izin vermesi bu sayede kendisinin de daha fazla müşteriye ulaşmış olması kanaatimce kredi sözleşmesi ile satış sözleşmesi arasındaki ekonomik birliğe işaret etmektedir.

Dolayısıyla belirli bir satıcıda kullanılmak üzere kampanyası yapılan kredilerin bağlı kredi kapsamında sayılmasına ilişkin ön kabul yerinde olacaktır. Ancak bu durumda da BNPL sağlayıcısı ile satıcının müteselsil sorumluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum aralarındaki ekonomik birliğin kabulünde hakkaniyetli bir durum olmaktadır ancak BNPL'ın karta bağlandığı ancak satıcı ile BNPL arasında herhangi bir ilişki olmayan durumlarda bağlı kredi söz konusu olmayacaktır dolayısıyla müteselsil sorumluluk da ortaya çıkmayacaktır.

Bağlı kredinin söz konusu olmadığı hallerde serbest kredinin verilmesi için BNPL sağlayıcısı ile tüketici arasında yine de süre açısından belirli süreli kredi sözleşmesinin yapılması gerekmektedir.

2.1.1.2.2. Belirli Süreli Kredinin Hukuki Niteliği

BNPL hizmeti sunan finansal kuruluşlar, finansal tüketici ile yapacakları sözleşmeleri TKSŞ ve Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği çerçevesinde kurmaktadır. Bu kapsamda finansal kuruluşların BNPL hizmeti sunarken tüketici ile tüketici kredi sözleşmesi akdetmesi gerekmektedir.

²¹⁰ Kredi verenin belli bir satıcıda indirim olduğuna ilişkin reklam ve kampanya yapması için satıcıdan satıcının markasını kullanmak için izin alması gerekmektedir. Bu izin uygulamada marka kullanım sözleşmesi ile sağlanmaktadır. Kredi verenin satıcının haberi olmadan satıcıda yapılacak alışverişlerde kampanya uygulamasında satıcının herhangi bir ekonomik yükümlülüğü olmamakta, kredinin tahsil edilmemesi riskine kredi veren tek başına katlanmaktadır.

BNPL ile tüketiciler bir ürün veya hizmetin satın alınması için kredi kullanmaktadırlar dolayısıyla BNPL sağlayıcı ile tüketici arasındaki kredi ilişkisi her yeni ürün/hizmet satın alımında yenilenmektedir. Sözleşmenin belirli süreli olmasının nedeni ise sözleşme kapsamında kullanılan finansman kredisinin bu şekilde belli bir ürüne ilişkin olması; bu bağlamda borç miktarı belli olması nedeniyle vade sonunda sözleşmenin de sona erecek olmasıdır. Belirli süreli sözleşme her ürün veya hizmet alımında tekrarlanmakla birlikte zorunlu unsurları içeriğinde bulundurmalıdır.

Her ne kadar BNPL kapsamında tüketiciye limit atanması söz konusu ise de bu limit²¹¹ sadece BNPL sağlayıcısının tüketiciye yönelik yaptığı bir risk analizinin sonucu ortaya çıkan skorlamaya bağlı oluşan kredi kullandırma limitidir. Tanımlanan limit, BNPL sağlayıcısının anlaşmalı olduğu satıcılarda kullanılabilmesi gibi limit karta bağlanarak POS üzerinden BNPL sağlayıcısının hiç ilişki içinde olmadığı satıcılarda da kullanılabilir. Tüketiciye atanan kredi limiti genellikle kullandığı kredi borcu tutarını BNPL sağlayıcısına ödediği zaman eski haline dönmektedir. Dolayısıyla BNPL sağlayıcısı ile tüketici arasındaki sözleşmenin sürekli (dönerlik) arz ettiği kabul edilebilecektir.²¹²

Sözleşmenin süreklilik arz ettiği durumda ise akla BNPL'ın kredi açma sözleşmesi ile sunulup sunulamayacağı gelmektedir. Kredi açma sözleşmesi belirli veya belirsiz süreli yapılabilecek olmakla birlikte²¹³ mevzuatta şartları belirlenen bir sözleşme değildir dolayısıyla kendine özgü yapısı olan (sui generis) bir yapısı vardır.²¹⁴

²¹¹ Uygulamada sektörel limitlerin belirlenmesi söz konusu olabilmektedir. Örneğin tüketiciye tanınan limit 5.000 TL tutarındayken bunun 3.000 TL'si elektronik ürünler, 2.000 TL'si giyim ürünleri için tanımlanabilir.

²¹² Alıntı, BNPL kapsamında olmamakla birlikte limit atanması ve limit ödendikçe eski haline geliyor olmasından BNPL ile sağlanan limitin niteliğinden yola çıkılarak, BNPL sağlayıcısı ile tüketici arasındaki sözleşmenin dönerlik arz ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Yılmaz 2018), sayfa 40.

²¹³ Yılmaz 2018, sayfa 40.

²¹⁴ Yılmaz 2018, sayfa 42.

2.1.2. Taksitle Satış

Birleşik Krallık mevzuatından incelenen STIFC benzeri yapının Türkiye’de karşılığının da taksitle satış sözleşmeleri olduğunu kabul etmek yerinde olacaktır. Yukarıda da bahsedildiği üzere Birleşik Krallık Müsteşarlığı başta STIFC kredilerinin de BNPL kapsamında olduğunu düşünmekle birlikte istişareler sonucunda BNPL’ı sadece üçüncü taraf kredi verenlerle sınırlamanın yerinde olacağı, STIFC kredilerinin ise çevrimiçi ortamda sunulmasına göre izlemeye alınmasına yönelik bir görüş vermiştir. İşbu tez kapsamında taksitle satışın BNPL’a konu olup olmayacağına ilişkin değerlendirmede bulunmak yerinde olacaktır.

Esasen henüz 19. yüzyılda hazırlanan Borçlar Kanunlarında yer verilen taksitle satım sözleşmeleri bağlı kredi bölümünde açıklanan finansman ihtiyacına binaen ortaya çıkmıştır.²¹⁵ Dolayısıyla taksitle satış sözleşmesini kredi sözleşmelerinin atası olarak kabul edebiliriz. Taksitle satışta söz konusu kredi ilişkisi satıcı ile tüketici arasında doğmakta olup satıcı mal veya hizmeti sunmasının ardından alacağını taksitler halinde tüketiciden tahsil etmektedir.

Taksitle satış hem Türk Borçlar Kanunu’nda hem de Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda yer almaktadır. Taksitle satış, TBK madde 253’te “*satıcının, satılan taşınırı alıcıya satış bedelinin ödenmesinden önce teslim etmeyi, alıcının da satış bedelini kısım kısım ödemeyi üstlendikleri satış*” şeklinde tanımlanırken TKHK madde 17/1’de taksitli satış sözleşmesi “*satıcı veya sağlayıcının malın teslimi veya hizmetin ifasını üstlendiği, tüketicinin de bedeli kısım kısım ödediği sözleşmelerdir*” şeklinde tanımlanmıştır.

Taksitle satışın bu iki kanunda ayrı ayrı düzenleniyor olması ve aralarındaki uyumsuzluğun en son 1 Nisan 2022 tarihinde TKHK’da yapılan değişiklik ile de

²¹⁵ Atamer 2016, sayfa 4.

tamamen giderilmemiş olması²¹⁶, uygulamada birtakım sorunlara sebebiyet vermektedir.

İki kanun arasındaki BNPL'a ilişkin en önemli farklılık en az iki taksit şartına ilişkindir. Taksitle satış sözleşmesi içeriğinde yer alması gereken unsurlar arasında TBK madde 253/3/7 kapsamında "*Peşinat ve taksitlerin tutarı ile vadesi ve ikiden az olmamak üzere taksit sayısı*" sayılmakla sözleşme tanımında olmayan şekilde taksitle satışta en az iki taksit şartı öngörülmektedir. Söz konusu şekilde bir şart 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a 14 Mart 2003 tarihli 25048 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 4822 sayılı Kanunun 8. maddesiyle, 6/A maddesi olarak "*Taksitle satış, satım bedelinin en az iki taksitle ödendiği ve malın veya hizmetin sözleşmenin düzenlendiği anda teslim veya ifa edildiği satım türüdür*" şeklinde tanımlanarak eklenmiş olup; ardından 4.02.2011 tarihli 27836 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 253. maddesinde en az iki taksit şartı saklı tutulmuştur.

Taksitle Satış Sözleşmeleri Yönetmeliği (TSSY) kapsamında madde 3/1/o bendinde taksitle satış sözleşmesi, "*Satıcı veya sağlayıcının malın teslimi veya hizmetin ifasını üstlendiği, tüketicinin de bedeli kısım kısım ödediği sözleşme*" şeklinde tanımlanmıştı. Konu finansal tüketicinin borcunu ürün ve hizmet alımı sonrası ödemesi olduğu zaman BNPL dünyasında kaldığımızla ilişkin bir ön kabulde bulunmak yerinde olacaktır ancak yapılan bu tanımda ödemenin kısım kısım yapılmasının belirtilmesinin taksitle satışta tek taksitli işlem yapılıp yapılamayacağı sorununu ortaya çıkardığı muhakkaktır.

Taksitle satış sözleşmesinin konusunu oluşturan unsurlar açısından ise TBK yukarıda yer verilen tanımdaki şekilde sözleşme konusun taşınır bir mal olduğunu

²¹⁶ Taksitle satış, İsviçre Borçlar Kanunu'nda yer alırken 1 Ocak 2003'te yürürlüğe giren İsviçre Tüketici Kredisi Kanunu kapsamına alınmıştır. Ancak bizde hem TKHK hem de TBK kapsamında yer almaktadır, TBK'nın değiştirilmesi esnasında ise İsviçre'de yürürlükten kaldırılan hükümler 2012'de Türkiye'de yürürlüğe girmiştir. (Atamer, Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması 2016) sayfa 9.

belirtmektedir. TKHK kapsamında ise yapılan tanımlamada kullanılan “mal” TKHK madde 3/1-h’de “alışverişe konu olan; taşınır eşya, konut veya tatil amaçlı taşınmaz mallar ile elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan yazılım, ses, görüntü ve benzeri her türlü gayri maddi mallar” şeklinde tanımlanmış olmakla birlikte taşınmazların da TKHK kapsamında taksitle satış sözleşmesi kapsamına alındığını görmekteyiz.

TBK kapsamında iş görme edimi sözleşme konusu olarak sayılmamış olmakla birlikte TKHK madde 18/3’te “Cayma hakkı süresi sona ermeden önce, tüketicinin onayı ile hizmetin ifasına başlanan hizmet sözleşmelerinde de tüketicinin cayma hakkını kullanamaz” hükmüne ek olarak TSSY’de sözleşmenin zorunlu içeriğine ilişkin madde 6/1-d bendinde “sözleşmeye konu mal veya hizmet” in sayılmış olması; cayma hakkını konu alan 7. maddenin 2. ve 3. fıkralarında hizmet sözleşmesine atıfta bulunulması nedeniyle TKHK kapsamında iş görme ediminin de taksitle satışa konu olacağını kabul etmek yerinde olacaktır.

Keza TBK madde 256’da tüketici için “peşin satış bedelinin en az onda birini en geç teslim anında peşin olarak, satış bedelinin geri kalan kısmını da sözleşmenin kurulmasını izleyen üç yıl içinde ödeme” yükümlülüğü öngörülmüştür. Söz konusu şekilde peşinat ödeme yükümlülüğü TKHK’da tanımlanmamış olup bu husus da iki kanun arasındaki önemli farklardan birini oluşturmaktadır.

BNPL ödeme modelinde tek taksit önemli bir yer tuttuğu için burada hangi kanunun uygulama alanı bulacağına netleştirilmesi önem taşımaktadır. Konuya ilişkin baz alınan düzenlemeler incelendiği takdirde “Mehaz İsviçre Hukukunda bu ihtiyaç önce 01.01.1963 yılında yürürlüğe giren İBK(e) m. 226a-226m hükümleri ile giderilmiş, söz konusu düzenlemelerin yerini ise bugün için 01.01.2002 tarihinde yürürlüğe giren Tüketici Kredilerine İlişkin Federal Kanundaki (KKG) hükümler almıştır”²¹⁷ denilmekle sonraki tarihli özel kanunun önceki tarihli genel kanunu

²¹⁷ Gümüş 2013, sayfa 148.

ilga ettiğine yer verilmiştir. Söz konusu durum ülkemiz için de geçerli olmakla birlikte *lex posterior* ilkesi uyarınca taksitle satış sözleşmesine ilişkin olarak 6502 sayılı TKHK'nin baz alınması gerektiği düşünmekteyim. Keza TKHK madde 17/2'de finansal kiralama sözleşmelerine ilişkin de TKHK'nin taksitle satışa ilişkin olan hükümlerinin uygulanmasının gerektiği belirtilmekle birlikte finansal kiralama sözleşmesinin düzenlendiği ana kanun olan 6361 sayılı Kanun madde 34 hükmünde TBK'nın İkinci Kısım Birinci Bölüm Dördüncü Ayırımında yer alan "Kısmi Ödemeli Satışlar"a ilişkin hükümlerin finansal kiralama sözleşmelerine uygulanmayacağı belirtilmektedir. Bu durum da taksitle satışa ilişkin TBK yerine TKHK hükümlerinin baz alınması yönündeki görüşümü pekiştirmektedir.

İsviçre hukukuna yönelik yukarıda yer alan alıntı çerçevesinde dikkat edilmesi gereken diğer nokta ise taksitle satışın mevzuatımızda kredi olarak nitelendirilmesine ilişkindir. İsviçre düzenlemelerinde taksitle satışın Tüketici Kredilerine İlişkin Federal Kanun'da düzenlenmesi doğrultusunda kredili satış; kredi yöntemi olarak değerlendirilmesi uygun olmakla birlikte bizim mevzuatımızda taksitle satışın TBK, TKHK ve Taksitle Satış Sözleşmeleri Hakkında Yönetmelik ile düzenleniyor olması taksitle satışın İsviçre'de olduğu kadar net bir şekilde kredi sınıfına sokmamıza engel olmaktadır.

Ayrıca önemle belirtmek gerekir ki Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'umuza kaynaklık yapmış olan 2008/48 sayılı AB Direktifi'nde satıcı veya sağlayıcı tarafından tüketiciye kredinin sunulduğu haller bağlı tüketici kredi kapsamında değerlendirilmiştir.²¹⁸ Ayrıca Alman Medeni Kanun'u (BGB madde 358 f. 3) girişimcinin tüketiciye bizzat kredi sunması durumunda bağlı kredinin mevcudiyetini kabul etmiştir.²¹⁹

²¹⁸ Yılmaz 2018, sayfa 48 dn Atamer, Y.M. (2010). Tüketici kredisi hukukunda reform projeleri ve Avrupa Birliği Hukuku ile uyumu: Banka ve tüketici hukuku sorunları sempozyumu. (Ed: G.E. Grassinger vd.), İstanbul: On İki levha Yayıncılık, sayfa 248; Üzeler, R.S. (2011) Tüketici hukukunda bağlı kredi sözleşmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi sayfa 94.

²¹⁹ Yılmaz 2018 sayfa 49 dn Üzeler, Yayımlanmamış Tez, 2011.

Taksitle satışın mevzuatımızda krediye ilişkin yükümlülüklerle tabi tutulmaması bir yana taksitle satış hem TBK hem de TKHK'da yüz yüze işlem olarak ele alınmıştır, sözleşmenin mesafeli olarak kurulmasına cevaz verilmemiştir. Öte yandan BNPL modelinin satıcı tarafından sunulmasına ilişkin klasik fiziki ortamda satıcı ile yapılan taksitle satış işleminin ötesinde uygulamalar bugün ülkemizde mevcuttur. Bugün neredeyse her hizmetin çevrimiçi ortama taşınmış olması, taksitle satışın da çevrimiçi ortama taşınıp taşınmayacağı sorusunu beraberinde getirmektedir. BNPL'ın taksitle satışın çevrimiçi ortama taşınması aracılığı ile sunulması halinde satıcılar fiziki satıştan çok daha fazla satış yapacak olup çok daha fazla tüketiciye kredi kullanıracaklardır. Ancak bu durum da satıcılara da finansal kuruluşlara benzer yükümlülüklerin getirilmesi gerektiği kanaatindeyim. Zira kimlik tespitinin finansal kuruluşlar kadar sıkı yapılmıyor olması, kredi kullandırmadan önce Risk Merkezi'nden kişi kredibilitesine ilişkin bilgi alınıp alınmadığının bilinmiyor olması, kullanılan kredinin Türkiye Bankalar Birliği nezdinde kurulmuş olan Risk Merkezi²²⁰,ne bildirilmemesi ve bütün bunların kredi kullandıran finansal kuruluşlar açısından risk değerlendirmelerinde sakıncalara yol açacağı kanaatindeyim. Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi Yönetmeliği²²¹ kapsamında bankalar ve finansman kuruluşlarının kullandıkları kredilere ilişkin Risk Merkezi'ne bildirimde bulunmaları gerekmele birlikte çevrimiçi ortamda taksitle satış yapan satıcılar için bu şekilde bir yükümlülük öngörülmemiştir.

Keza, internet ortamında yapılan alışverişlerin artış göstermesini takiben Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği'nin düzenlenmiş olması; Elektronik Ticaretin Korunması Hakkında Kanun kapsamında hizmet sağlayıcılara ve aracı hizmet sağlayıcılara mesafeli sözleşme yapılmasına yönelik cevaz verilmesine rağmen taksitle satış sözleşmesine ilişkin yazılı şekil şartının aranıyor olmasından kasıt kredinin satıcının gördüğü bildiği müşterisine vermesi ve belki de kredi edininim

²²⁰ Detaylı bilgi için bkz: <https://www.riskmerkezi.org/tr>.

²²¹ <https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=16043&MevzuatTertip=5>.

sürecindeki sürtünmeyi artırarak daha az taksitle satış sözleşmesinin yapılmasının hedeflenmesi de olabilir. Zira benzer yoruma Birleşik Krallık Hazine Müsteşarlığı'nın son görüşünde de yer verilmekteydi.

Satıcılar ile BNPL sağlayan finansal kuruluşlar arasındaki farklar anlaşılmiş olunmakla birlikte BNPL sunumunda banka ve finansman kuruluşlarının kendi aralarındaki farklılıkların da konunun ele alınmasında önemi büyüktür. BNPL modellerinin değerlendirilmesinde ve diğer ülkeler ile kıyaslanmasında göze çarpan en önemli sonuç ise ülkemiz düzenleyici otoritelerinin fintek ekosisteminin gelişmesine yönelik önemli adımlar atmasına rağmen BNPL'ın çevrimiçi platformlar aracılığı ile veya POS ile tüketiciye sunulmasında bankaların finansman kuruluşlarına göre mevcut durumda avantajlı konumda olduklarına yöneliktir.²²²

2008 ekonomik krizi ile bir banka iflasının ekonomide bıraktığı yıkıcı etkiyle bankaların hassas noktaları ve eksiklikleri de ortaya çıkmıştır. Bu hassaslığın giderilmesi ve bankaların daha sağlıklı işlemesi için düzenleyici otoriteler bankacılık faaliyetlerine ilişkin daha sıkı düzenlemeler yapmış olup bu durum da bankaların yükümlülüklerin artmasına neden olmuştur. Bu durum da dünya genelinde finansal teknoloji üreten şirketlerin bankalara alternatif olmalarının önünü açmıştır.²²³

Bu durumu takiben finansal teknoloji şirketlerinin mevzuatları da düzenlenmeye başlanmıştır, ülkemizde de AB düzenlemeleri temel alınarak mevzuat düzenlemeleri yapılmıştır. Ancak aşağıda da açıklanacağı üzere banka mevzuatının finansal teknoloji şirketlerinin düzenlenmelerinde oranla teknolojiyi daha öncelikli takip ediyor olması ve finansal teknoloji şirketlerinin mevzuatlarında çok sayıda kısıtlama olması bankalar ile fintek kuruluşları arasında BNPL sektöründe etkin rekabetin sağlanması noktasında sorunlara sebebiyet vermektedir.

²²² Örneğin mesafeli sözleşme, uzaktan kimlik tespiti, açık bankacılık gibi konularda önce bankalar sonrasında fintek kuruluşları için yasal düzenlemeler yapılmaktadır.

²²³ Cüneyd Dal, Rekabet Hukuku Perspektifinden Finans Sektöründeki Yıkıcı İnovasyon ve Finansal Teknolojiler, Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi Serisi No: 182, Ağustos 202, Ankara, sayfa 23.

2.2. BNPL SUNABİLECEK OLAN KURULUŞLAR

2.2.1. Finansal Kuruluşlar (Bankalar ve Finansman Şirketleri)

2.2.1.1. Bankalar

Kredi kartı ile ödemeleri taksitlendirme deneyimleri olan bankaların BNPL sunmaları da mevzuat çerçevesinde finansman kuruluşlarına göre daha kolaydır. Bankalar entegre oldukları elektronik ticaret siteleri aracılığı ile tüketiciye kredi kartı sunmadan da kredi olanaklarını paylaşarak BNPL hizmeti sunabilmektedirler.

Açık bankacılık ve servis modeli bankacılık uygulamaları ile bankaların BNPL sunum tarzlarında diğer finansal kuruluşlara göre farklılıklar söz konusu olabilecektir. 29.12.2021 tarihli, 31704 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Dijital Bankaların Faaliyet Esasları İle Servis Modeli Bankacılığı Hakkında Yönetmelik çerçevesinde servis bankası olan bir BNPL sağlayıcı bir banka; arayüz hizmet sağlayıcısı olan elektronik ticaret platformu üzerinden tüketicilere kolaylıkla kredi kullanılabilecektir. Bu durumda elektronik ticaret platformunun BDDK’den arayüz hizmet sağlayıcısı olmasına ilişkin yetkilendirme alması²²⁴; BDDK standartlarına uygun olarak hizmet sunması gerekmektedir. BDDK’nın kendi internet sitesinde paylaştığı Dijital Bankacılık Yönetmeliği taslağı²²⁵ kapsamında elektronik para kuruluşları ve finansman kuruluşlarının da servis bankası olması öngörülürken yürürlüğe giren yönetmelikte bu yetki sadece bankalara verilmiştir.

Servis bankacılığının yanı sıra açık bankacılık ile de bankaların fintek kuruluşlarından daha avantajlı bir pozisyonda bulduklarına şüphe bulunmamaktadır. Avrupa Birliği ve Birleşik Krallık dahil olmak üzere çeşitli

²²⁴ Dijital Bankaların Faaliyet Esasları İle Servis Modeli Bankacılığı Hakkında Yönetmelik, madde 13/6.

²²⁵ Taslak web sitesinden kaldırılmıştır.

hükümetler tarafından başlatılan bir girişim olan açık bankacılık, açık veri ekonomisine doğru önemli gelişmelerin yaşanmasını sağlamaktadır. Açık bankacılıkta hedeflenen müşterinin verisinin sahibi olmasından öte müşterinin verisinin kontrolünü elinde tutmasıdır. Çünkü ülkemizin de kaynak aldığı PSD2 kapsamında açık bankacılık ile müşterinin finansal verilerini API'ler yoluyla diğer kuruluşlarla gönüllü olarak paylaşmaları öngörülmektedir.²²⁶ Bu paylaşımda geleneksel bankacılık ile açık bankacılıktan faydalanan fintek girişimleri arasında bilgi asimetrisinin doğması neticesinde kredi verme faaliyeti açısından rekabetin etkileneceği saptanmıştır.²²⁷ Makalede kastedilen açık bankacılık kapsamında hesap bilgi hizmet sağlayıcısı, ödeme başlatma hizmet sağlayıcısı olma yoluyla başka ödeme hizmet sağlayıcılarının finansal verilerine erişerek kredi vermede yapılacak risk değerlendirilmesinin daha tutarlı hale getirilmesidir. Keza Klarna Kosma, Klarna'nın açık bankacılık platformu olmanın yanı sıra Birleşik Krallık'ta faizsiz, gecikme ücreti olmayan bir fiziksel kartın hızlı büyümesinden yararlanmayı amaçlamaktadır.²²⁸

Bizim mevzuatımızda da Ödeme Hizmetleri Ve Elektronik Para İhracı İle Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik'in madde 4/1-f-g²²⁹ bentlerinde açık bankacılık ödeme hizmetleri tanımlanmıştır. Bu kapsamda hizmet sunulabilmesi için 6493 sayılı Kanun kapsamında TCMB'den faaliyet izni alınması gerekmektedir.

²²⁶ Open banking: Credit market competition when borrowers own the data, Journal of Financial Economics 147 (2023) 449–474, <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2022.12.003>, 2022, sayfa 450.

²²⁷ (He, Huang ve Jidong Zhou 2022), (He, Huang ve Jidong Zhou 2022), sayfa 451.

²²⁸ (Milanesi 2022) sayfa 3 dn Klarna, Klarna launches 'Klarna Kosma' sub-brand and business unit to harness rapid growth of Open Banking platform, Klarna Press Release (31.03.2022), available at <https://www.klarna.com/international/press/klarna-launches-klarna-kosma-sub-brand-and-businessunit-to-harness-rapid-growth-of-open-banking-platform/>.

²²⁹ Madde 4/1-f: *Ödeme hizmeti kullanıcısının isteği üzerine başka bir ödeme hizmeti sağlayıcısında bulunan ödeme hesabıyla ilgili sunulan ödeme emri başlatma hizmeti* (Ödeme Emri Başlatma Hizmet Sağlayıcısı). Madde 4/1-g: *Ödeme hizmeti kullanıcısının onayının alınması koşuluyla, ödeme hizmeti kullanıcısının ödeme hizmeti sağlayıcıları nezdinde bulunan bir veya daha fazla ödeme hesabına ilişkin konsolide edilmiş bilgilerin çevrim içi platformlarda sunulması hizmeti* (Hesap Bilgisi Hizmeti Sağlayıcısı).

2.2.1.2. Finansman Şirketleri

Yukarıda da bahsedildiği üzere BNPL ödeme modeline ilişkin doğrudan yasal bir düzenleme bulunmamakta olup, tüketici kredisi vermeye ehil olan finansal kuruluşlar kendi mevzuatları çerçevesinde bu hizmeti sunmaktadırlar. Söz konusu kredi olduğu zaman bu hizmeti sunan ilk finansal kuruluş olarak bankalar akla gelmekle birlikte tarih boyunca bankalar dışında yasal dayanağı bulunmaksızın kredi sunulmasına ilişkin çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Tüketicinin bankalara ek olarak kredi kullanma ihtiyacına istinaden kanun koyucu, ihtiyacı karşılayacak yeni finansal kuruluşların yolunu açarak esasen tefeciliğin önlenmesini hedeflemiştir.²³⁰

Bu bağlamda finansman şirketlerinin faaliyet esasları, 6361 sayılı Kanun kapsamında düzenlenmiş olup finansman şirketleri ancak finansman kredisi vermeye ehil olmuşlardır. 6361 sayılı Kanun madde 39 hükmü gereğince finansman kuruluşlarının kredi kullandırabilmesi için gerçek veya tüzel kişi tarafından mal veya hizmet alımının söz konusu olması, mal veya hizmetin teslim veya temini ile birlikte finansman kuruluşu tarafından doğrudan satıcıya ödeme yapılması, nam ve hesabına ödeme yapılan gerçek veya tüzel kişi tarafından ise söz konusu ödemenin finansman kuruluşuna yapılması gerekmekte olup taraflar arasında Şekil 1’de açıklanan şekilde üçlü bir ilişki bulunmaktadır.

Finansman şirketlerinin genel faaliyet şekli mezkûr Kanun’un madde 39/1 hükmünde bu şekilde açıklanmış olmakla birlikte madde 39/2 hükmünde finansman kuruluşu ile satıcı arasında bir sözleşme yapılması gerektiği belirtilmektedir. Yakın zamana kadar söz konusu sözleşmenin yazılı şekilde yapılması gerekirken 3/11/2022 tarihli ve 7420 sayılı Kanununun 30 uncu maddesiyle yapılan değişiklikle birlikte bu sözleşmenin uzaktan iletişim araçları ile mesafeli olarak yapılmasının önü açılmıştır. Bu hüküm ile birlikte tüketici ancak finansman şirketinin anlaşmalı olduğu bir satıcıdan alışveriş yaparken kredi kullanabileceği için kredi sözleşmesi

²³⁰ Kanun kabulüne ilişkin Meclis görüşmelerinden anlaşılmıştır.

ile satış sözleşmesi arasında ayrıca ekonomik birlik araştırmasına gerek kalmadan bağlı kredi olarak kabul edilmektedir.²³¹

Bu kapsamda finansman şirketleri, faaliyetlerini sürdürebilmek için tüketiciler ile Tüketici Finansman Sözleşmesi, satıcılar ile ise Satıcı Sözleşmesi akdederek bu üçlü finansal ilişkiyi hukuki zemine oturtmaktadırlar.

Finansman kuruluşları kendi faaliyet alanları çerçevesinde tüketiciler ile yapacakları sözleşmelerde Tüketici Kredileri Yönetmeliği'ne uygun olarak hareket etmelidirler. Bu kapsamda şayet ürünleri klasik anlamda tüketici kredisi olmayıp BNPL ürünü dahi olsa Tüketici Kanunu kapsamında hareket etmek yükümlülükleri devam etmektedir. Tüketici finansmanı kredisi, 6361 sayılı Kanun kapsamında öngörüldüğü üzere bir ürün veya hizmeti karşılamak için yapılmaktadır; bu kapsamda her bir yeni ürün veya hizmet finansmanı alıcı ile finansman kuruluşu arasında yeni bir ilişki kurulması anlamına gelecek olup bu kapsamda tüketici ile finansman kuruluşu arasında yeni bir sözleşmenin akdedilmesi gerekecektir.

Buradan yola çıkıldığı zaman ise görülecektir ki Tüketici Kredileri Yönetmeliği kapsamında finansman kuruluşlarının yapması gereken sözleşme türü belirli süreli sözleşmedir. Bu kapsamda müşteriye ön bilgilendirmenin ardından ana sözleşme sunularak finansman ilişkisine hukuken bağlayıcılık kazandırılmaktadır.

Her ne kadar 6361 sayılı Kanun'un ve ona bağlı ikincil mevzuatta belirli süreli sözleşme yapılmasına ilişkin bir zorunluluk bulunmasa da 6361 sayılı Kanun ve ikincil düzenlemelerin ruhundan finansman kuruluşunun alışveriş bazında öngörülen ödeme planına bağlı olarak belirli süreli sözleşme (bağlı kredili olmak üzere) yapma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. BNPL modeli ile birlikte alıcıya sadece ürün bazında kredi kullanılmakla yetinilmeyip aynı zamanda limit ataması da yapılıyor olması finansman kuruluşunun belirsiz süreli sözleşme ile

²³¹ Yılmaz 2018, sayfa 85.

tüketici ile anlaşma kurabileceği anlamına gelmemektedir. Belirsiz süreli sözleşme kredili mevduat hesapları için öngörülen bir sözleşme modeli olup BNPL modelinde söz konusu şekilde bir durum söz konusu değildir.

Dolayısıyla, belirsiz süreli sözleşme ile hukuki ilişki kurulan alıcı ile süreç içerisinde yeniden sözleşme yapılmasına gerek kalmayacak olup bilgilendirme; ödeme planı kabulü ile süreç devam ettirilebilecekken belirli süreli sözleşme her bir kredi kullanımına özel yapılmaktadır.

2.2.1.3. Banka ve Finansman Şirketlerinin BNPL Sunumları Arasındaki Farklar

2.2.1.3.1. Uzaktan Kimlik Tespiti ve Mesafeli Sözleşme Kurulması

2.2.1.3.1.1. Halihazırda Müşteri Edinimi Yapılmış Tüketicilere BNPL Sunulması

TKHK madde 22/3 hükmü kapsamında tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı olarak yapılması ve sözleşmenin bir nüshasının tüketiciye verilmesi zorunlu olmakla birlikte mezkûr Kanun'un 49. maddesinde söz konusu sözleşmenin uzaktan iletişim araçları ile kurulmasına da cevaz verilmiştir. 5411 sayılı Kanun ve 6361 sayılı Kanun kapsamındaki uzaktan kimlik tespiti ve mesafeli sözleşme kurulmasına ilişkin esaslar çerçevesinde müşterinin tüketici kredisi sözleşmesini mesafeli olarak yapması mümkündür.

Halihazırda müşteri edinimini gerçekleştirmiş olan bir finansal kuruluş, müşterisinin çevrimiçi alışverişinde BNPL ödeme çözümü önerisinde de bulunabilmektedir. Bu durumda tüketici, alışveriş yapacağı çevrimiçi ortamda müşterisi olduğu finansal kuruluşun alışveriş kredisine başvuruda bulunabilmektedir. Bu başvuruyu takiben finansal kuruluş, müşterisinin kimliğini doğruladıktan sonra BNPL hizmeti için ayrıca bir sözleşme onaylatmalıdır. Zira BNPL hizmetinden faydalanmak isteyen müşteri ile daha önceden yapılmış olan

sözleşme banka nezdinde hesap açılması, kredi kartı işlemleri vb. sebeplerle; finansman kuruluşu için ise başka bir ürün veya hizmetin finanse edilmesi amacıyla yapılmış olabilecek olup önceki tarihli sözleşme söz konusu BNPL hizmetini kapsamına almamış olacaktır. BNPL hizmetinden faydalanmakta olan tüketiciye satın aldığı ürüne bağlı olarak bir ödeme planı sunulması gerekmekte olup tüketici bu ödeme planına bağlı olarak finansal kuruluştaki alacak borç ilişkisinden bağımsız olarak ödemelerini gerçekleştirmektedir.

Alışveriş kredisi, pek çok elektronik ticaret internet sitesinde kullanılmakta olan bir yöntem olup bu kapsamda tüketiciye finansal kuruluşa göre hangi üründe kaç taksite kadar kredi kullandırılacağı; ödeme planı, faizle birlikte ürün veya hizmetin nihai bedeli gösterilmektedir. Bu kapsamda tüketiciler yukarıda açıklanan şekilde mevcutta müşterisi oldukları finansal kuruluştan kolaylıkla hizmet alabilirler. Tüketicinin, ödeme koşulları daha uygun görünen ancak müşterisi olmadığı bir finansal kuruluştan BNPL hizmeti almak istemesi halinde ise aşağıda açıklanan şekilde kimlik tespiti aşamasını tamamlaması gerekmektedir.

2.2.1.3.1.2. Müşteri Edinimi Yapılmamış Tüketiciye BNPL Sunulması

BNPL hizmeti sunan finansal kuruluşların halihazırda aralarında müşteri ilişkisi bulunmayan finansal tüketicilere hizmet verebilmeleri için ilgili finansal tüketicilerin kimliğini tespit etmeleri gerekmektedir. 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun'un (5549 sayılı Kanun) 3. maddesi kapsamında yükümlüler kendileri nezdinde yapılan veya aracılık ettikleri işlemlerde işlem yapılmadan önce, işlem yapanlar ile nam veya hesaplarına işlem yapılanların kimliklerini tespit etmek zorundadırlar. Kimlik tespitine ilişkin daha detaylı düzenleme ise Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik'te (Tedbirler Yönetmeliği) yer almaktadır. Mezkûr Yönetmeliğin 5. maddesinde sürekli iş ilişkisinde tutar gözetmeksizin kimlik tespiti yapılması gerekmekte olup sürekli iş ilişkisi ise Yönetmeliğin madde 3/1-i bendinde "*yükümlü ile müşteri arasında hesap açılması,*

kredi veya kredi kartı verilmesi, kiralık kasa, finansman, faktoring, finansal kiralama, hayat sigortası veya bireysel emeklilik gibi hizmetler nedeniyle kurulan, niteliği itibarıyla devamlılık unsuru taşıyan iş ilişkisi” olarak tanımlanmıştır. Banka ve finansman kuruluşları mezkûr Yönetmeliğin 4. maddesinde yükümlü olarak addedilmiş olup bu kapsamda BNPL hizmeti sunacak olan finansal kuruluşun, hizmetten faydalanacak olan tüketicinin kimliğini tespit etmesi gerekmektedir.

Tedbirler Yönetmeliği'nin 6. maddesinde gerçek kişilere kimlik tespitinin ne şekilde yapılması gerektiği açıklanmışken, 6/A maddesinde ise kimlik tespitinin uzaktan gerçekleştirilmesinin önü açılmaktadır. Bu kapsamda MASAK 19 Sıra Numaralı Tebliğ'de ise uzaktan kimlik tespiti yapmaya ehil kuruluşlar ve uzaktan kimlik tespitinde dikkate alınması gereken temel esaslar belirlenmektedir. MASAK, uzaktan kimlik tespitine ilişkin genel esasları belirlemekle birlikte uzaktan kimlik tespitinde kullanılacak yöntem ve kurallar düzenleyici otoriteler tarafından belirlenmektedir. Düzenleyici otoritelerin öngördüğü yöntemlerle çevrimiçi alışveriş esnasında finansal tüketici, ilişkisi olmayan bir finansal kuruluşun müşterisi olarak BNPL hizmetinden yararlanabilmektedir. Finansal tüketicinin kimlik tespitini gerçekleştiren finansal kuruluştan bir daha hizmet alması talebinde ise yeniden kimlik tespiti yaptırmasına gerek kalmadan finansal kuruluş tarafından tanınır hale gelmekte; sonraki işlemlerini iki adım kimlik doğrulama (two factor authentication) ile gerçekleştirebilmektedir.

2.2.1.3.1.3. Bankalar ile Finansman Şirketlerinin Kimlik Tespitine İlişkin Yükümlülükleri Farklılığı

Bu kapsamda bankalar açısından BDDK tarafından 1 Nisan 2021 tarihli 31441 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Bankalarca Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine Ve Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulmasına İlişkin Yönetmeliği'nin (Bankaların Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği) değerlendirilmesi gerekmektedir.

Açıklandığı üzere, alışveriş esnasında kendisine BNPL hizmeti sunulan finansal tüketici, halihazırda müşterisi olmadığı bir bankadan hizmet almayı tercih etmesi durumunda ya bir banka şubesine giderek fiziksel olarak kimlik tespiti yaptırmalı ya da bankanın mobil uygulaması aracılığı ile uzaktan kimlik tespiti aşamasını tamamlamalı ve alacağı hizmete ilişkin sözleşmeyi mesafeli olarak onaylaması gerekmektedir.

Bankaların Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği kapsamında kimlik tespitinin yapılabilmesi için finansal tüketicinin ilgili bankanın mobil uygulaması üzerinden birkaç aşamayı tamamlamalıdır. Finansal tüketicinin paylaştığı kimlik bilgileri ile Kimlik Paylaşım Sistemi (KPS) üzerinden kimlik doğrulama işlemi; Adres Paylaşım Sistemi (APS) üzerinden adres bilgisi doğrulandıktan sonra kara liste kontrolü sağlanarak tüketicinin müşteri edinimine aykırı bir profil olmadığına teyidi sağlanır. Bu aşamayı takiben finansal tüketicinin paylaştığı kimlik bilgileri aracılığı ile T.C. kimlik kartı bilgilerini görüntülü görüşme yapan ilgili banka yetkilisi ile paylaşması, banka yetkilisinin ise kişinin kimlik bilgileri paylaşılan kişi olduğunu tespit etmesi gerekmektedir. Bankanın risk analizini takiben müşteri edinimi gerçekleştirilir.

Finansman kuruluşlarının uzaktan müşteri edinmelerine ilişkin ise BDDK tarafından 11 Ocak 2022 tarihli 31716 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman Ve Tasarruf Finansman Şirketlerince Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine Ve Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulmasına İlişkin Yönetmelik (Finansman Kuruluşlarının Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği) esas alınmaktadır. Mezkûr Yönetmelik’te bankalara oranlara müşteri edinimleri ve işlemleri daha az risk barındıran finansman kuruluşları için temel olarak bankalar için öngörülen uzaktan kimlik tespiti esasları baz alınmakla birlikte belli noktalarda farklılıklara yer verilmektedir. Bu bağlamda bankalar ile finansman kuruluşlarının uzaktan kimlik tespitlerine yönelik temel farklılıklar aşağıdaki şekildedir:

- Bankalar için uzaktan müşteri ediniminde görüntülü görüşme tek yöntem olarak tanıtılmışken²³², finansman kuruluşları için 7.500 TL tutarı altında kalan işlemlerin yapay zekâ temelli yöntemler ile yapılması mümkündür.²³³
- Bankalar için müşteri temsilcisi personelinin dış hizmet alımı yoluyla edinilmesi mümkün değilken²³⁴, finansman kuruluşları için mümkündür.²³⁵
- Bankalar için finansal sonuç doğurmayan işlemlerde iki faktörlü kimlik doğrulama yapılması öngörülmüşken²³⁶ finansman kuruluşları için bu şart aranmamıştır.²³⁷
- Bankaların uzaktan kimlik tespit süreçlerini yılda iki defa gözden geçirmeleri gerekirken²³⁸ finansman kuruluşlarının yılda bir defa gözden geçirmeleri mümkün kılınmıştır.²³⁹
- Bankalar için görsel güvenlik unsurlarıyla kimlik belgesinin doğrulanmasına ilişkin öngörülen tek sıkılaştırılmış tedbir “*ilk finansal hareketin, müşterinin tanınmasına ilişkin esasların uygulandığı bir başka bankadaki kişinin kendi hesabından yapılması*”²⁴⁰ iken finansman kuruluşlarının risk temelli sıkılaştırılmış tedbirlerin²⁴¹ bir veya birden fazlasını ya da tamamını

²³² Bankaların Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği madde 4 ile direkt sürece ilişkin bilgi verilmiş olup yapay zekaya ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir.

²³³ Finansman Kuruluşlarının Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği madde 14.

²³⁴ Bankaların Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği madde 3/1-1’de “*Kişinin uzaktan kimlik tespitini yapacak banka personeli*” olarak tanımlanmıştır.

²³⁵ Finansman Kuruluşlarının Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği madde 3/1-i’de “*Kişinin uzaktan kimlik tespitini yapacak şirket personelini ya da dış hizmet alımı yoluyla istihdam edilen personeli*” olarak tanımlanmıştır.

²³⁶ Bankaların Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği madde 12’de 15/3/2020 tarihli ve 31069 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmeliği madde 34’e yapılan atıfla anlaşılmaktadır.

²³⁷ Finansman Kuruluşlarının Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği madde 12/1’de finansal sonuç doğurmayan işlemler hariç tutulmuştur.

²³⁸ Bankaların Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği madde 4/8.

²³⁹ Finansman Kuruluşlarının Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği madde 4/8.

²⁴⁰ Bankaların Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği madde 7/3.

²⁴¹ Sıkılaştırılmış tedbirlerlere ilişkin MASAK Rehberi için bkz: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ms.hmb.gov.tr/uploads/sites/12/2021/04/Sikilastirilmis-Tebirler-Rehberi.pdf.

uygulayabileceği belirtilmiştir.²⁴²

İlk düzenlemeler ışığında değişiklikler bu şekilde iken BDDK tarafından yayımlanan 31.08.2022 tarihli Bankalarca Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine ve Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulmasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Taslağı²⁴³ kapsamında bankalar tarafından tüzel kişilerin kimlik tespitinin ve herhangi bir parasal sınır olmaksızın yapay zekâ ile kimlik tespiti yapılmasının önü açılmaktadır.

2.2.1.3.2. Banka ve Finansman Şirketlerinin BNPL’i POS aracılığı ile Sunması

Banka ve finansman kuruluşlarının tüketiciye sanal kart tanımları arasında da farklılıklar bulunmaktadır. Bankalar zaten 5464 sayılı Kanun kapsamında kredi kartı ihraç edebilmektedirler, dolayısıyla BNPL’i ayrıca karta bağlama modeli bankalar açısından tüketici nezdinde karışıklığa sebebiyet verebilecektir. Yine de bankanın BNPL’i karta tanımlamaya gerek görmesi halinde bankalar açısından kartlı işlemler 5464 sayılı Kanun kapsamındaki kart ihracı faaliyeti ile mümkün iken finansman kuruluşları açısından durum farklıdır. Finansman şirketleri açısından konunun değerlendirilmesi tabii oldukları 6361 sayılı Kanun çerçevesinde kart aracılığı ile ödeme yapılmasına izin verilip verilmediği; finansman şirketlerinin kart çıkarma yetkilerinin olup olmadığının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

6361 sayılı Kanun’un madde 39/1 hükmünde finansman şirketlerinin “*her türlü mal ve hizmet alımını doğrudan satıcıya ödeme yapılması suretiyle kredilendirilebileceği; adına kredi açılanların ise kredi ödemelerini kredi verene yapması gerektiği*” belirtilmektedir. Söz konusu hükümde ödemenin doğrudan satıcıya yapılması gerektiği belirtilmiş olunmakla birlikte ödeme yöntemine ilişkin bir detaya yer verilmemektedir. Kredinin kart ile kullanılması durumunda önem arz

²⁴² Finansman Kuruluşlarının Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği madde 7/3.

²⁴³ <https://www.bddk.org.tr/Duyuru/EkGetir/1962?ekId=826>.

eden hususlar, kartın ancak finansman kuruluşunun anlaşmalı olduğu satıcılardan (6493 sayılı Kanun çerçevesinde *işyeri* ve 5464 sayılı Kanun çerçevesinde *üye işyerlerinden*) yapılan alışverişlerde kullanılabilir durumda olması, karttan nakit para çekiminin yapılmasının önlenmesi ve kartlı ödemenin doğrudan satıcıya yapılan ödeme niteliğinde olup olmayacağıdır.

Kartın anlaşmalı satıcılarda kullanılması konusunda kartın hangi POS'ta geçeceği önem kazanmakta bu noktada da ödeme şemaları devreye girmektedir. Ülkemizde temel olarak kullanımda olan 8 adet ödeme şeması bulunmaktadır, bunlar Troy, MasterCard, Visa, American Express, Diners Club International, Discover, JCB Cards ve Union Pay'dir.²⁴⁴ Bu ödeme sistemlerinden en alışık olduğumuz Troy, MasterCard ve Visa'dır. POS ve kart çıkartma yetkisi olan finansal kuruluşlar bu ödeme sistemleri ile anlaşma yaparak çıkaracakları ürünün bu sistem ağı üzerinde kullanılmasını sağlamaktadırlar.

Finansman şirketlerinin kart çıkarmaya yetkisi olmadığı gibi 6361 sayılı Kanun madde 39/2'de finansman şirketlerinin satıcı ile anlaşma yapmaları gerektiği belirtilmektedir. Söz konusu hükme uyumun sağlanması finansman şirketinin kart çıkartan bir kuruluştan hizmet almasında dahi için kartın kartlı sistem kuruluşları ile anlaşma yapılmaksızın ancak belirli satıcılarda kullanılabilir şekilde ihraç edilmesi gerekecektir.

Ayrıca karttan nakit çekimin yapılmasının engellenmesi gerekmektedir çünkü finansman kredisi ancak bir mal veya hizmetin kredilendirilmesi amacıyla kullanılabilir.²⁴⁵ Dolayısıyla söz konusu kartın ancak bir POS'ta kullanılabilmesi; para transferine ve nakit çekime kapalı olarak ihraç edilmesi gerekmektedir.

²⁴⁴ Bankalararası Kart Merkezi, <https://bkm.com.tr/faydali-bilgiler/odeme-sistemleri/>.

²⁴⁵ Bu konuda 6361 sayılı Kanun madde 9/1- b kapsamında bir istisna öngörülmüştür ancak bu istisna bir iş modeline dönüşmeye elverişli değildir: “Şirket, müşterileri ile yapacağı sözleşmeler çerçevesinde ve yaptığı işlemin bir parçası olarak müşterilerine ilave finansman sağlamak amacıyla toplamı ödenmiş sermayesinin yüzde birini geçmeyecek şekilde kullanılan nakdi krediler hariç olmak üzere nakdi kredi kullanamaz.”.

Ödemenin doğrudan satıcıya yapılması konusunda ise 6361 sayılı Kanun madde 39/1’de ödemenin doğrudan satıcıya yapılması şartı ile asıl amaçlananın bir ürün veya hizmetin kredilendirilmesi; adına kredi açılana kendi isteği doğrultusunda nakit olarak harcayabileceği bir kredi verilmemesi olduğunu belirtmek gerekir. Bu noktada kartla yapılan ödeme akışının nasıl gerçekleşeceğinin değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Kart aracılığı ile yapılan alışverişlerde finansman kuruluşu tarafından kredi alanın; bizim incelememizde tüketicinin kartında bir bakiye oluşturulması; söz konusu bakiyenin mal veya hizmet alımı karşılığında satıcının POS bankasına iletilmesi gerekmektedir. Bu aşamada ödeme çizelgesi aşağıdaki şekildedir. Tüketici kartını bir POS’ta kullandığı zaman POS kuruluşu bu talebi BKM’ye bildirir, BKM bu talebi kart kuruluşuna bildirir kart kuruluşunun bakiyenin kullanılabilir olduğunu teyit etmesi durumunda POS kuruluşu ödemeyi kabul eder, kart bakiyesi düşer. Söz konusu bakiye bedeli kart kuruluşu ve POS kuruluşu arasında anlaşılan sürede takaslaşılır. Dolayısıyla finansman kuruluşunun satıcılara ödeme yapılması için kullanıcı kart hesabında tuttuğu bakiye satıcıya gönderilerek ödeme satıcıya yapılmış olunur. Söz konusu bedelin kart bakiyesinde tutulmasının ödemenin 6361 sayılı Kanun bağlamında tüketiciye yapılmış olacağı anlamına geleceğini düşünmemektedirim, zira o bakiye sadece satıcılarda yapılacak alışverişlerin finanse edilmesi için kullanılabilir durumda olup bakiye bedeli üzerinde tüketicinin ayrıca değişimde bulunma hakkı bulunmamaktadır. Zaten finansman kuruluşları da kredilendirmenin bir mal ve hizmet alımına bağlı gerçekleştiğini kayıt altına almak için satıcı veya adına kredi açılanlardan fatura talep etmektedir; bunun olmaması halinde kart kuruluşlarının tutacakları ödeme hesapları finansman kuruluşlarının yine mal ve hizmet karşılığı finansman kredisi kullandırdıklarını ispat etmeye elverişli olacaktır; burada önemli olan husus tüketicinin kart kuruluşunun bilgilerini finansman kuruluşu ile paylaşmasına rıza vermesidir. Burada finansman kuruluşu ile kart kuruluşunun ortak veri sorumluluğunun söz konusu olduğunu kabul etmek yerinde olacaktır. Dolayısıyla tüketiciye yapılacak olan aydınlatmada bu hususun açıkça belirtilmesi gerekmektedir.

Bahsedildiği üzere finansman kuruluşunun bu işlemi yapabilmesi için bir kart kuruluşu ile anlaşma yapması gerekmektedir çünkü finansman kuruluşlarının kart ihraç etme yetkileri bulunmamaktadır. Ödeme aracı olarak kart ihraç edilmesi ancak 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun (6493 sayılı Kanun) veya 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu (5464 sayılı Kanun) kapsamında mümkündür. Bu kapsamda finansman kuruluşlarının ürünlerini karta bağlamak için kart ihraç etme yetkisi olan başka bir finansal kuruluştan; banka veya elektronik para kuruluşlarından hizmet almaları gerekmektedir, alınan hizmet neticesinde finansman şirketinden kredi kullanan tüketici aynı zamanda kart kuruluşunun da müşterisi haline geldiği için kart kuruluşunun da kurallarını kabul etmeli; kart kuruluşu ile tüketici arasında da bir sözleşme yapılması gerekmektedir. Söz konusu sözleşmenin mesafeli yapılması halinde söz konusu kuruluşun uzaktan kimlik tespiti ve mesafeli sözleşmeler mevzuatı kapsamında bir sözleşme ilişkisi kurulduğundan emin olunması gerekmektedir.

Finansman kuruluşu kart ihraç edilmesi için banka veya elektronik para kuruluşlarından hizmet alabilecektir. Kart konusunda bankalardan hizmet almakta herhangi bir sorun olmamakla birlikte elektronik para kuruluşları açısından risk teşkil eden bir durum söz konusudur. 1 Aralık 2021 tarihli, 31676 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Ödeme Hizmetleri Ve Elektronik Para İhracı İle Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik’in madde 16 hükmünde “*Kuruluş, kredi veremez ve kredi verdiği izlenimini yaratacak şekilde reklam ve pazarlama faaliyetlerinde bulunamaz. Ödenmesine aracılık edilen tutarlar taksitlendirilemez*” şeklinde bir belirlemede bulunulmuştur. Bu hüküm kapsamında PSD2’den farklı olarak ülkemizde kurulan elektronik para kuruluşları için kredi vermelerine yönelik bir yasak öngörülmektedir. Elektronik para kuruluşunun ödenmesine aracılık ettiği tutarın “*taksitlendirilemez*” olmasına ilişkin ise özel değerlendirme yapılması gerekmektedir.

6493 sayılı Kanun madde 20/4 hükmünde elektronik para kuruluşunun, ödeme hizmetleri ile ilgili olarak yürüttüğü faaliyetlerin kredi verme faaliyeti kapsamına girip girmediğinin TCMB tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği belirtilmektedir. Söz konusu hüküm Yönetmelik'e 1 Aralık 2021 tarihinde yapılan değişiklikle birlikte gelmiş olup bunun öncesinde hüküm "*Kuruluş, kredi veremez ve kredi verdiği izlenimini yaratacak şekilde reklam ve pazarlama faaliyetlerinde bulunamaz*" şeklindeydi. Burada Kanun'da belirtilen "yapılan işlemin kredi verme kapsamına girip girmemesi"ne ilişkin Yönetmelik'te belirlenen "ödenmesine aracılık edilen tutarlar taksitlendirilemez" hükmünün uyuşmadığı kanaatindeyim. Zira kredi verme faaliyetinin ne olduğunu işbu tezin başından beri açıklamış olmakla birlikte bir ödeme hizmet sağlayıcısının kredi veremeyip kredi verilmesine aracılık etmesinin kredi verme faaliyeti kapsamında değerlendirilmesi, en başından mevzuatımızın krediye ilişkin genel esaslarına aykırılık oluşturmaktadır.

Keza elektronik para kuruluşları aldıkları fon tutarı kadar elektronik parayı ihraç ederek müşteri bakiyesinde alınan fon tutarını göstermektedirler ancak alınan fon bir banka nezdinde tutulan koruma hesabında bulunmaktadır. Finansal tüketici elektronik paranın fona dönüştürülmesini talep ettiği takdirde ise elektronik para kuruluşları gündelik finansal işlemleri gerçekleştirmek için kullandıkları banka hesaplarından işlemi gerçekleştirmekte, ertesi gün saat 16.30'a kadar önceki günün koruma hesabı mutabakatını gerçekleştirmektedirler.²⁴⁶ Satıcıya yapılan ödeme tek seferde gerçekleşiyor olup bunun karşılığında tüketici geri ödemeyi finansman kuruluşuna gerçekleştirmektedir.

TCMB'nin ödenmesine aracılık edilen tutarların "*taksitlendirilemez*" olmasını belirtmesindeki kastın kredi kartı benzeri bir faaliyette bulunulmasının önlenmesi olduğu açık olmakla birlikte kredi kartında banka tutarı komisyonunu düşerek satıcıya ödemekte tüketiciye kendisine geri ödemesi için taksitler

²⁴⁶ Madde 35/3 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/12/20211201-1.htm>.

oluşturmaktadır, aynı zamanda geciken ödemelere ilişkin Risk Merkezi'ne yaptığı bildirimler tüketicinin kredi notunu etkilemektedir. Elektronik para kuruluşu ise finansman kuruluşu tarafından oluşturulan limit dahilinde tek seferde ödeme gerçekleştirmekte; tüketiciye herhangi bir taksitlendirme sunmamaktadır. Burada taksitlerin oluşturulmasından, ödemelerin Risk Merkezi'ne bildirilmesinden finansman kuruluşu sorumlu olmaktadır, ödeme taksitlerinin kart aracılığı ile finansman kuruluşuna yapılması durumunda ise finansman kuruluşuna tüketici tarafından ayrıca verilecek bir izin ile elektronik para kuruluşunun karta yatırılan parayı finansman kuruluşuna aktarması gerekecektir. Bu durumda da elektronik para kuruluşunun tutarı taksitlendirmesi söz konusu olmayıp sadece ödemeye aracılığı söz konusu olmaktadır.

Burada önem arz eden husus hükmün lafzının hazırlanış şeklidir, edilgen kurulan cümle yapısı ödenmesine aracılık edilen tutarın taksitlendirilemez olduğunu belirtmekte olup taksitlendirmenin kim tarafından yapıyor olduğu belirtilmeksizin bir yasak getirilmektedir. Oysa 6493 sayılı Kanun madde 20, fıkra 4 hükmünde elektronik para kuruluşunun kredi verme faaliyetinde bulunamayacağı; faaliyetlerin kredi verme faaliyeti kapsamına girip girmediğinin TCMB tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği belirtilmektedir. Madde gerekçesinde ise bu hüküm ile elektronik para kuruluşunun hiçbir koşulda kredi kullandıramayacağını amaçlandığı belirtilmektedir.²⁴⁷ Dolayısıyla 6493 sayılı Kanun kapsamında getirilen kısıtlama, elektronik para kuruluşlarının kredi kullandırmalarının yasaklanmasına ilişkindir.

6493 sayılı Kanun'un düzenlenmesinde AB direktifleri baz alınmıştır. AB'de 90'lı yıllardan itibaren kullanılmaya başlanan elektronik paraya ilişkin ilk düzenleme 2000/46/EC numaralı direktiftir.²⁴⁸ Söz konusu direktifte Avrupa Para Enstitüsü'nün perakende ödeme sistemlerinin kontrol edilmesi, elektronik para

²⁴⁷ 6493 sayılı Kanun Gerekçesi, https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0780.pdf?utm_source=pocket_saves.

²⁴⁸ Kahraman, Av. Abdüssamed, Türk ve Avrupa Birliği Düzenlemeleri Işığında Elektronik Para, 2020, Ankara, Adalet Yayınevi (Kahraman 2020), sayfa 41.

ihraççılarının hatalarına karşı koruma sağlanması, para politikası üretilmesinin kolaylaştırılması ve adil rekabetin sağlanması için elektronik para ihracının yalnızca kredi kuruluşları tarafından yapılmasına yönelik raporu baz alınarak elektronik para kuruluşları da kredi kuruluşu kabul edilmiştir.²⁴⁹ İlk direktif 2009/110/EC numaralı direktif ile ilga edilmiş olup bu direktifteki en önemli yenilik elektronik para kuruluşlarının kredi kuruluşu olarak kabul edilmemesidir; zira bu tanımlama elektronik para kuruluşlarının karşılaşmaları muhtemel risklere oranla ağır yükümlülükler getirmekte bu durum da elektronik para kuruluşlarının verimli faaliyette bulunmalarını engellemektedir.²⁵⁰ Söz konusu direktif madde 6 fıkra 1/ (b) hükmü ile elektronik para kuruluşlarına belirli şartlar kapsamında kredi verebilme olanağı sağlanmıştır.

Dolayısıyla Elektronik Para Yönetmeliğinde yer alan “*taksitlendirilemez*” hükmünün amacını aşan bir hüküm olduğu; 6493 sayılı Kanun’un 2009/110/EC sayılı direktif ve PSD2 ile kıyaslandığında zaten amacın elektronik para kuruluşunun kredi verme faaliyetinde bulunmasının önlenmesi olduğu; yönetmelik hükmünün kanun hükmü amacı dışına çıkamayacağından hareketle söz konusu Elektronik Para Yönetmeliği hükmü ile de kastedilenin elektronik para kuruluşunun ödenmesine aracılık ettiği tutarı taksitlendiremeyeceği olduğu kanaatindeyim.

Finansman şirketlerinin POS aracılığı ile kredi sunmasının satıcı sözleşmesi yapma zorunluluklarına ters düşmesi, elektronik para kuruluşlarının ise aracılık edilen tutarların taksitlendirilemezlik yasağına tabi tutulmasından bu şirket türlerinin kredi kartı benzeri faaliyette bulunmalarının önlenmesinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Keza 2010 yılından beri birey borçlandırılmasının azaltılması amacıyla bankacılık mevzuatında da tüketici kredilerine uygulanan risk ağırlıkları artırılarak kredi arzını azaltmaya yönelik tedbirler alınmaktadır.²⁵¹ Keza Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelik madde 12/A ile Finansal Kiralamai Faktoring

²⁴⁹ Kahraman 2020, sayfa 41.

²⁵⁰ Kahraman 2020, sayfa 46.

²⁵¹ Atamer 2016, sayfa 87.

ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik madde 11/A kapsamında taşıt ve tüketici kredilerine ilişkin taksit sınırlandırması getirilmiştir.²⁵² Bu sınırlamalar BDDK tarafından belirsiz aralıklarla güncellenmektedir.

Bunun yanı sıra bankalar için Banka Kartları ve Kredi Kartları Yönetmeliği madde 22/3 kapsamında yeni kart alacak bireyler açısından ortalama net gelirinin ancak dört katı bir limitin oluşturulabileceği belirlenerek limite ilişkin azami bir sınırlama getirilmiştir.²⁵³ Benzer sınırlamanın finansman kuruluşları için de getirilmesi tüketicinin borca batıklığının önlenmesi için faydalı bir tedbir olabilecektir.

POS yöntemine yakın bir diğer yöntem ise QR ile ödemedir. Tüketici, esasları Ödeme Hizmetlerinde Tr Karekodun Üretilmesi Ve Kullanılması Hakkında Yönetmelik'te²⁵⁴ belirlenen QR ile ödemede sanal cüzdanına bağlı olarak kullanmakta olduğu finansal kuruluşa ait olan mobil uygulama üzerinden açacağı QR ile satıcıda da QR okuyucu olması halinde kartsız işlem yapabilecektir. Söz konusu Yönetmeliğin madde 4/1 hükmünde 6493 sayılı Kanun çerçevesinde ödeme hizmeti kapsamına giren ve karekod kullanılarak yapılan her ödeme işleminde, TR Karekod kullanılması gerektiği belirtilmekte olup satıcıya yapılacak olan ödemeler de bu kapsamda olduğu için karekod ile yapılan ödemelerde bu ilkelere uyum sağlanması önem arz etmektedir. Yönetmelik uyarınca QR oluşturacak kuruluşun TR Karekod Üretici Koduna sahip olması gerekmektedir; mevcut durumda yirmi dört adet banka, yirmi üç adet ödeme ve elektronik para kuruluşu ve PTT bu koda sahiptir.²⁵⁵

Finansman kuruluşunun kendi mobil uygulamasından bu hizmeti sunabilmesi için ise TR Karekod Üretici Kodu'na sahip bir banka veya ödeme /elektronik para

²⁵² Atamer 2016, sayfa 87.

²⁵³ Atamer 2016, sayfa 86.

²⁵⁴ 21 Ağustos 2020 Cuma tarihli, 31220 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

²⁵⁵ <https://bkm.com.tr/urunler-ve-hizmetler/tr-karekod-uretici-kodu/>.

kuruluşundan (hepsine birden ödeme hizmet sağlayıcısı diyebiliriz) hizmet alması gerekmektedir zira finansman kuruluşlarının 6493 sayılı Kanun kapsamında ödeme hizmeti sunma yetkileri bulunmamaktadır. Finansman kuruluşunun ödeme hizmeti sağlayıcılarından bu hizmeti alması halinde, TR Karekod Üretici Kodu'na sahip ödeme hizmet sağlayıcılarının geliştireceği karekod hizmetini finansman kuruluşunun mobil uygulamasına entegre etmesi gerekmektedir. Sunulacak olan bu sistemde hem finansman kuruluşunun hem de ödeme hizmeti sağlayıcılarının bilgi sistemlerine ilişkin mevzuatların öncelikli olarak göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bunlarla birlikte karekod ile ödeme, fiziki alışverişte de BNPL'in önünü açmaktadır. Bu konuya Türkiye'den örnek olarak TOM grubunun²⁵⁶ mobil uygulamaları "Hadi" ile birlikte iştirakleri oldukları A101'lerden karekod ile BNPL aracılığı ile fiziki kredi kullanımının önünü açması verilebilir, bu sayede fiziki alışverişte kredi kullanımında karta bir alternatif yaratılmış olup kartın hangi satıcılarda geçeceği, o satıcılar ile TOM Finansman A.Ş.'nin satıcı anlaşmasının olup olmadığı sorununun önüne geçilmiştir.

2.2.2. Satıcılar – Elektronik Ticaret Platformları

BNPL modelinin en çok kullanıldığı yerler elektronik ticaret platformlarıdır. Finansal tüketici alışverişini bitirdikten sonra ödeme tercihleri arasında BNPL ile ödeme seçeneğini de görebilmektedir. Burada BNPL ile ödeme seçeneği doğrudan bu iş modeli için kurulmuş üçüncü taraf finansal kuruluşlar tarafından sunulabildiği gibi; elektronik ticaret platformunun bağlı ortağı olan finansal kuruluşlar tarafından da sunulabilmektedir. Bu konuda halihazırda çok yüksek hacimde müşteri kitlesi olan elektronik ticaret platformlarının kendi kurmuş oldukları finansal kuruluşları ile bu müşterilere hizmet vermesi ödeme hizmetleri piyasasında rekabete aykırı eylem olarak görülmektedir.

²⁵⁶ Tom Elektronik Para A.Ş., TOM Finansman A.Ş., TOM Dijital Banka A.Ş..

Bu kapsamda Türkiye’de Rekabet Kurumunun E-Pazaryeri Platformları Sektör İncelemesi Nihai Raporunda²⁵⁷ belirtildiği üzere pazaryerlerinin ödeme hizmetleri alanında rekabeti engelleyici eylemde bulunmalarının önlenmesi gerekmektedir.

Ayrıca 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Korunması Hakkında Kanun’da yapılan değişiklik ile birlikte elektronik ticaret platformu sahiplerinin (aracı hizmet sağlayıcılarının) ekonomik bütünlük içinde bulunduğu banka, elektronik para kuruluşu ve elektronik para kuruluşları ile kendi platformlarında hizmet sunmalarına kısıtlama getirilmiştir. Bu kapsamda yapılan değişiklik ile birlikte Yönetmelik’in 82. maddesi çerçevesinde kapalı devre hizmet sunanların (incelediğimiz konu bazında elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcıların) son on iki ay içerisinde bu kapsamda gerçekleştirdikleri işlem tutarının 50 milyon Türk Lirasını aşması halinde TCMB tarafından talep edilen faaliyet detayları konulu raporu her yıl Ocak ayı içinde TCMB’ye sunmak zorundadırlar. Bu kapsamda TCMB verilen hizmetin ödeme hizmeti olduğuna karar vermesi halinde elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcıların önünde iki seçenek bulunmaktadır: Ya kendileri elektronik para kuruluşu olarak lisans alacaklardır ya da mevcut elektronik para kuruluşlarından veya bankalardan hizmet alacaklardır.

Fintek dünyası elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcılar için bu şekilde bir kontrol mekanizması kurarken kendi regülasyonları da elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcıların ekonomik bütünlük içinde oldukları fintekler için sınırlar öngörmektedir. Bu kapsamda 6563 sayılı Kanun’da yapılan değişiklikle birlikte, elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcının, Bir takvim yıllık net işlem hacmi toplamının 60 milyar TL; iptal iade hariç işlem sayısının 100.000’den fazla olması halinde ekonomik bütünlük içinde oldukları banka, finansman şirketlerinin veya elektronik para kuruluşunun faaliyette bulunmasına imkân sağlayamayacak

²⁵⁷ <https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/sector-raporlari/e-pazaryeri-si-raporu-pdf-20220425105139595-pdf>.

olmakla birlikte 6493 sayılı Kanun'un 18. Maddesinde öngörülen kapalı devre hizmeti²⁵⁸ de sunamayacaktır.

Benzer sınırlama farklı işlem sayısı için elektronik ticaret hizmet sağlayıcılar için de öngörülmüş olunmakla birlikte bu kapsamda elektronik ticaret hizmet sağlayıcının toplam satış hasılatının yarısından fazlasını elektronik ticaretteki satışlardan elde etmesi haline ek olarak, bir takvim yıllık net işlem hacmi toplamının 60 milyar TL'den fazla olması ve iptal iade hariç işlem sayısının 10 milyondan fazla olması halinde ekonomik bütünlük içinde oldukları banka, finansman şirketlerinin veya elektronik para kuruluşunun faaliyette bulunmasına imkân sağlayamayacaktır. Keza yukarıdaki şekilde 6493 sayılı Kanun'da öngörülen kapalı devre hizmet sunamayacaklardır.

2.3. TÜKETİCİ İLE YAPILMASI GEREKEN SÖZLEŞMELER

2.3.1. Satış Sözleşmesinin BNPL Kapsamında Değerlendirilmesi²⁵⁹

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda (6502 sayılı Kanun) tüketici işlemi "*Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi*" şeklinde düzenlenmiştir.

BNPL modelinin çevrimiçi alışverişte sunulduğu senaryoda tüketicinin satıcı ile mesafeli sözleşme yapması gerekmekte olup bu sözleşmenin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği'ne uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir.

²⁵⁸ Kapalı devre hizmeti, ödeme aracının ancak sınırlı bir ağda geçerli olması anlamına gelmektedir, mağaza kartları kapalı devreye örnek olarak verilebilecektir.

²⁵⁹ Satış Sözleşmesi işbu tezin doğrudan konusu olmamakla birlikte BNPL sunumu esnasında tüketici ile yapılacak tüm sözleşmeler hakkında bilgi verilmesi amacıyla tez kapsamında yer verilmiştir.

Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği temel olarak “*satıcı veya sağlayıcı ile tüketicinin eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın, mal veya hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, taraflar arasında sözleşmenin kurulduğu ana kadar ve kurulduğu an da dahil olmak üzere uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmeler*”e (madde 4/1-e) ilişkin uygulama usul ve esasları düzenlemekte olup finansal hizmetler, Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği madde 2/2-a gereğince mezkur Yönetmelik kapsamında ele alınmamakta olup mesafeli sunulan finansal hizmetler aşağıdaki alt başlıkta değerlendirilecektir.

Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği’nde 23 Ağustos 2022 tarihli 31932 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan değişiklik ile birlikte²⁶⁰ 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’da yapılan değişikliğe²⁶¹ paralel olarak aracı hizmet sağlayıcılar ve hizmet sağlayıcılar için de pek çok yükümlülük öngörülmüştür.

2.3.2. Tüketici Kredisi Sözleşmesinin BNPL Kapsamında Değerlendirilmesi

Tüketici kredisi sözleşmesinin yazılı şekil şartı, mesafeli kurulmasında uzaktan iletişim aracının tanımlanması, ön bilgilendirme içeriği, cayma hakkının kredi ile ürün/hizmet arasında farklılık gösteriyor olması, sıfır faiz BNPL’da satıcının ürün/hizmet bedelini artırmasına yönelik önleyici tedbirin olmaması BNPL açısından Türk Mevzuatında tüketici kredisi sözleşmesinde ele alınması gereken hususlardır.

Ülkemizde kredi sözleşmesi uzun süre yazılı şekil şartına bağlı olarak hükme bağlanmıştır. TKHK madde 49 ile birlikte finansal hizmetlerin mesafeli sözleşmeye konu olabilmesi ve onu takiben TKSİY madde 10 ile bu durum

²⁶⁰ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/08/20220823-2.htm>.

²⁶¹ 7 Temmuz 2022 tarihli, 31889 sayılı Resmî Gazete.

“mesafeli olarak kurulan sözleşmeler hariç olmak üzere, tüketici kredisi sözleşmesi yazılı olarak kurulmadıkça geçerli olmaz” hükmü ile bozulmuştur.²⁶²

Bu hüküm, yüz yüze yapılan sözleşmelerin yazılı şekil şartına tabi iken mesafeli sözleşmelerin yazılı şekle tabi olmaması yönünden eleştirilmiştir.²⁶³ Hüküm esasen uygulama ile örtüşmemesi nedeniyle herhangi bir risk doğurmamaktadır. Çünkü BDDK konuya ilişkin olarak temkinli davranarak Finansman Kuruluşlarının Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği madde 13/2’de; Bankaların Uzaktan Müşteri Edinimi Yönetmeliği’nde ise madde 12/2’de söz konusu sözleşmenin bütün şartlarının, müşterinin okuyabileceği şekilde internet veya mobil hizmet kanalları üzerinden müşteriye iletilmesini, iletilen sözleşme ile sınırlı olarak müşterinin sözleşmeyi kuran irade beyanının, şifreleme gizli anahtarı ile kayıt altına alınması gerektiğini belirtmektedir. Dolayısıyla mesafeli sözleşme akdedilirken de müşteriye yazılı bir sözleşme sunulmaktadır. Ancak yine de Kanun Koyucu’nun TKSY madde 10 hükmü ile örneğin telefonda sesli olarak sözleşme kurulmasına cevaz verilirken yüz yüzeyken yazılı olarak sözleşmeyi akdetmek zorunda olması mantığının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Mesafeli sözleşmenin kurulmasında kullanılması gerektiği belirtilen uzaktan iletişim aracı ise TKHK’da tanımlanmamış olup Finansal Hizmetlere İlişkin Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği madde 4/1-f kapsamında “*mektup, katalog, telefon, faks, radyo, televizyon, elektronik posta mesajı, kısa mesaj, internet, ATM gibi fiziksel olarak karşı karşıya gelinmeksizin sözleşme kurulmasına imkan veren her türlü araç veya ortam*” şeklinde tanımlanmıştır. Bu belirleme günümüz teknolojik şartlarının gerisinde kalmaktadır zira karekod ile ödemede yüz yüze gelinmesine rağmen iletişim aracı kullanılmaktadır, sözleşme karekod okutulduktan sonra iletişim aracı üzerinden akdedilmektedir. Dolayısıyla bu hükümden “*karşı karşıya gelinmeksizin*” şartının çıkarılması günümüz teknolojisine uyum için önem arz etmektedir.

²⁶² Atamer 2016, sayfa 92-93.

²⁶³ Atamer 2016, sayfa 93.

BNPL’ın tüketici kredisi sözleşmesinde değişikliğe özellikle ihtiyaç doğurduğu bir diğer konu ise ön bilgilendirmedir.

TKSY madde 5 ve 6/1 hükmünde kredi veren veya varsa kredi aracısı tarafından makul bir süre önceden “*sözleşme öncesi bilgi formlarının; en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde düzenlenmesi ve bir örneğinin kâğıt üzerinde veya kalıcı veri saklayıcısı ile tüketiciye verilmesi*” zorunlu tutulmaktadır. Bu ön bilgilendirilmenin tüketiciye sağlanmasındaki amaç, tüketicinin başvurduğu krediyi başka kredi imkanları ile kıyaslama imkânının sağlanmasıdır.²⁶⁴

Ön bilgilendirmenin içeriği belirli süreli sözleşme için TKSY’de madde 6’da belirlenmiş olup neredeyse sözleşme içeriği ile aynı niteliği taşımaktadır. Oysa ön bilgilendirmenin çok uzun olması ve zaten her tüketici kredisi sözleşmesinde olması gereken şartları taşıyor olması ön bilgilendirmenin tüketici üzerindeki etkisini azaltmaktadır.²⁶⁵ Oysa ön bilgilendirmenin piyasadaki rekabeti tüketici lehine döndürecek ekonomik bağlamda tüketiciyi etkileyen ve kendi menfaatleri çerçevesinde diğer alternatifler ile kıyaslamasını sağlayacak bilgilerin içerilecek şekilde hazırlanması yeterli görülmektedir.²⁶⁶ 2008/48/EC sayılı Direktif kapsamında AB’de ön bilgilendirme formu da hazırlanmış olup kredi veren kuruluşlar açısından bu uygulama yeknesaklık kazanmıştır oysa TKSY’de aynı durum söz konusu değildir, kredi verenler madde 6 kapsamındaki şartları kendi usullerinde ön bilgilendirme formuna eklemektedir bu durum da tüketicinin kıyaslama yapmasını zorlaştırmaktadır.²⁶⁷

Keza BNPL kapsamında yapılması planlanan değişikliklerle birlikte 2008/48/EC ekinde Standart Avrupa Tüketici Kredisi Bilgi Formu’na ek olarak

²⁶⁴ Atamer 2016, sayfa 67.

²⁶⁵ Atamer 2016, sayfa 73.

²⁶⁶ Atamer 2016, sayfa 73.

²⁶⁷ Atamer 2016, sayfa 73.

Standart Avrupa Tüketici Kredisi Özeti'nin de kredi verenler tarafından tüketiciye sunulması söz konusudur. Bu doğrultuda bizim mevzuatımızda da tüm krediler için bu şekilde standart formun tüm kredi verenler tarafından kullanılması önemli bir ihtiyaç olmakla birlikte sıfır faiz olarak reklamı yapılan BNPL ürünlerinde kısa ve net bir şekilde böyle bir formun tüketiciye sunulması büyük önem arz etmektedir.

Ön bilgilendirmenin yapılmasına ilişkin “*makul süre*” ise Kanun Gereğesinde “*bu süre, tüketicilere tanınan son kez düşünme ve araştırma süresidir*” şeklinde tanımlanmış olup bu süreye ilişkin ayrıca bir belirlemede bulunulmamıştır. Burada Kanun Koyucu “*AB yönergelerine paralel olarak (in good time before/ rechtzeitig bevor) somut olayın özelliklerine göre sürenin belirlenmesi gerekliliğini kabul etmiştir.*”²⁶⁸ Bu bağlamda TKSŞY madde 6/1-o hükmünde “*sözleşme öncesi verilen bilgilerin bağlayıcı olacağı süreye ilişkin bilgi*”nin verilmesi gerekliliği ortaya konmuş olup bu süre uygulamada tüketici kredilerin açısından 3-4 günlük bir süre olarak belirlenmektedir.²⁶⁹

Sözleşmenin mesafeli yapılması durumunda ise uygulamada ön bilgilendirme ve sözleşme birlikte onaylanmakta olup burada makul bir sürenin tanınması söz konusu olmamaktadır, burada finansal tüketiciye öncelikle ön bilgilendirme formunu incelemeye ilişkin bir işaret kutusu (checkbox) sonrasında sözleşme onaylama işaret kutusu sunulurken kredi verenin ön bilgilendirme yapma yükümlülüğüne ilişkin ispat unsuru oluşturulmalıdır.²⁷⁰

Sıfır faiz BNPL'a özel en başta açıkladığımız şekilde BNPL sağlayıcılarının satıcılardan komisyon alması halinde ürün/hizmet bedelinde meydana gelecek bir artış yine tüketici zararına olacaktır. Bu konunun da ülkemizdeki mevcut örnekler

²⁶⁸ Atamer 2016, sayfa 70.

²⁶⁹ Atamer 2016, sayfa 71.

²⁷⁰ Aslında burada en uygun senaryo tüketiciye ön bilgilendirmede yer alan en önemli hususların sözleşme onaylama işaret kutusunu onaylamadan önce son kez pop-up ile verilmesidir. Uygulamada sözleşmelere ilişkin açılan küçük ekranların kaydırılarak en son onaylama seçeneği verilmesi de ön bilgilendirme ve sözleşmenin okunduğuna ilişkin delil oluşturma amacı gütmektedir.

üzerinden incelenerek tüketici zararına sonuçların doğmasını engelleyici tedbirlerin tespit edilmesi gerekmektedir.

Son olarak cayma hakkında ise önemli olan sorun cayma hakkının ürün/hizmetler ve kredi için farklı sürelerle öngörölmüş olmasıdır. Ürün ve hizmetler açısından cayma hakkı TKHK madde 48/4 kapsamında 14 gün olmakla birlikte satıcılar TKHK madde 48/3 kapsamında edim ifa zorunluğu olan 30 günü tüketicilere cayma hakkı olarak sunabilmektedirler, krediler için TKHK madde 24/1 kapsamında 14 gündür. Bu da BNPL ile alınan ürünün cayma hakkı süresinde satıcıya iadesinde şayet krediye ilişkin cayma hakkı dolduysa BNPL sağlayıcısının bu caymayı kabul edip etmeyeceğine ilişkindir. Burada tüketicinin korunması esas olmakla birlikte BNPL sağlayıcısı veya satıcının tek taraflı kâr veya zarar etmesinin savunulması mümkün değildir. Kanaatim, krediye ilişkin cayma süresi geçse dahi üründen caymalarda satıcının BNPL sağlayıcısından aldığı ücreti BNPL sağlayıcısına iade etmesi bunu takiben BNPL sağlayıcısının da tüketicinin kredi borcunu kapatması yönündedir. Bununla birlikte bu konuda mevzuatımızda açık hüküm bulunmamaktadır ve bu durum BNPL sağlayıcılarının inisiyatifine bırakılmaktadır.

SONUÇ

Kredi konusu, geçmişte çok geniş kapsamlı bir ekonomik krize sebebiyet verdiği için BNPL konusunda yasal düzenlemelerin azami dikkatle ele alınarak hem piyasa istikrarının sağlanacağı hem de tüketicinin korunacağı tedbirlerin belirlenmesi gerekmektedir. Piyasada etkin rekabetin sağlanması hem piyasa oyuncuları hem de tüketici lehine (tüketici hakları korunduğu sürece) sonuçlar doğuracaktır. Zaman zaman *korunmaya muhtaç*, zaman zaman bir *homo economicus* olarak kararlarını verebilen tüketicilerin ise fintek ürün çeşitliliğinin gün geçtikçe arttığı göz önünde bulundurulduğunda *duruma bağlı olarak korunması* gerekmektedir.

AB ve Birleşik Krallık düzenlemeleri bu kapsamda ele alınmış olunmakla birlikte ülkemizde henüz bu konuda çalışma yapılmamıştır. Bu doğrultuda BNPL konusunda etkin tedbirlerin alınması için işbu tez kapsamında tespit edilen mevzuatta yapılması gereken değişiklikler aşağıdaki şekildedir.

TKHK madde 22/1, TKSİ 2/1 kapsamında kredinin belli bir menfaat karşılığı sunulması ve taksitlerle ödenmesi yönündeki belirleme tek taksit sıfır faiz BNPL ürünlerinin kapsam içinde kaldığına ilişkin yeterli korumayı sağlamamaktadır, bu hükümlerin kredinin opsiyonu niteliğinde de olabileceği ve tek taksitli şekilde de sunulabileceğine ilişkin değişiklik yapılmalıdır.

TCK madde kapsamında tanımlanan tefecilik suçunun fiili olan “*ödünç verme*”nin hüküm içerisinde daha net şekilde açıklanması gerekmektedir. Zira ödünç verme tefecilik faaliyetini tam olarak yansıtmaktan uzak bir kavram olarak hükmün yorumlanmasında zorluklara sebebiyet vermektedir.

Mesafeli sözleşme kurulmasında kullanılması şart olan uzaktan iletişim araçlarına ilişkin “karşı karşıya gelinmeksizin” şartı kaldırılmalıdır, çünkü bu tanım hem karekod ile yapılan ödeme işlemlerini kapsamı içine alarak karşı karşıya

olunmasına rağmen karekod aracılığı ile sözleşmenin çevrimiçi ortamda yapılmasına engel olmaktadır hem de bu tanım ile tüketicinin korunmaya değer bir menfaati bulunmamaktadır.

Tüketici kredilerine ilişkin tüketicinin etkin şekilde bilgilendirilmesi, kredi teklifinin diğer kredi teklifleriyle kıyaslanabilecek şekilde sunulması gerekmektedir. Bu doğrultuda hem AB hem Birleşik Krallık'ta olduğu gibi ülkemizde de standartlaştırılmış formda ön bilgilendirme yapılması gerekmektedir ancak tüketicilerin okuyacakları metinlerin uzunluğu arttıkça ilgilerini kaybettikleri göz önünde bulundurulduğunda standartlaştırılmış ön bilgilendirme formu içeriğinin şu anda TKSİ ile belirlenenden çok daha az olması gerekmektedir. Formda yer alacak bilgiler ile temel olarak kredinin ekonomik koşullarının diğer krediler ile kıyaslanmasına elverişli nitelikte olması hedeflenmelidir.

Sıfır faiz BNPL'da satıcıların ürün/hizmet bedelini artırmasının önlenmesi sadece BNPL sağlayıcısı ile satıcı arasında yapılacak sözleşmede alınabilecek bir önlem değildir, bu konunun tüketici menfaatinin gözetilerek tarafların menfaatlerine eşit yaklaşılması yoluyla çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Kredi ve üründen cayma hakkı arasında gün farkının olması BNPL Sağlayıcısı ile Satıcının kendi aralarındaki anlaşmalara bırakılmamalı bu konuda son dönemde cayma hakkı süresinin 30 gün olarak kullanıldığı göz önünde bulundurularak yukarıda açıklanan şekilde tüketici lehine bir hüküm tesis edilmelidir.

Tezin başında aktarıldığı üzere AB kapsamında sınır ötesi kredinin sağlanması vesilesi ile kredi alternatiflerinin çoğalarak tüketicinin en uygun koşullu krediden faydalanacağı hedeflenmekte ve bu doğrultuda düzenlemeler yapılmaktadır. Keza Birleşik Krallık'ta da Hazine Müsteşarlığı yaptığı RAO 2023 düzenlemesi ile piyasanın gelişmesini engelleyici bir etki yaratmaktan özellikle uzak durmuştur. Ülkemize ilişkin işbu tez kapsamında yaptığım inceleme

sonucunda mevzuatı kapsamında en sorunsuz şekilde bu hizmeti ancak bankaların sunabildiği diğer kuruluşların ise çeşitli engeller ile karşılaştığı ortaya çıkmıştır. Oysa fintek ürünlerinin gelişmesi ve tüketici yararına sonuçlar doğurabilmesi için bu kuruluşların kontrollü şekilde finansal hizmetler alanında faaliyetlerini genişletmeleri gerekmektedir. BNPL özelinde finansman şirketlerinin 6361 sayılı Kanun madde 39/2 kapsamında satıcılarla anlama yapma zorunluluğu, BNPL hizmetinde bankalar ile yarışmalarının önüne geçmekte ve BNPL'ı bankaların tekeline bırakılmaktadır. Finansman şirketlerine de ürün ve hizmet finansmanı ile sınırlı olmak şartıyla satıcılarla anlaşma yapılmadan kredi verebilmelerine ilişkin hak bankalardaki şekilde üst limit belirlenerek verilmelidir. Keza elektronik para kuruluşlarına ilişkin Ödeme Hizmetleri Ve Elektronik Para İhracı İle Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik madde 16/1 kapsamında ödenmesine aracılık edilen tutarların taksitlendirilemez olduğuna ilişkin belirlemenin elektronik para kuruluşlarını özellikle gömülü finans dünyasından dışlayabilecek niteliğe dönüşebileceğini kabul etmek gerekmektedir. Bu doğrultuda elektronik para kuruluşlarının sınırları kademeli olarak sektörel ve tüketici hakları kapsamında etki analizleri yapılarak da PSD2'da olduğu şekilde genişletilmelidir.

KAYNAKÇA

Adams, John. «American Banker .» *How regulators worldwide aim to rein in buy now/pay later*. 04 12 2021. <https://www.americanbanker.com/payments/list/how-regulators-worldwide-aim-to-rein-in-buy-now-pay-later?utm> (erişildi: 11 10, 2022).

Affirm. 14 3 2022. <https://www.affirm.com/business/blog/affirm-decade-history-infographic> (erişildi: 12 05, 2022).

Affirm. 2022. <https://www.affirm.com/how-it-works> (erişildi: 12 5, 2022).

Altın, Fatma Yolcu. «Tüketicinin Korunması Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Bu Gelişimin Türk Hukukuna Yansıması.» *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*. 24. 1111-1124. 10.33433/maruhad.503461, 2018.

Arslan, Çetin. «Tefecilik Suçu.» *Ankara Barosu Dergisi*, 2014/1.

Atamer, Yeşim M. *Kredi ve Diğer Finansman Sözleşmelerinde Tüketicinin Korunması*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık A.Ş., 2016.

Atamer, Yeşim M. *Tüketici Kredisi Hukukunda Reform Projeleri Ve Avrupa Birliği Hukuku İle Uyumu.* *Banka ve Tüketici Hukuku Sorunları Sempozyumu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık A.Ş., 2010.

Australian Finance Industry Association (AFIA). «Buy Now Pay Later Code of Practice.» 1 Mart 2022. https://afia.asn.au/files/galleries/AFIA_Code_of_Practice_for_Buy_Now_Pay_Later_Providers.pdf (erişildi: 04 05, 2023).

Bankalararası Kart Merkezi. tarih yok. <https://bkm.com.tr/faydali-bilgiler/odeme-sistemleri/> (erişildi: 10 5, 2022).

Bankalararası Kart Merkezi. 2022. <https://bkm.com.tr/urunler-ve-hizmetler/tr-karekod-uretilen-kodu/> (erişildi: 12 18, 2022).

C+R Research . *BUY NOW, PAY LATER STATISTICS AND USER HABITS*. tarih yok. https://www.crresearch.com/blog/buy_now_pay_later_statistics?utm_source=pocket_reader (erişildi: 12 12, 2021).

Dal, Cüneyd. «Rekabet Hukuku Perspektifinden Finans Sektöründeki Yıkıcı İnovasyon ve Finansal Teknolojiler.» *Rekabet Kurumu Uzmanlık Tezi Serisi No: 182*. Ankara : Rekabet Kurumu, Ağustos 2020.

Deloitte Legal. «Where Buy Now Pay Later is going in Europe- latest regulatory trends.» 2022.

Diners Club International. 2023. <https://www.dinersclub.com/about-us/history/> (erişildi: 02 18, 2023).

«DIRECTIVE (EU) 2015/2366 on payment services in the internal market.» *Eur-Lex*. 23 12 2015. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L2366&from=EN> (erişildi: 9 15, 2022).

«Directive 2008/48/EC of the European Parliament and Of The Council of 23 April 2008 on the Credit Agreements for Consumers and Repealing Council Directive 87/102/EEC.» *Eur-Lex*. 22 5 2008. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:133:0066:0092:EN:PDF> (erişildi: 10 1, 2022).

Dönmez, Zeynep. *AVRUPA BİRLİĞİ'NDE TÜKETİCİ HUKUKU ALANINDA KANUNLAŞTIRMA HAREKETLERİ VE TÜKETİCİNİN KORUNMASI MODELLERİ*. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22: 953-968 . 2016. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/365> (erişildi: 02 01, 2023).

Erendaç, Dr. Ali Tolga. *Kredi Kartı Sözleşmesi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık A.Ş., 2021.

European Banking Authority. «Final Report on response to the nonbank lending request from the CfA on digital finance.» *loyensloeff.com*. 8 4 2022. <https://www.loyensloeff.com/globalassets/02.-publications-pdf/02.-external/2022/report-on-response-to-the-non-bank-lending-request-from-the-cfa-digital-finance.pdf> (erişildi: 10 5, 2022).

European Commission. «Evaluation of the consumer credit directive.» *Evaluation and Fitness Check Roadmap - Ares(2018)3472049* . 29 06 2018. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/1844-Evaluation-of-the-Consumer-Credit-Directive_en (erişildi: 11 7, 2022).

Proposal for a Directive of The European Parliament and of the Council on Consumer Credits.» *Eur-Lex*. 30 06 2021. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2df39e27-da3e-11eb-895a-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF (erişildi: 10 5, 2022).

The Digital Services Act package. 24 Kasım 2022. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package> (erişildi: 11 21, 2022).

FCA. «Buy Now Pay Later offers – feedback on CP 18/43 and final rules Policy Statement.» *FCA*. 6 2019. <https://www.fca.org.uk/publication/policy/ps19-17.pdf> (erişildi: 10 15, 2022).

Consumer Credit sourcebook .» *FCA*. 2022. <https://www.handbook.fca.org.uk/handbook/CONC.pdf> (erişildi: 10 11, 2022).

FCA drives changes to Buy Now, Pay Later (BNPL) firms' contract terms.» *FCA*. 14 2 2022. <https://www.fca.org.uk/news/statements/fca-drives-changes-buy-now-pay-later-bnpl-firms-contract-terms#webform-submission-page-feedback-form-node-92341-add-form> (erişildi: 10 10, 2022).

FCA Handbook Glossary.» *FCA*. 2022. <https://www.handbook.fca.org.uk/handbook/glossary/?starts-with=B> (erişildi: 12 3, 2022).

High-cost Credit Review Feedback on CP18/12 with final rules and guidance and consultation on Buy Now Pay Later offers Consultation Paper .» *FCA*. Aralık 2018. <https://www.fca.org.uk/publication/consultation/cp18-43.pdf> (erişildi: 10 12, 2022).

High-cost Credit Review: Consultation on rent-to-own, home-collected credit, catalogue credit and store cards, and alternatives to high-cost credit Discussion on rent-to-own pricing. 5 2018. <https://www.fca.org.uk/publication/consultation/cp18-12.pdf> (erişildi: 11 10, 2022).

Generalist. tarih yok. <https://www.generalist.com/briefing/affirm-ipo> (erişildi: Aralık 7, 2022).

Global Data Zip Co Ltd: Overview. 2022. <https://www.globaldata.com/company-profile/zip-co-ltd/> (erişildi: 12 3, 2022).

GÜMÜŞ, Prof. Dr. Mustafa Alper. *Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt-1 3. Bası* . İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2013.

He, Zhiguo, Jing Huang, ve Jidong Zhou. «Open banking: Credit market competition when borrowers own the data.» *Journal of Financial Economics* 147 (2023) 449–474 . 12 12 2022. <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2022.12.003> (erişildi: 03 05, 2023).

HM Treasury . «Regulation of Buy-Now Pay-Later Consultation .» *GOV.UK*. 10 2021. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1027366/210923_-_BNPL_condoc_-_Cleared.pdf (erişildi: 10 10, 2022).

HM Treasury. «Regulation of Buy-Now PayLater Consultation on draft legislation.» *HM Treasury*. 02 2023.

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1136257/BNPL_consultation_on_draft_legislation.pdf (erişildi: 03 30, 2023).

Regulation of Buy-Now Pay-Later Response to consultation.» *GOV.UK*. 6 2022. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1083547/BNPL_consultation_response__Formatted_.pdf (erişildi: 10 10, 2022).

Regulation of Buy-Now Pay-Later: consultation on draft legislation. 14 02 2023. <https://www.gov.uk/government/consultations/regulation-of-buy-now-pay-later-consultation-on-draft-legislation> (erişildi: 03 15, 2023).

The Financial Services and Markets Act 2000 (Regulated Activities etc.) (Amendment) Order 2023.» *gov.uk* . 14 02 2023. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1136258/BNPL_Draft_SI_.pdf (erişildi: 03 15, 2023).

Holland Fintech. *Buy Now, Pay Later Versus Credit Cards, Pros And Cons?* 12 7 2021. <https://hollandfintech.com/2021/07/buy-now-pay-later-vs-credit-cards/> (erişildi: 12 12, 2021).

Johnson, D., J. Rodwell, ve T. Hendry. «Analyzing the Impacts of Financial Services Regulation to Make the Case That Buy-Now-Pay-Later Regulation Is Failing.» *Sustainability* 2021,13, 1992. 12 02 2021. <http://doi.org/10.3390/su13041992> (erişildi: 02 5, 2023).

Kahraman, Av. Abdüssamed. *Türk ve Avrupa Birliği Düzenlemeleri Işığında Elektronik Para*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.

Kitty Lieverse, Wendy Pronk, Rasalie Tielens. *LOYENS& LOEFF Revision of the Consumer Credit Directive: consequences for buy now, pay later services and private lease*. 20 6 2022. <https://www.loyensloeff.com/insights/news--events/news/revision-of-the-consumer-credit-directive-consequences-for-buy-now-pay-later-services-and-private-lease/> (erişildi: 11 4, 2022).

Klarna- The history of making shopping Smoooth. 2022. <https://www.klarna.com/international/klarna-history/> (erişildi: 12 1, 2022).

Milanesi, Diana. «Buy Now, Pay Later ("BNPL") Under Regulatory Scrunity - The Evolving Regulatory Landscape for BNPL in the United States, the United Kingdom, and Europe, TTLF Working Papers No. 89, Stanford-Vienna Transatlantic Technology Law Forum (2022).» *SLS Publications*. 02 06 2022. <https://law.stanford.edu/publications/no-89-buy-now-pay-later-bnpl-under-regulatory-scrunity-the-evolving-regulatory-landscape-for-bnpl-in-the-united-states-the-united-kingdom-and-europe/> (erişildi: 03 10, 2023).

Moran, Eamonn. «All signs point to increased US regulation of Buy Now, Pay Later.» *Norton Rose Fulbright*. 09 2022.
<https://www.nortonrosefulbright.com/en/knowledge/publications/a61f6301/all-signs-point-to-increased-us-regulation-of-buy-now-pay-later?utm> (erişildi: 11 10, 2023).

TCMB. *Ödemeler Alanında Sunulan İş Modellerinin Ödeme Hizmeti Türleri ile İlişkilendirilmesine İlişkin Rehber*. Eylül 2022.
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/5b814310-a57b-4e64-82fe-76e520d0e0b1/%C3%96demeler+Alan%C4%B1nda+Sunulan+%C4%B0%C5%9F+Modellerine+%C4%B0li%C5%9Fkin+Rehber.pdf?MOD=AJPERES> (erişildi: 03 05, 2023).

The Woolard Review - A review of change and innovation in the unsecured credit market.» *FCA*. 22 2021. <https://www.fca.org.uk/publication/corporate/woolard-review-report.pdf> (erişildi: 11 1, 2022).

Üzeler, Rabia Sanem. «TÜKETİCİ HUKUKUNDA BAĞLI KREDİ SÖZLEŞMESİ.» *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*. Ankara, 2011.

Yılmaz, Abdülhamit. *Belirli Süreli Tüketici Kredisi Sözleşmeleri*. İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2018.

Zip Co Limited - Australian Company Profile. 2022.
<https://www.ibisworld.com/au/company/zip-co-limited/441667/> (erişildi: 12 3, 2022).

Zip- How It Works. 2022. <https://zip.co/us/how-it-works> (erişildi: 12 3, 2022).

Zip Money. 2022. <https://zip.co/au/zip-money> (erişildi: 12 3, 2022).